

NYILATKOZAT

A vajdasági Magyar Kulturszövetség tanácsa a Szövetség és az egész jugoszláviai demokratikus magyarság nevében megállapítja a következőket:

A vajdasági magyar dolgozó nép: munkásság, parasztság és dolgozó értelmiség, mindazon népjogok birtokában, amelyeket a demokratikus Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság nyújt és biztosít számára, Jugoszláviát hazájának tartja és hazájaként szereti. Ipari munkásságunk azokban a gyárakban és üzemekben, amelyeknek legnagyobb része a dolgozó nép tulajdona, öntudatosán, lelkesedéssel termel és építi a dolgozók államát, amelyben a népfőlszabadtól harc a munkásosztálynak nemcsak minden jogát kivívta, hanem vezetőszerepet is ad neki és amelyben saját jövőjét látja és építi. Parasztságunk és földmunkásaink, akiknek évszázados vágját ez a népköztársaság váltja valóra, földhözjuttatván őket, megvetik lábukat a szabad földön és a munkássággal szoros szövetségben építik a dolgozók hazáját. Új dolgozó értelmiségünk növekedik a magyar anyanyelvű iskolákban, tanítóképzőkben, tanárképzőben és kultúrkörökben, szabad sajtója és magyarnyelvű népfrontszervezetei által, a Vajdasági Magyar Kulturszövetség irányítása mellett és néphatóságaink teljes támogatásával. A jugoszláviai magyar dolgozó nép tehát olyan szabad és demokratikus fejlődés elé tekint, amelyet ma csak a jugoszláv népuralom biztosíthat számára.

A jugoszláviai magyar dolgozó népnek ezért hazája Jugoszlávia. Szabadságához és a demokráciához mint létérdekéhez ragaszkodik és nem tűri, hogy bármilyen oldalról veszélyeztessék, vagy aláássák azokat a jogokat és azt a szabadságot, amelyet történelme folyamán először élvez. Nem tűri, hogy sorsába, amelyet saját kezébe vett, illetéktelenül beleavatkozzanak, hogy sorsával újra tudta és akarata ellenére azok akariának játszani, akik eddigi nyomorúságának okozói voltak: a levitézlett reakciós urj Magyarország képviselői. Öntudatosan visszautasítja azokat a jelszavakat, amelyeket a magyarországi és nemzetközi reakció a dolgozó nép megrontására újra föléleszt, azt a revíziót és irredentizmust, amelyet az úri Magyarország mágnásai és főpapjai propagáltak azért, hogy a dolgozó magyar nép figyelmét eltereljék a belső bajokról, a Magyarországon kívüli demokratikus országok magyarságát pedig eltántorítsák a demokráciától és újra imperialista rabló érdekeik eszközeivé tegyék. Dolgozó népünk Jugoszlávia népuralmában sorsát megoldottnak és biztosítottak találja, visszautasítja az úri reakció mesterkedéseit, hogy néprajzi határok címén népünket újra hatalmuk alá kaparintsák és megfosssák jogaitól. Hazánk határaihoz úgy ragaszkodunk, mint a demokrácia és a szabadság határaihoz, mint a békés, biztos fejlődés határaihoz és ezért teljes erőnkkel, munkánkkal, áldozattal és ha kell vérünkkel is megvédelmezzük azokat.

A vajdasági dolgozó magyar nép tiltakozik azon bánásmód ellen, amelyben Magyarországon élő szláv testvéreinket részesítik, megfosztván őket azoktól a legegységesebb jogoktól, amelyek a nemzetiségeknek járnak. Követeljük, hogy a magyarországi szlávok ugyanolyan jogokat élvezzenek, mint Jugoszlávia minden nemzetisége között a magyar is. Követelünk számukra, mint polgárok számára teljes jogegyenlőséget és jogorvoslatot, mint nemzetiség számára a szabad nyelv-

használat jogát, az anyanyelven való iskoláztatás jogát és szabad kulturális fejlődést. Tiltakozunk az ellen, hogy Jugoszláviából szökött fasiszták és egyéb népellenes elemek Magyarországon közhivatalokban és intézményekben továbbhirdessék a nemzetiségi gyűlölködést és imperializmust, ezáltal megbontani igyekezve az egymásra tált magyar és szláv dolgozó nép egységét és megrontva Jugoszlávia és Magyarország viszonyát. Ezért a demokrácia nevében fölszólítjuk a magyar dolgozó népet, hogy tisztítsa meg a magyar hivatalokat és közeletet azoktól az elemektől, akik ma is azt, az egész magyar népre káros és végzetes politikát folytatják, amely katasztrófabá vitté a magyar népet és mai súlyos helyzetét okozta. Tisztítsa meg hazáját a magyar dolgozó nép a faszizmus maradványaitól ugyanolyan gyökeresen, mint ahogy azt Jugoszlávia népei tették, mert ez az előfeltétele a magyar nép fejlődésének és a jószomszédságnak is.

A vajdasági dolgozó magyar nép, amikor visszautasítja a magyarországi reakció revíziós propagandáját és sovíniszta elnyomó politikája ellen tiltakozik, hitet tesz a népek testvérisége mellett és a dolgozó népek egységét sürgeti minden reakciós és népellenes törekvés ellen. Vajdaság nemzetiségei és Jugoszlávia népei napról-napra mindinkább megvalósítják a népek egységét és testvériségét, a dolgozó népek egységében látják egyedüli fejlődésük és népjogiuk biztosítását és ezért a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság államegységét minden népe úgy őrzi, mint saját jogainak, szabadságának és fejlődésének védelmét és biztosítékát. És minden egységbontó, úri rontással és népellenes törekvéssel szemben építik népeink testvériségét, mint a közös jövőndő biztosítékát. A vajdasági magyar nép is a dolgozók egységére alapozza jogait és fejlődését és ezért legelső sorban saját soraiból tisztítja ki mindazokat az elemeket, amelyek gyűlölködést, sovínizmust, revíziót és egyéb népellenes törekvéseket képviselnek soraik között. Mert aki népköztársaságunkat nem tartja hazájának, az a magyar dolgozó népnek ellensége és nincs helye a demokrátiás magyarság soraiban és ebben az országban.

A vajdasági Magyar Kulturszövetség, mint a jugoszláviai magyarságnak a népköztársaság demokráciáját bizonyító legfőbb kulturszervezete az egész magyar dolgozó nép: munkások, parasztok és dolgozó értelmiség nevében kifejezi föltétlen ragaszkodását és szeretetét a dolgozók állama iránt és teljes erejével, szorgalmával, tehetségével építi, védi és erősíti hazáját, a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságot, Titó Jugoszláviáját.

A Vajdasági Magyar Kulturszövetség

JUGOSZLÁVIA FEJLŐDÉSÉNEK KILÁTÁSAI

Irta: Gyilasz Milován

Hazánk olyan különleges belső feltételekkel és jellegzetességekkel lépett az u. n. békés fejlődés szakaszába, amilyeneket — ilyen mértékben és alakban — nem mutat föl egyetlen fölszabadított ország sem. És ezen sajátosságok nagy mértékben befolyásolják magát a további fejlődést és annak irányát és ütemét.

Mindenekelőtt Jugoszlávia a háborúból minden más megszállott országnál mélyebb belső változásokkal került ki. Ezen változások nemcsak jellegüknél fogva óriásiak, mert a régít újjal váltották föl, hanem a szélességüknél fogva is azok. Nincsen hazánknak olyan vidéke, eldugott falva, ahová a népfölszabadító harc ne vitte volna be világosságát és ne adott volna neki lendületet és erőt. Míg ezek a változások nálunk a háború alatt — a megszállók és zsoldosaik ellen — a faszizmus elleni kemény harcokból mentek végbe, a többi megszállott országokban a vál-

tozások azok fölszabadulása után kezdődtek el. És ezért hiányzik belőlük az a határozottság, következetesség és szilárdság, amelyeket a felmerülő kérdések megoldásának csak a felkelés, a tömegek fegyveres harca, a háború tűzében szerzett drága és nélkülözhetetlen tapasztalatok adhatnak. És ezért legkevésbé sem véletlen, hogy Jugoszlávia minden tekintetben maga mögött hagyta a többi államokat. Túlzárnyalta őket úgy a belpolitikai viszonyok rendezése tekintetében, mint az újjáépítés és nemzeti élet megszervezése tekintetében. A háború éve nem múltak el Jugoszlávia népei számára haszontalanul.

De hazánk eme kétségtelen előnye mellett hiba lenne, ha ugyanakkor nem vennénk tekintetbe az előttünk álló nagyszámú nehézségeket. Ezeket csakis gáttat nem ismerő akarattal és azzal az elszántsággal háríthatjuk el, hogy a fönnálló akadályokat végigverekedjük és megteremtjük a néptömegek és minden egyén kemény, öntudatos munkafegyelmét.

A békés fejlődés hazánknál csak azért békés, mert megszűnt a háború. Ugyanis népeink előtt nem áll már a megszállók kiűzetésének kérdése. Ugyanígy megoldottuk már a hatalom kérdését is és nem kell azért harcolnunk, mert az már a kezünkben van. Csak ebben a tekintetben beszélhetünk a békés fejlődés szakaszáról. De ez az, ami egyúttal a sikerekre nézve a legfontosabb. Jugoszlávia dolgozó tömegei a békés fejlődés szakaszát a hatalmat szorosan a kezükben tartva kezdik el.

De a mi békés fejlődésünk mindazok részére, akik alig várják, hogy »legyen egyszer már vége«, hogy elkezdődjön az ő »normális állapotuk« és bekövetkezzenek az ő »rendezett körülményeik«, meglehetősen nehézségekkel, viharokkal és különböző kellemetlenségekkel jár majd és kell, hogy járjon.

Mindenek előtt le kell szögeznünk, hogy Jugoszlávia nagyon megsínylette a háborút, amelyben óriási anyagi és, ami még fontosabb ember veszteségeket szenvedett. Ez a tárgyilagos nehézség, kisebb mértékben más fölszabadított államokban is megtalálható. De egyetlen más ország sem gondolhat olyan nagy föladatak megoldására, mint mi. Míg sok országban a néptömegek még harcolnak a hatalomért, vagy ha az nagyobbára a kezükben van, azért harcolnak, hogy teljesen megszerezzék; ez a kérdés nálunk nem áll fönn. Illetőleg csak annyiban, hogy a kezünkben levő hatalmat megszilárdítsuk, kiépítsük és rendezzük. De sok országban a néptömegeknek egyáltalán nincs hatalom a kezében, vagy abban csak igen kis részük van. És éppen ezért mi nemcsak tudunk, de kell is, hogy sokkal nagyobb feladatokat állítsunk magunk elé az újjáépítés terén, mint bármely más megszállott ország. A Jugoszlávia népei előtt álló feladat más országokban nem oly időszerű és éles, vagy sokkal kisebb méretű. És ez azon egyszerű oknál fogva, hogy ezen országok még nem érték el a politikai fejlődésnek azt a fokát, amelyen mi állunk; még nem oldották meg azokat a kérdéseket, amelyeket mi már megoldottunk. És ezért nem is gondolhatnak arra, hogy a mieinkhez hasonló kérdéseket oldjanak meg, azokat a kérdéseket, amelyeket az élet a maga kemény valóságában elénk állított.

Milyen kérdésekről van szó? Milyenek a megoldások kilátásai? És hogyan oldjuk meg őket?

Hazánk alapkérdései gazdasági természetűek. De amint, már mondtam, ezek nem egyszerűen az újjáépítésre, a háború által fölidézett rombolások eltakarítására vonatkoznak, amelyek minden más ország előtt is állanak. Ezen kérdéseket úgy kell megoldanunk, hogy ez a néptömegek érdekeivel egybevágjon, azaz a munkásosztályval, a szegény és közép-parasztsággal és a dolgozó értelmiséggel, amely sorsát, tudását és tehetségét a nép sorsához köti és a nép szolgálatába állítja. Más fölszabadított országokban is hasonlóan tevődik fel ez a kérdés (például Bulgária, Lengyelország), de ezen országok még nem érték el a mi fejlődési fokunkat, hogy hozzá foghatnának e kérdések megoldásához. Nekik nincsenek meg a mi lehetőségeink, sem az az íram, amit mi diktálhatunk. Más országokban pedig a gazdasági élet megújódása és fejlődése sok esetben úgy történik, hogy az semmiképpen sem felel meg a dolgozó nép érdekeinek. Franciaországban például a munkásosztálynak még mindig keményen kell harcolnia a francia gazdasági életet uraló trüsztek ellen. Harcolnia kell a bankok és fontos ipari üzemek államosításáért. Ott ugyanúgy, mint Olaszországban és még néhány más államban az államgépezetre támaszkodva, az újjáépítés fellegének leple alatt egyesek kihazs-

nálva a tömeg nyomorát, törvényes úzérkedéssel és rablással óriási vagytonokat harácsolnak össze. A mai Jugoszláviában ez majdnem lehetetlen és amennyiben ilyesmi előfordul, az ellentétben áll hazánk szellemével, törvényeivel és a nép akaratával.

Ha nálunk a fő kérdés az újjáépítés és a dolgozók érdekében folytatott gazdasági politika, akkor ez azt jelenti, hogy még léteznek azon körök és erők, amelyek ezt a haladást gátolni akarják. Akik azt szeretnék, ha a fejlődés nem előre ivelne, a nép érdekében, hanem hogy az megálljon, sőt hogy visszafelé menjen. Egyesek érdekeit a lelketlen kizsákmányolók és munkásnyűzők érdekeit szolgálja. Azokét, akiknek nincs se hazájuk, se néptük, se erkölcsük, se becsületük. Akik csak arra gondolnak, hogyan gazdagodhatnak meg és senkire és semmire nincsenek tekintettel. És valóban vannak nálunk ilyenek. Egy egész társadalmi réteggé váltak. Ez az új burzsoázia a fekete bőrzérből, az úzérkedésből, a hivatalnokok megvesztegetéséről és hanyag munkájából, a lelkiismeretlen bíróságokból, pazarlásból, mindannyiunk tehetetlenségéből, régi szokásainkból táplálkozik. Abból, hogy mi a régi Jugoszláviában megszoktuk, hogy az államnak minél kevesebbet dolgozzunk, minél rosszabbat adjunk és minél többet vegyünk el tőle (valójában minél többet vegyünk el a néptől, minél jobban nyűzzuk a népet). Ez azt jelenti, hogy ma nálunk a nép, a népi közgazdaság, a régi rabló, rothadt, korrupt, élősdí Jugoszlávia maradványaival birkózik.

Ez azt jelenti, hogy előttünk kemény harcok szakasza áll. Harcolnunk kell, hogy legyűrjük: a szervezetlenséget, a lustaságot, a korrupciót, a fekete piacot, az úzérkedést, a törvények kijátszását, a rablást, a mindenfajta mesterkedéseket, pazarlást, fegyelmetlenséget, a bürokráciát. És minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy megteremtjük a törvények és határozatok végrehajtásának ellenőrzését. Ez azt jelenti, hogy előttünk áll a harcnak az a szakasza, amelyet az állami gazdaság, a kis és közép parasztgazdaság folytatnak a magángazdaság azon oldala ellen, amelynek léttalaja a megvesztegetés, a rablás, a szervezetlenség és a nép nyomorának elmélyítése.

És ebben a harcban részt vesznek, így vagy úgy, ezen, vagy azon az oldalon társadalmunk összes erői és ez a harc kikerülhetetlenül egyre élesebbé válik. Ez egy csöppet sem könnyebb, vagy egyszerűbb a háború küzdelmeinél. És hazánk sorsára, népeink sorsára ez a harc ugyanolyan jelentőségteljes, mint a népfőlszabadtító harc fegyveres küzdelmei voltak. Csakis ez a harc képes megszilárdítani és még jobban emelni Jugoszláviának a fasiszmus ellen folytatott háborúban szerzett dicső hírnevét. Ez a harc valójában küzdelem a népfőlszabadtító harc vívmányainak megőrzéséért. És legalább annyi bátorságot követel — ha nem többet — bátorságot, kitartást, ügyességet, keménységet, áldozatkésztséget, mint amennyire a háborúban volt szükség. Ez a harc nem tűr és nem tűrhet lanyhaságot, határozatlanságot, renyhéséget. Ez a harc csak a nép számára teremt normális állapotokat és rendezett körülményeket. De hogy ezt megteremtse viharra, orkánná kell, hogy váljék mindazok számára, akik megkísérlik, hogy a fejlődésnek ellentálljanak, hogy megakadályozzák az állapotok javulását. Azok számára, akik kijátszák a törvényeket, akik bármilyen módon, ártanak az államgépezet szabályos munkájának és a dolgozók érdekében történő gazdasági felemelkedésnek.

Nem kell kétkednünk abban, hogy Jugoszlávia rendelkezik mindazon belső erőkkel — a néptömegekben és azon szervezetekben, amelyek a háborúban a népet vezették — hogy nagy feladatának megfelelően. Nemzetközi körülményeink is kedveznek annak, hogy Jugoszlávia népei legyőzzék gazdasági ellenségeiket is és megteremtsek az új élet virulásának összes előfeltételeit. Csak határozottságra, ellenőrzésre, ügyességre, áldozatkésztségre, szervezői szellemre, hazánk legjobb fiainak szakképzetére, lelkiismeretére van szükség és fegyelemre a gazdasági és állami élet minden terén.

»Jugoszlávia népei ma testvéri egyetértésben és egységben élnek. Ez a mi legnagyobb vívmányunk.« (Titó)

A FÖLDOSZTÁS JELENTŐSÉGE

Irta : Lőrük István

A népfőlszabadító harc, amelynek során népeink a történelemben egyedülálló hősséggel és szenvedések árán vívták ki a megszálló fasiszták és a hazai árulók fölötti győzelmüket, nemcsak a fasizmus fegyveres erejét, hanem a régi bürokratikus államot is összezúzta. Az államgépezetet, melyet a történelem folyamán az egymást fölváltó uralkodó osztályok mindég tökéletesítettek, azzal a céllal, hogy az elnyomott osztályokat kordában tartsák és kizsákmányolhassák, ezt az államgépezetet szétromboltuk és történelmünk egy új szakaszát nyitottuk meg. Egy új államformát építünk föl: a szabad és dolgozó népek társadalmát. Ez az állam arra hivatott, hogy biztosítsa eddigi harcunk eredményeit és elősegítse továbbfejlődésünket.

Titó marsal bölcs vezetése mellett, új törvényeink hatóerejével fölgygyverkezve Jugoszlávia dolgozó népei lépésről lépésre új és újabb győzelmek felé haladnak. És akaratomkat acélozza a szándék, hogy ezen az úton hazánkat megsegítsük, népeinket pedig gazdaggá, boldoggá és legyőzhetetlenné tegyük.

Hazánk természeti kincsekben annyira gazdag, hogy minden lehetőségünk megvan arra, hogy saját erőnkől ki tudjuk termelni mindazt, amire egy haladottabb gazdasági és társadalmi rendszer fölépítéséhez szükségünk van. És népeinkben megvannak mindazok a képességek, melyek ennek a megvalósításához szükségesek. Ezt bizonyítják az újjáépítés terén eddig elért eredmények.

Mondhatnánk, hogy az újjáépítés csak most kap igazi lendületet és a szemünk előtt fejlődik társadalmat átalakító erővé. Az új törvények alkalmazásukban anyagi tényező erejével hatnak és segítik a dolgozó népet gazdasági győzelmeinek kivívásában és a társadalom gazdasági fölépítésének átalakításában.

Hogy a társadalom gazdasági és osztály összetételét megváltoztathassuk, a régi társadalom maradványait föl kell számolnunk. El kell takarítanunk, mint időszerűtlen és meg kell nyitnunk az utat az új előtt, hogy az szabadon gátlás nélkül fejlődhessék.

Alkotmányunk 19. szakasza minden kétséget, félreértést kizáróan kimondja, hogy: »A föld azoké, akik azt megművelik«. Mindmáig a föld és annak terméke a legkevésbé volt azoké, akik megművelték. Ezt az igazságtalanságot a földosztás helyrehozza. A földművelő nép végre ősi jussához jut, a földhöz, amelyet eddig is a verejékével hizlalt. A földosztás végrehajtása tulajdonképpen új honfoglalás, mert aki a föld, azé az ország, a haza. A multban a Földnélküli Jánosok kénytelenek voltak szülőföldjüket elhagyni és tengerentúlra vándorolni, hogy meztelen életüket fönntarthassák. A szülőföld nem tudott, sőt nem is akart számukra még munka árán sem adni megélhetést. Ugyanakkor a földek boldog tulajdonosai, akik soha nem izzadtak a munkán, elpocsékolták azokat az értékeket, amelyeket a Földnélküli Jánosokból sajtoltak ki. Még arra sem törekedtek, hogy a hagyományos és kezdetleges termelési módot, kiegészítsék és némileg magasabb technikai színvonalra emeljék, hogy ezáltal az ország gazdasági helyzetét javítsák. Hogy mezőgazdaságunk a világpiacon versenyképessé váljék.

Igy mi egy elmaradott tehnikai berendezésű mezőgazdaságot örököltünk. Ezt az örökséget át kell alakítanunk úgy szerkezetileg, mint szervezetileg.

Hogy a mezőgazdasági termelés területén utat nyithassunk egy új termelési módszernek, előbb el kell takarítanunk a tőkés és hűbéri maradványokat. Ezzel egyúttal kiküszöböljük a mezőgazdaságból a munkaerő kiszákmányolásának lehetőségét is. A földigénylőknek juttatott kisbirtokok lesznek alapjai a jövő korszerű mezőgazdálkodásának és egyik alappillére a jövő társadalmának, amely egyenrangú, szabad emberek önkéntes társulásán alapul.

A földosztás pillanatnyi eredményei, amelyek egyúttal a további fejlődés előfeltételei a következők:

1. Azzal, hogy a nem földműveseket és nagybirtokosokat — de csakis ezeket — megfosztják a föld birtoklási jogától, megfosztottuk őket a tekintélytől, a mások munkájának kiszákmányolási lehetőségétől és a dologtalan élőködési lehetőségtől. S ugyanakkor megszabadítottuk a parasztságot ezek eszmei befolyásától is. És megszüntettük a falu osztálytagozódását. A jövőben a mezőgazdaságban — lényegében — csak a dolgozó parasztsággal kell számolnunk, amelynek egységes érdekei egybeesnek az ipari munkásság alapvető érdekeivel.

2. Azzal, hogy a nem földművesek és nagybirtokosok kisajátított földjét a földnélküli földmunkásoknak és kisparasztságnak juttatjuk, százezres tömegeket teszünk önállóvá és ezen tömegek előtt megnyílnak az egyéni kezdeményezés tág lehetőségei.

A földosztás gyökeres végrehajtásával a mezőgazdasági proletáriátus földért való harca befejeződik. De ugyanakkor kezdetét veszi egy új harc: a többet és jobban termelésért — ma még nagyjában a régi munkaeszközökkel. De már ma, ellentétben a multtal, mozgósíthatjuk az összes rendelkezésünkre álló erőket, tekintet nélkül azok tulajdonjogi viszonyaira és segítségünkre állanak a traktor állomások. Másrészt harcolnunk kell azért, hogy kimélyítsük a telepések és az őslakók közötti jóviszonyt és együttműködést. Mert csakis ezen az úton haladva érhetjük el célunkat, csakis ezen az úton haladva szabadulhatunk meg az összes káros befolyásoktól.

Igy megteremtve egyrészt az egységet a falvakon belül, másrészt a városi munkássággal kiépítve és megszilárdítva a város és falu, a munkások és parasztok szövetségét. És a közös célokért való áldozatkész munkában megacélozva azt: nyugodtan nézhetünk a jövő elé.

»A markszista államelmélet lényege, hogy egy osztály diktatúrája szükségszerű nemcsak minden osztálytársadalom számára általában, nemcsak a polgárságot megdöntő proletáriátus számára, hanem annak az egész történelmi korszaknak a számára is, amely a tőkés rendszert az osztály nélküli társadalomtól, a kommunizmustól elválasztja«. (Lenjin)

HÁROM VERS

(Megemlékezésül küldöm Máté Péternek és Fütyü Jósának, kubikos társaimnak, akikkel 1943 tavaszán a Jegricska felső folyásán kubikoltam. Negyed kiló szalonna és húsz szem kockacukor volt kettőnk egész heti kenyérrevalója, amin tengődtünk, mint kanári madarak, s hánytuk a sarat a szédtű mélyből.)

BÉRESEK

Kettőkor kelünk télen-nyáron,
kétfelé ásítva az álmot,
Senki sem kérdi: hogyan éltek,
mit esztek, van-e szalonnátok?

Trágya-levétől szagos a testünk,
Rongyosak vagyunk, álmos-pizkosok.
Fáradtan megyünk, kérge ruhában,
kicsüngő kapcánk nyalja a harmatot.

Nem törődik velünk senki,
csak az ispán, hogy mit teünk?
A rege minket ökör-ürülékből
teremtett, — talán nincs is, lelkünk.

Bűzös, poloskás szobákban alszunk,
és pizskától telt savanyú ágyban . . .
Ahogy lefekszünk fáradtan, mogorván
úgy ébreszt fel az öreg-béres virradásban.
(1941)

A FENÉKEN MARADÓK

Ki látott már futó homokot,
süppedő talajba kútásó embert?
Kit mélyre löktek a családi gondok
s kit véges élete ökollet fenyeget.

Ki látott már veremszakadást?
Éjszaka idején belezuhanót?
Süket fülv sötét éjszakán
kenyérért üzött rohanót?

Mink vagyunk ezek Proletárok,
Belülről üzöttek, kívülről lököttek,
Homokban turkáló jogot-szomjazók,
verembe sántult károgó varjak,
(1943)

A KUBIKON

Agyagos fenéken csúszunk
körmünkkel kapaszkodva,
Mindén lapát sárnál,
amit kihajítunk, egy-egy
»isten« rebben el a szánkról.
A pokol vad bikája
bömböl a gödörbe.
Eggyé olvadt, egetbontó

nagy káromkodás,
 Fúrjuk a sarat előre-hátra
 s kenyérgőztől tátva a szánk,
 Erő kellene a karba
 nyögés nélkül nincs
 egy errébb-mozzanat,
 De nem ad semmi hőt a hagyma
 s leroskadunk a sáros lapátra,
 Várunk nyögve, hogy belénkcöppenjen
 a pihenés ereje,
 ami úgy hat, mint a kocsinak
 öfödik kereke.
 De mégis gyűrjük, mert biztat a szombat,
 a meglóbázott bankó a mérnök kezében.
 Kérges nyakunk beakasztjuk a »gyerünk!«-be
 s húzzuk a gödörben tovább a jármunk.
 (1944)

Csépe Imre máliigyosi béres, kubikos, napszámos — és költő. Képei tiszták, élesek, szinte vele csúszunk az agyagos fenéken és vele várjuk nyögve, hogy »belénkcöppenjen a pihenés ereje«. Ezeket a verseket a fasiszta megszállás alatt írta a magyar napszámos: Csépe Imre. Tiszta, egyszerű eszközökkel így még kevesen éreztették a magyar »felszabadulás« munkáviszonyait, a verítéket, az éhes nappalokat és »savanyú éjszakákat».

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

A REAKCIÓ JÓ TANÁCSAI

Írta: Steinfeld Sándor

A munkaverseny mellett a földosztás a második legidősebb kérdés. A Vajdaságban úton-útfélen szinte másról sem hallunk. De sok tekintetben még aktivistáink sincsenek teljesen tisztában a földosztás jelentőségével és annak nagy horderejével. Különösképen három kérdést szeretnék megvilágítani. Kettő közülük a legtöbbet hangoztatott ellenvetésekre vonatkozik, a harmadik egy a törvény szellemének meg nem értéséből fakadó és helyenkint túlhajtásokhoz vezetett fölfogás.

Az első ellenvetés így hangzik: »Ahhoz szó sem férhet, hogy a földosztást meg kell csinálni. De a földosztás irama olyan gyors, hogy annak eredménye azáltal, hogy a gazdaságilag eredményesebb nagybirtokokat apró birtokokra osztják szét — a megfelelő alapos előkészületek nélkül — okvetlenül káros hatással lesz a termelés hozamára, éppen most, amikor minden falat kenyérré óriási szükség van».

A második ellenvetés: »Minden tekintetben csak üdvözlőni lehet a földosztást, bár annak nem lesz az az eredménye, amit a kormány ígér, hogy minden földnélküli földhöz jut — különösen nem jutnak földhöz a telepések miatt a mi földnélkülieink — mert ha tekintetbe vesszük, hogy a Vajdaságban kb. háromszázezer család volt föld nélküli, vagy törpebirtokos és tudjuk azt, hogy az egy és egynegyed millió hektár földterületen, ha csak a mi földnélkülieinket juttatnánk földhöz, alig jutna családonként több, mint négy hektár. Mi lesz akkor az eredmény, ha a telepések kapiák a föld orozslán részét? Nyomor és munkanélküliség, mert földmunkások a kis birtokon munkát nem kaphatnak. Jobb lenne meghagyni a nagybirtokokat és azokat valahogy szociálisabbá tenni.

Nézzük csak meg kinek az érdekeit védik ezek az ellenvetések és a »jó tanácsok« megoldása hova vezetne? Az első gazdasági nyomorral fenyeget, mert a nincstelenek túl gyorsan veszik el »kenyéradóiktól«, a nagybirtokosoktól és zsíros parasztoktól a földet. A tanács: »lassabban kellene csinálni és megfelelő előkészületekkel.« Ennek a »jóakarátú« tanácsnak szülőanyja, a régi Jugoszlávia »földosztását« visszavágyó nagybirtokos álma. Tudva levőleg a földosztást 1921-ben kezdték és még 1941-ben sem fejezték be. Hát ennek a lassú földosztásnak meg is volt az eredménye. A nagybirtokok megmaradtak és velük együtt a nyomor is. Megmaradt a régi Jugoszlávia korrupciójának és zsüllőtségének egyik fő erőforrása, a mindenható birtokosok és zsíros parasztok politikai uralma.

Világos, hogy ez a tanács egyenesen rosszakarátú és a jó barát álruhájába bújva kívánja megakadályozni a népi Jugoszlávia egyik művének végrehajtását. De, ha nem is tudja megakadályozni, mindenesetre sikerül neki — és részére már ez is eredmény — hogy zavart keltsen. A gazdasági leromlás emlegetésénél pedig, amit, mint kikerülhetetlen eredményét a földosztásnak helyezi kilátásba, nem veszi tekintetbe azt, hogy a mai Jugoszlávia nem az 1921-es, hogy azóta itt olyan mélyreható változások történtek, melyek képesek lesznek áthidalni ezt az u. n. »visszaesést«, hogy azután a megmunkálójának birtokába adva a földet, a termelést eddig soha nem látott és itt még nem tapasztalt magasságokba lendítsék.

A második számú »jóakaró«, mint a földnélküliek ügyvédje lép föl, bizonyítva azt, amit mindannyian tudunk, hogy a földalap nem elegendő ahhoz, hogy mindenkit kielégítsünk, és olyan szavakat ad kormánynunk szájaiba, melyeket az soha sem mondott. Teszi ezt azzal a céllal, hogy azután annál diadalmasabban bizonyítsa be, hogy lám: ez a kormány népellenes, mert ime nem akar adni földet és az egész földosztás csak humbug, amellé a biztos nyomor és nélkülözés szomorú képét festi dolgozóink elé.

Ha megismerjük, hogy egy érvelés végső fokon kinek az érdekeit szolgálja, akkor teljesen tisztán látjuk annak rugóit és összefüggéseit is. Mind a két tanács végeredményben népellenes és oda lukad ki, hogy a földosztás hibás politika s a földesúrj nagybirtokok és zsíros parasztok a nép jólétének egyedüli forrásai.

Hogy a földosztás akármennyire gazdasági intézkedés, végeredményben mindig és mindenütt elsőrangú politikai érdeket szolgált, azt nem kell különösképen bizonyítanunk. 1939-ben két cikkben foglalkoztunk a HID hasábjain ezzel a kérdéssel.* Akkori tételeink annyiban ma is érvényesek, hogy míg akkor főképp a Vajdasággal foglalkoztunk, ma szemléletünket egész Jugoszláviára ki kell terjesztenünk. Akkor rámutattunk arra, hogy az 1921-es földosztás épen azért, mert a reakciót szolgált, mert politikai célja a sovinizmus szítása volt, nem hozhatott jó eredményeket. Ezenkívül, mert mint egy kizárólagos intézkedés ment végbe és nem vetett számot sem az érdekeltek kívánságaival, sem pedig párhuzamosan nem fejlesztették az ipart, a közlekedést és nem fejlesztették magát a földművelést sem, okvetlenül káros kihatással kellett, hogy legyen népünk életére. Másrészt rámutattunk arra, hogy a földosztásban részesül

»százezer család 387 ezer holdat kapott. Ezekből a számokból kitűnik, hogy egyrészt a földosztás alá eső földterület 41%-a a nagybirtokosok kezén maradt, másrészt, hogy a földnélküliek kétharmadának tovább is a régi

* Mezőgazdaságunk nehézségei, Malusev Cvetko és Dr. Steinfeld Sándor HÍD 1939. (7. és 74. oldalán).

sors jutott osztályrészül. Ez a két tény társadalmi szempontból hatalmas tehertételt képez és a súlyosabb rész nem a földnélküliek, hanem a hűbérrendszerből ittmaradt, ma már tőkés alapon működő nagybirtokok jelentéik, mert azok azáltal, hogy megmaradásukat csakis reakciós kormányzat biztosíthatja, mindenfajta népeellenes irányzatnak bőkezű támogatói. Ezért politikailag minden fejlődés ellenségei, gazdaságilag pedig akadályozzák a falu népének boldogulását.**

Vagyis rámutatunk arra, hogy a földosztásnak, ha a nép érdekeit szolgálja, gyökeresnek kell lennie, mert az elsősorban politikai fegyver és minden olyan mozgalom, mely a haladást szolgálja

»csak akkor számíthat sikerre, ha következetesen harcol a földkérdés megoldásáért, amelynek tengelyében a fejlődést gátoló nagybirtok teljes megszüntetése áll.«**

Az akkor kifejtett nézetek végrehajtására ma, hat év múltán sor kerülhetett. Sor kerülhetett azért, mert közben a hat év alatt Jugoszlávia népe fegyverrel a kezében lerázta magáról a mindenfajta reakció jármát és elindulhatott azon az úton, amelyen haladva kitűzött céljait el is érheti. És mi sem természetesebb, minthogy mindenek előtt egyszer és mindenkorra meg akar szabadulni azoktól, kik ennek a boldogulásnak útját állhatják, a reakciót szívvel és lélekkel, tüzzel és vassal szolgáló nagybirtokosoktól, zsíros parasztoktól és nagytőkésektől.

Abból a tényből pedig, hogy a földosztást nekünk nem csupán vajdasági érdek szempontjából kell nézünk — hisz mi nem vagyunk külön világ, hanem a szabad Jugoszláviának egy része — az következik, hogy örömmel kell fogadnunk, hogy hazánk olyan fiai jönnek közénk, akik a legnagyobb inség és nyomor idején nem bújtak el a veszedelmek elől, hanem bátran vívták meg harcukat. És ennek a harcnak köszönhetjük mi is ma és itt, hogy szabadok vagyunk. Hogy szabadok vagyunk minden elnyomatástól és minden erőnket a gazdasági újjáépítés szolgálatába állíthatjuk.

Különösen nagy fontosságot kell tulajdonítanunk annak a ténynek, hogy a földosztás és a vele kapcsolatos műveletek csak egy részei annak az egész országot átfogó gazdasági tervnek, melynek segítségével hazánk újjáépítése és erősödése a lehető leggyorsabb iramban megy végbe. Elsősorban gyár- és iparunk labra állítására, közlekedésünk megindítására kell gondolnunk, másodsorban azokra az intézkedésekre, melyek segítségével nemcsak, hogy a legközelebbi időn belül túlszárnyaljuk a háború előtti színvonalat, hanem földművelő országok sorába lépünk. És itt van az az emelőrúd, amely az immár a földműveléstől végérvényesen felszabadított dolgozókat nem készletre kívándorlásra, hanem azoknak helyet ad, kenyeret és megélhetést a gyár- és iparban. Másrészt, mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a kisbirtok nemcsak, hogy nem versenyképes, de termelése sem lehet olyan mértékű, amilyenre szükségünk lehetne. Ezt a hiányt hidalják át egyrészt traktor-állomásaink, másrészt a földszövetkezeti megművelésének előmozdítása.

A szövetkezeti földművelés egyrészt megtartja a kisbirtok belterjes munkáját, mert a föld egyéni tulajdon marad és ez társadalmi fejlődésünk mai fokán fontos és kikérülhetetlen, másrészt a termelőeszközök közös felhasználása lehetővé teszi a munkamegosztással járó összes előnyök kiaknázását. És ezért nem félünk sem a reakciósook által bejósolt »kikerülhetetlen éhínségtől«, mert lesz munkás kéz, és nem félünk attól sem, hogy a földosztás következtében a földnélküli maradványok nyomorba jutnak. A földosztástól csak a reakció

** Id. cikk HÍD 1939. 75. old.

retteg, mert elvesztve gazdasági alapjait és ezzel politikai befolyását megteszi az első lépést azon az úton, amely őt a történelem lomtárába viszi.

A népfelszabadító harc kirobbanásának pillanatától kezdve két síkon folyt: a külföldi betolakodók és azok alázas beföldi szolgálai, a minden árnyalatú csatlósok ellen. Éppen ezért, ez a harc, melynek tengelye a város és falu dolgozóinak szövetsége volt nem is fejeződhetett be a külföldi ellenség veresége után. A háborút — a ferradalmat — mi tovább folytatjuk és ez a folyamat, hogy a föld azok kezébe jut, akik azt megművelik, csak egyik mozzanata emek a küzdelemnek és beváltása a nincstelen parasztság régi óhajának és ugyanakkor a munkások és parasztok szövetségének még erősebb megpecsételése.

Még egy dologra kell kitérnünk és ez, hogy sokan a földosztást úgy értelmezték és ez különösen az első tárgyaláson nyilatkozott meg, hogy a földet mindenkitől el kell venni, tehát a középbirtokostól, aki maga műveli meg ugyan a földet, de maga mellett időről-időre másokat is tart, ugyanúgy, mint a zsíros parasztól vagy nagybirtokostól. Ez, eltekintve attól, hogy a törvény szemlének félremagyarázása és igazságtalanság, egy nagy politikai hiba is.

Amint mondtunk a földosztás politikai fontossága abban áll, hogy a reakció szítói és zászlóvivői alól kihúzzuk a talajt és megöszsük őket gazdasági alapjuktól és egyúttal politikai befolyásuktól is. A középbirtokosok ugyan úgy, mint a kisparosok a városban, nem ellenségei az új Jugoszláviának. Nem is lehetnek azok, mert ők is felszabadulnak a nagybirtok, a bankok, a nagytőke járma alól. És minden lehetőségünk megvan arra, hogy munkájukat rendszeresen kapcsoljuk be hazánk újjáépítésébe. Ha tőlük is elvonnánk a földet, ezzel egyrészt gazdaságilag okoznánk nehézségeket, másrészt fölöslegesen ellenségekké nevelnénk ott és azokból, akik barátaink, vagy ha ma még tévelygések miatt nem azok, azokká kell válniok. És azokká is válnak, ha mi velük szemben helyes módszereket alkalmazunk. Vagyis a mezőgazdasági újjáépítést a középbirtokosokkal karöltve kell végrehajtanunk és nem ellenük.

Láthatjuk, hogy ez az u. n. túlságosan radikális értelmezése és végrehajtása a földosztásnak ugyanolyan hiba, mint amilyen hiba lenne az emített két ellenvetés meghallgatása, elfogadása és véghezvitele. Egy helyről fúj a szél, ha ellentétes irányból jövőnek érezzük is, mert az egyik ugyanúgy, mint a másik eredményeiben a reakciót szolgálja. Ezért egyik ellen ugyanúgy, mint a másik ellen védekeznünk és harcolnunk kell.

A földosztást nem tekinthetjük elszigetelten a többi eseményektől: az újjáépítéstől, az iparosítástól, másrészt a politikai harctól és a politikai harc céljainak megvalósításától. És nem tekinthetjük úgy, mint egy különleges vajdasági eseményt. Hanem mint egy minden ízében mozgásban és változásban levő szerves egésznek, — az új Jugoszláviának — egy részét. És ez a részt csakis az egészszel való viszonyában és vonatkozásaiban foghatjuk föl, érthetjük és magyarázhatjuk meg. Ezért nem vihetnek minket tévútra semmiféle ellenvetések, csejvetések, akadékoskodások, »jóbarátok és jótanácsok«.

»Életük társadalmi termelésében az emberek bizonyos meghatározott, szükségszerű, saját akarattuktól független termelési viszonyokra lépnek egymással, amely viszonyok megfelelnek anyagi termelő erők bizonyos meghatározott fejlődési fokának.« (Marksz)

A FÖLDKÉRDÉS

(Befejező közlemény)

Irta: Olajos Mihály

Átterve a parasztság társadalmi állásfoglalásának kérdésére — a parasztkérdésre — legfontosabb megállapítanunk, hogy a parasztság harcának vezérfonala az egész történelmen át a kíméletlen kizsákmányolás, a sötét elnyomás elleni harc volt.

A földet megművelő és verítékükkel öntöző emberek — rabszolgák, jobbágyok zselérek, szegényparaszrok, eladósodott, a biztos tönkremenés felé haladó kisparaszrok, — mindig harcoltak azért, hogy a föld, amelyet izzadságukkal öntöznek, számukra ne a keserű szenvedés, hanem a szabadság, a jólét és a haladás forrását jelentse.

Voltak nagy parasztlázadások, különösen a középkorban a sötét hűbéri rend idején a korlátlan hűbérurak ellen, mint, Münzer Tamás, Ulrich von Hutten, Gubec Máté, Dózsa György, Sztjenka Razin, vagy Pugacsev lázadásai; voltak erős paraszttömegek által folytatott mozgalmak az újkorban, amelyekben a föld rabjai a hűbéri rend maradványai ellen, vagy a tőkés rend által létrehozott igazságtalan földbirtokviszony ellen harcoltak. Az 1787-es nagy francia forradalomban, 1848 mozgalmában, vagy a XX. század nagy mozgalmában — az 1905-ös oroszországi forradalomban, az első világháborút követő oroszországi forradalmakban, Bulgáriában Sztambulinszki mozgalmában, később a spanyol polgárháborúban és a 2. világháború korszakában lejátszódó nagy népi mozgalmakban, ha nem elharcosai, de jelentős szerepet vittek a föld dolgozói. Mindeme mozgalmakban a parasztság ügyéről, vagy erről is szó volt. A föld dolgozóinak útjában mindenkor az elnyomó, uralmonlévő hatalom állott. Ahhoz tehát, hogy a parasztság birtokába jusson a földnek, hogy bármily fajtájú kizsákmányolás alól felszabaduljon, mindenkor elengedhetetlen előfeltétel volt, megdönteni a zsarnok, elnyomó uralmakat, harccal lelőni az ő politikai és gazdasági hatalmukat, ennek helyébe pedig olyan népi hatóságot létesíteni, mely a parasztságnak, vagy a parasztságnak is és amely feltétlenül megvalósítja a parasztság évezredek óta törekvéseit.

Az összes eddigi parasztmozgalmak, vagy az összes eddigi olyan mozgalmak, amelyekben más társadalmi osztályokkal szövődve a föld dolgozói is résztvettek, mert a harc az ő érdekeikért is folyt — mind elbuktak, nem vezettek végső, szilárd győzelemhez, nem tudták kiharcolni, vagy megtartani azt, amire a parasztság törekedett. Ez alól egyetlen kivétel az oroszországi 1917-es októberi forradalom. Ebben a forradalomban a munkássággal együtt a parasztság is kivívta teljes szabadságát, valamint birtokába jutott a földnek. Ugyanígy a parasztság teljes győzelmet, teljes szabadságát és biztos, szebb jövőjét hordozzák magukban a mostani győzedelmeskedő népi mozgalmak is.

A múltban is jó harcossal voltak a földhözért elnyomottak szabadságharcosai. A földhöz elszakadhatatlanul ragaszkodó nép hatalmas vágya, hogy a földet szabadságának és fennmaradásának biztos alapjává tegye, oly lelkesedésre és hősiességre ösztönözte a forradalmak, parasztlázadások harcosságait, hogy azok félelmetes, halálrafenyegető, sőt halálhozó ellenfelet jelentettek az elnyomók számára. Nem is ezen buktak, vagy győztek a földművelők szabad jólétéért folyt mozgalmak.

A nagy parasztlázadások, az újkor forradalmi sokszor hatalmas területeken megdöntötték elnyomóik hatalmát. Dózsa Györgyök egész sor csapatát nyertek. Nagy területeken kiirtották a nemeseket, vagy elűzték őket. Harcuk mégis elbukott. Miért? Mert az elnyomóiktól megtisztított területeken nem tudták megszervezni biztos hatalmukat, mert a felszabadított területeket nem tudták harcuk alapjává, utánpótlásuk biztos forrásává tenni, nem tudták megszervezni a háttér és a harcosságok kölcsönös együttműködését, mozgalmuk résztvevőit nem tudták teljes, tömör és központilag irányított egységgé szerezni; nem tudták célirányos, kitartó, következetes és egész mozgalmukra kiterjedő taktikával harcolni. Nem voltak határozottan és politikai tapasztalataik, valamint történelmi tapasztalataik sem. Dó-

za György jobbágysága maga harcolt, szövetséges nélkül, önmaga pedig nem rendelkezett a harchoz nélkülözhetetlen összes követelményekkel. Meg volt harci készsége, meg volt hősiessége, de nem voltak katonai tapasztalatai, nem rendelkezett azzal a rugékonysággal, ügyességgel, sőt ravaszsággal, amely a harc végigviteléhez kell. Meg tudta törni a zsarnok hatalmát, de nem tudott maga uralkodni, hatalmat szervezni. Volt becsületes haladó szándéka, de nem volt politikai ügyessége, amely révén szándékát meg is valósíthatta volna. Tudott győzni, de nem tudta győzelmét megtartani. Ezért bukott el Dózsa forradalma és ugyanezért buktak el mindazok a mozgalmak, amelyekben a parasztság magárahagyatottan, szövetséges nélkül harcolt, vezette azokat Pugacsev, Münzer Tamás, vagy Sztambolijzski.

Az elnyomott parasztság foglalkozásánál, szétszórtságánál fogva, tehát éppen paraszti léte miatt, soha sem tud szert tenni a győzelmének kivívásához és megtartásához szükséges követelményekre. Éppen ezért a parasztság egymagában soha sem győzhet, soha sem valósíthatja meg véglegesen érdekeit. A föld dolgozói végleges győzelmüket csak a másik elnyomott osztállyal, a munkásosztállyal szövetkezve tudják kivívni. A városokban, ipari gócpontokban csoportosult és fejlettebb termelési ággal foglalkozó ipari proletariátus — a másik elnyomott osztály, amely képes arra, hogy elnyomottságában is kifejlessze a kizsákmányoló elnyomók elleni, meg nem alkuvó harci készségét, a politikai, fegyveres és gazdasági harchoz nélkülözhetetlen ügyességet, taktikai képességet, valamint a kivívott győzelem megtartásához és megszervezéséhez nélkülözhetetlen képességeket. Tehát a hatalom megszerzésének és a tervszerű termelés és elosztás megvalósításának módszereit. Ép így az elnyomott osztályok közül csak az ipari munkásság képes kifejleszteni azokat a képességeket, amelyek a felszabadított területeket a harc továbbfolytatásának bástyájává, utánpótlási forrásává teszik.

Az ipari munkásság csak a gyáripár fejlődésével párhuzamosan jelenhetett meg a történelem színpadán, mint társadalmi tényező a XIX század második felében. Ahhoz pedig, hogy a győzelemre felkészüljön, ahhoz elég erőssé fejlődjön egy évszázadra kellett neki is készülődnie. Ezért a XX. század eleje előtt egyetlen esetben sem vívhatta ki teljes győzelmét a föld dolgozó népe.

Im a felelet arra a kérdésre, miért bukott el minden parasztforradalom, amelyben a parasztság maga indult el, őszinte szövetséges nélkül, olyan szövetséges nélkül, amely rendelkezik mindazokkal a képességekkel, amelyekre a parasztság elnyomott helyzetében soha sem tud szert tenni, de amelyek a győzelemhez nélkülözhetetlenek.

rendelkezik mindazokkal a képességekkel, amelyekre a parasztság elnyomott helyzetében soha sem tud szert tenni, de amelyek a győzelemhez nélkülözhetetlenek.

De épp így elbuktak a parasztság azon mozgalmái is, amelyekben volt ugyan szövetségese, ez a szövetségese rendelkezett is a harchoz és győzelemhez szükséges előfeltétellel, de nem őszinte szövetségese volt a parasztságnak — a győzelem folyamán becsapta azt. A parasztság eme nem őszinte szövetségese a polgárság volt.

Az iparosodás folyamata nem csak a munkásságot, hanem a polgárságot is létrehozta. Ez az oszladozó hűbéri rendben az uralkodó nemesség ellenségeként, hatalmi versenytársaként jelentkezett. Harcolt is a hűbérurak ellen, de nem azért, hogy a dolgozó népek — az általa kizsákmányolt munkáságnak, vagy a hűbérurak kizsákmányolását szenvedő parasztságnak — szabadságot adjon, hanem azért, hogy ő foglalja el a hatalmat, hogy ő és egyedül ő maga zsákmányolja ki a dolgozó népet.

A polgárság harcolt a hűbéri rend ellen, vagy hűbéri rend maradványai ellen, de ez a harc mindig a hatalmi versengés jellegével bírt. Célja mindig csak egy volt, hogy saját maga foglalja el a teljes hatalmat, feloldja a hűbéri rend kötelekeit, de ugyanakkor teljesen tőkésítse a termelést. — a mezőgazdasági termelést is. Éppen ezért a polgárság soha sem lehet a parasztság őszinte szövetségese. Azok a mozgalmak tehát, amelyekben a parasztság a polgársággal indult harcba a parasztság számára soha sem hoztak szabadságot, kezébe soha sem juttatták saját sorsát. — Példa erre a nagy francia forradalom, az 1848-as szabadságharc, az oroszországi 1917-es februári forradalom és egyéb mozgalmak. 1848-ban a magyar jobbágy meg-

szűnt ugyan jobbágy lenni, de nem szabadult fel teljesen. Elindult egy úton, amelyen haladva agrárproletárrá, zsellérré, törpebirtokossá, vagy adóságokkal agyonütött kiscgazdává vált.

A világtörténelem első forradalma, amelyben a parasztság teljes és végleges győzelemhez jutott, amelyben végleg leszámolt ellenségével, elfoglalta a hatalmat, elfoglalta a földet, és azt a maga és az egész társadalom jólétének és szabadságának alapjává tette, — ez az oroszországi 1917-es októberi forradalom volt. Ebben a forradalomban győzött az orosz parasztság, mert nem egyedül ment a harcba, hanem szoros szövetségben az orosz proletariátussal. Győzött a parasztság, mert nem a paraszt érdekeihez hűtlen és csak saját teljhatalmára törekvő szabadelvű burzsoázia volt szövetségese, hanem az az ipari munkásság, amely őszintén szövetségelt a parasztsággal nem csak a harcra, hanem a győzelemre is. Az októberi forradalomban a parasztság teljes és végleges győzelemhez jutott, mert egycsapásra megkapta szabadságának legfőbb elemét — a földet. Mindjárt a győzelem másnapján a szovjetek első kongresszusa meghozta a földről szóló dekretumot, amelyben kimondta a nagybirtokosok földjének, a nagy egyházi javaknak, pénzintézetek, vállalatok földbirtokának kisajátítását és földnélküliek, vagy kevés földdel rendelkező szegényparaszti tulajdonába, vagy a dolgozó nép kéztulajdonába való átadását. A továbbiakban pedig a munkásság mindent elkövetett, hogy a falu népének, a parasztságnak az élet felvirágoztassa, könnyebbé, szebbé tegye. Hatalmas ipari üzemeket létesített, amelyekben a parasztság számára traktorok, gézekék, arató-céslőgépek ereit állította elő. A szovjet állam kutató intézeteket létesített a parasztság földjeinek és a mezőgazdasági termelés új módszereinek tanulmányozására, mérnököket, szakembereket képezett ki, hogy kioktassák a parasztságot a technika legmodernebb vívmányainak alkalmazására a mezőgazdaságban. Kivitte a falura a villamosáramot, iskolák és kultúrintézmények egész hálózatát építette ki falun is, hozzáférhetővé tette a kultúrát a parasztság számára is, létrehozta a hatalmas munkás és paraszt Vörös Hadereget, annak az országnak a védelmére, amelyben a parasztság szabad, nem rabja a földnek, hanem a föld neki jólétet nyújt.

Ez a szövetség nem egyoldalú. Ahogy a parasztság együtt harcolt a forradalomban a munkássággal, épp úgy végigküzdötte vele a polgárháborút a külföldi beavakozók ellen, az ország újjáépítéséhez, a szocializmus kiépítéséhez pedig fokozott munkával, rohammunkával járult hozzá. A munkásoktól kapott gépekért, kultúráért ő élelmet, gabonát, jószágot adott.

Az oroszországi 1917-es októberi forradalom élcsapata a Bolsevik Párt volt. Ez teremtette meg a munkások és parasztek szilárd szövetségét a forradalomban. A győzelemben és az új szabad világ építésében. Ez a szövetség, ennek sikerei, az előtte és utána lejátszódtott paraszt és paraszt-polgári forradalmakkal és mozgalmakkal együtt megdönthetetlenül bizonyítja, hogy a parasztság csakis a munkásosztállyal szövetségbe juthat a földhöz és teheti a földet a saját és a dolgozó társadalom szabadságának és jólétének alapjává.

Ahogy a munkásság és parasztság harci szövetsége volt a záloga a parasztság győzelemre jutásának Oroszországban, épp úgy a munkásság és parasztság harci szövetsége tette lehetővé a Kelet-Európában győzedelmeskedő népi mozgalmak sikereit is, ami a kelet-európai országok parasztságának teljes felszabadulását is jelenti. Jugoszláviában a népfelszabadító harc a történelemben soha nem látott hősiesség és sorozatos sikerek láncolata, mind a végső győzelemig, a teljes felszabadulásig. A dicsőség, a sikerek és a győzelem elképzelhetetlenek lettek volna, ha Jugoszlávia munkássága és parasztsága nem elválaszthatatlan szövetségben harcoltak volna. Sőt az első világháború folyamán a demokratikus mozgalmakkban, a parasztság a munkásságon kívül még egy szövetségest nyert — a népi értelmiséget, Jugoszlávia népeinek nagy küzdelme a munkásság, parasztság és népi értelmiség erőpróbája volt. Ezek a népi erők a megszállók elleni harcban régi elnyomóikkal, kizsákmányolóikkal is leszámoltak. Jugoszlávia parasztsága a népfelkelésben nem csak a megszállókat kergette el, hanem elfoglalta a földet is azelőtti birtólóitól.

Nem csak a harc folyamán volt szükség a munkásság, parasztság és népi értelmiség szövetségére. Ugyanigy szükség van erre az újjáépítésben is. A kiépítendő boldog ország a munkásságnak, parasztságnak és népi értelmiségnek csak közös, boldog hazája lehet. A népi értelmiség bölcsésége minden tudását és képes-

ségét a munkásság és parasztság rendelkezésére, a munkásság építsen gyárakat és lássa el ipari termékekkel a másik két társadalmi réteget, a parasztság pedig cserébe ezért, amit neki a munkásság és értelmiség nyújt, adjon mezőgazdasági termékeket, élelmicikkeket.

Ma különösen elsősorú érdeke úgy a parasztságnak, mint a munkásságnak, hogy szövetségük ne csak politikai síkon valósuljon meg, hanem a gazdasági együttműködés terén is. Munkásságunk ma élelmezési nehézségekkel küzd, szántó-földjeink dolgozói pedig az ipari cikkek hiányát érzik. Úgy az egyik, mint a másik szükségletet csakis a mezőgazdasági és ipari termelés egymának növelésével lehet megvalósítani. Ezt a munkásság és parasztság csak közösen valósíthatják meg, együttműködve mindkettőjük közös, népi hatóságával.

Jelszavunk ma: tervszerű termelés a szükségletek kielégítésére és az árúk tervszerű, ellenőrzött elosztása. Ennek a feladatnak a megoldásába szükségszerűen kapcsolódott be a munkabérek megállapítása, valamint az ipari cikkek és mezőgazdasági termények, élelmicikkek árának rögzítése.

Ebben a helyzetben parasztságunknak az az érdeke, de egyúttal a társadalommal szembeni feladata is, hogy teljes erejével termeljen, felesleges terményeit pedig mindet dobja piacra maximális áron. Ez utóbbi főleg feladata a terményfölöslegekkel rendelkező középparasztságnak. Ha a paraszt támogatja az élelmiszerek tervszerű elosztását és maximált áron ellátja élelemmel a munkásságot, akkor a munkásságnak módja és ereje lesz arra, hogy a gyárakban az ipari termelést rohammunkával és munkaversenyekkel a végsőkig fokozza és ezáltal ellássa a parasztságot a neki szükséges ipari termékekkel, maximált áron, a tervszerű elosztás hálózata útján.

Parasztságunkban létezik még egy törekvés arra, hogy terményfölöslegeit, vagy azok egy részét ne juttassa a tervszerű elosztás folyamába. Létezik egy bizonyos tiltakozás a maximális árak ellen. Meg kell értenie parasztságunknak, hogy a drágább élelem drágább munkaerőt, egyúttal drágább ipari cikket jelent. A parasztság terményeinek minden áremelése a munkadíjak és az ipari cikkek árainak emelésével járna; ez pedig újból további áremelkedést idézne elő az élelmiszereknél. Szünet nélkül folya a versengés e három ár között. Ez pedig országunkban nagyméretű inflációt eredményezne, ami feltétlenül és elsősorban a parasztság sokkal súlyosabb elszegényedését és nyomorát jelentené. Ennek a versengésnek és inflációnak csakis az árrögzítéssel lehetett ellentánni.

Ha árrögzítés és tervszerű elosztás mellett is sok cikkben hiányt szenved a parasztság — de a munkásság is — meg kell értenie, hogy ennek részben a megszállók rablásai és rombolásai, másrészt az árúhalmozók, lelkiismeretlen üzérek és feketebörzések az okai. Ha ezen a helyzeten segíteni akar ne szidia a maximálást és a tervszerű elosztást, hanem támogassa, ne a maximáló hatóságok ellen, hanem feketebörzések és árúhalmozók ellen forduljon, azokat semmisítse meg mindent elsöprő erejével. Ebben van a helyzet kulcsa.

Parasztságunk a munkássággal szövetségben harcolta ki magának a földet, szabadságot, népi hatóságot. További érdekeit szintén csak a munkássággal és népi értelmiséggel való szövetség útján valósíthatja meg. Ez a szövetség ma a parasztság elé azt a feladatot állítja, hogy termeljen, vezesse be a rohammunkát és munkaversenyt a mezőgazdaságban, árúfölöslegét bocsássa a tervszerű elosztás rendelkezésére és minden erejével harcoljon az árúhalmozókból, feketebörzésekéből, valamint azelőtt a föld jogtalan bitorlóiból összetevődő reakció ellen — a szövetség közös ellensége ellen.

A földkérdés harmadik kérdésesomója így tevődik fel:

Hazánk népe szaporodik, létszámban gyarapszik. Népeiségünk létszámának emelkedése folyamatos lesz és a kilátások szerint jelentős növekedést fog mutatni. Ugyanakkor a megművelhető föld már nem igen növelhető. Ez nem egyebet jelent, mint azt, hogy ugyanakkora termőterületnek évről-évre nagyobb létszámú népességet kell eltartania. Ez csakis az ugyanakkora területű termőföld évi terméshozamának növelésével, ugyanakkora területről nagyobb és nagyobb mennyiségű termelés elérésével lehetséges. Ez azt a követelményt állítja a társadalom, de legfőképpen a parasztság elé, hogy a rendelkezésre álló területet jobban kihasználja, azon gazdagabb termést érjen el.

A Z E L S Ő T É G L A

Irta : Koldunov Szergej

Gribov kőműves leszerelés után visszament abba a gyárba, amelyben a háború előtt dolgozott. Bár a várost és a gyárat össze rombolták, bár Grubanovnak itt senkije se maradt az övéi közül — a felesége elpusztult a bombázások alatt, a gyerekei pedig messze északon rokonoknál voltak egy faluban — ő mégis éppen idejött, ahol az ifjúságát töltötte, ahol először szeretett, ahol megnősült, felnevelte a gyerekeit és átélt sok örömet és szenvedést.

Még ugyanazon a napon, amikor megkapta a beosztását, akarta látni munkatársait, elbeszélgetni velük annál inkább, mert a nevekből látta, hogy munkatársai között sok ismerős van.

A gyár újjáépítését nem rég kezdték meg. A hosszú épület mögött nagy rakás épületanyag, papírszakokban cement hevert, amelyeket az esőtől viaszkosváson védett.

Gribovnak még nem volt alkalma ruhát változtatni. Abban a ruhában jött a gyárba, amelyben leszerelt, zsinóros nadrágban és a rövid örmesteri kabátban. A válpánt téglalapja helyén a szövet eredeti színe látszott. Örült, amikor az első lépésnél az öreg Prohoricssal találkozott, aki már azelőtt is, mint felügyelő szolgált a gyárban. Kicsi, összehúzózkodott emberke volt, még hervadtabbnak tűnt fel, mint azelőtt, de a vidámsága a régi volt. Mindjárt megismerte Gribovot s átnézve papírjait üdvözölte őt.

Jó, hogy jöttél Jegor Ivanovics — mondta szokatlanul hangzó, váratlanul fiatalos hangon, és hunyított a szemével. Kiszolgáltatok, kiverekedtétek!

Ki — felelte Gribov.

Pár mindennapi és jelentőség nélküli szót váltottak. De, amikor Gribov eltűnt a bejáraton keresztül és a fal mentén az öntődébe indult, Prohorics kezében tartva sapkáját másodsor is utána nézett.

A kőműves annak az embernek nehéz és lassú járásával ment, aki már kezdett öregedni, de aki a természettel dacolva még fiatal volt. Ugy látszott semmit se kíván látni maga körül, merően a lábai elé nézett. Elvégre a látvány igazán nem volt vidám. Az épület, amelyik előtt Gribov elhagyta olyan megnyomorított és összerombolt volt, mintha földrengés ráta volna meg. A falak sok helyen lehámlottak, máshol keresztül-kasul egymásra hányva feküdtek. Amott széles hasadék, amelyen egy ember keresztül húzódnak, emitt beházdák, néhol fal. Az épületben a hasadékon keresztül malterrakás látszott és gúzsba hajtogatott vas. Lehajtott fejjel Gribov eljutott addig az épületig, amelyet az ő osztaga épített újjá. Az üszkös romok látványától meg akart szokni. Neki, aki személyesen is szenvedte a veszteséget, háromszor olyan nehéznek és szomorúnak tűnt fel a látvány. Amikor felkapaszkodott az állványra még nem vette észre a munkásokat. A sor mintha még egyszer próbára akarta volna tenni. A keskeny területről a falak közül, ahol Gribov állt a gyártelep a legszomorúbb képet nyújtotta. A melléképületek homlokzata, látszott innen ablak és ajtó nélkül. Az ablak nyílások a folyó felé tángtattak, a pusztaság tele törmelékkel. A többi helyeket a félig lerombolt öntőde váza és vashengerlők töltötték ki. Mintha halálhozó vihar vonult volna keresztül a földön. Törmelék behorított mindent. Mindenhol a halálnak és pusztulásnak nyomai. A fekete és repedt ablaknyílásokon keresztül felégett és felrobbantott falak látszottak. A középső vashengerlő mellett pár bombakráter tángtatt, az alján méregszárga vízzel. A háború három éve alatt ezek a gödrök számtalanszor megteltek esővízzel. A víz régen megrozsdásodott hennük, a tetejüket föld, por és kór takarta. A bojtor-

ján széles levelei itt-ott a téglarakásokat is beborították. A műhelyekben kóro nőtt. A hasadékokban kamilá virágozott és az árvácska kék virágai búsulnak.

Gribov jól tudta, hogy a gyárat összerombolták, de az, amit saját szemével látott még borzalmasabbnak hatott, mint, amit elképzelt.

Ami teljes egészében elfogta az csodálatos keveréke volt a keserűségnek, dacnak és haragnak. Ezt az érzést ismerte már a frontról, halálos veszedelmek előtt ugyanígy érzett.

Emlékezett, milyen érzésekkel jött ide a leszerelés után. Elgondolta: a vasúti épületek tele lesznek emberekkel, kiabálás, zaj, szívélyes találkozás ismerősökkel. A vonatban úgy érezte, hogy összes gondjai eltűntek és soha sem térnek vissza.

Most egyszerre világos lett előtte — ha el is hagyta az ezredet — nem szűnt meg katonának lenni. Az ellenséget megsemmisítették, de a seb nyomai — ez az összevisszaság és romhalmaz — megmaradtak. Jegor Gribov gyűlölte az összevisszaságot és a halált, ő a békét, a rendet és az életet akarta szolgálni. Egész lelkével kívánta, hogy háza ablakai előtt, ahol majd a gyerekei laktak nyoma se maradjon a törmeléknek és közhalmaznak, a megrozsdásodott és meggöbösült gerendáknak.

— Mit nézel Jegor Ivánovics — egyszerre ismerős hangot hallott a háta mögött. — Nem ismered ki magadat?

Gribov megfordult és öreg barátját, Kuprijanov kőművest látta a háta mögött. Az is nemrég szerelt le, előtte érkezett s már dolgozott a gyárban. Szívélyesen kezelték, megálltak, még erősebben megölelték s orosz szokás szerint — az arcukon, azután szájukon megcsókolták egymást. Kuprijanov nem csodálkozott, hogy a hallgatag Gribov semmit sem felel neki.

— Igen, jól elintézte a német — mondta beszédesen. Sok kell hozzá, hogy előre haladjon a munka.

Kuprijanov hangján mesterkélt gondatlanság érzett, amellyel az emberek zavarukat akariák titkolni.

Gribov összehúzott homlokka, folyton, de határozottan mondta:

— Ezt nem lehet munkának nevezni! Mondd, hány legény van az osztágban? Kezdek vagy értik a munkájukat? Én leszek a parancsnokuk.

Kuprijanov meglepődéssel hallgatta Gribovot és valósággal fellelkesítette annak józan, üzleti hangja. Ő maga kiünnö mester volt, csak nagyon szelíd és puha jellemű és sehol se maradt soká, mint parancsnok.

— Te még mindig a régi vagy Jegor! — kiáltott fel barátságosan. Fehevülve sem fogsz egyetlen felesleges szót mondani. Tudom, hogy te leszel a parancsnokunk, mondta az előmunkás.

Tovább mentek, hogy Gribov megismerkedjen a munkával és az emberekkel.

— Hallottam, hogy a kőművesek mind nagyon fiatal fiúk. Hogyan jössz ki velük. Hány napot dolgoztok? Gribov sietett a kérdésekkel, csakhogy ne kelljen beszélni a legfőbből, ami aggodalommal töltötte el. Kuprijanov, mint lágy és érzékeny emberek általában, gyorsan átvette Gribov hangulatát és éppen olyan hivatalos hangon hagyta helybe Gribov véleményét a nehézségekről és a munka eredményeiről.

Mindég feljebb és feljebb kapaszkodtak az állványon. Itt-ott frissen rakott téglát láttak. Így mentek egészen a tetőig. Gribov küzdött magával, hogy ne a gyár, hanem a folyó felé nézzen, amelynek vize csillámított az ablakhasadékon keresztül. A víz nyugtalanul rezgett a ragyogó napsütésben. Innét a part végéig pusztaság volt, ahonnan a szél elhozta a hamu keserű illatát. A folyó mögött a láthatáron a messzi erdő körvonala kékllett, míg szemük előtt a tér megtelt világossággal. Felkapaszkodtak az állvány legmagasabb fokára. Kuprijanov és Gribov megálltak a kőműves mellett, aki az új falat felhúzta. A kő-

műves még egészen fiatal ember volt, kész gyerek, aki éppen most tanulhatta ki a mesterségét. A munkáján a kevés önbizalommal rendelkező, lassú mozgású ember bizonytalansága érződött. Gribov egyszerre érezte, hogy a munkát így nem lehet folytatni.

Legyőzte magát, nehogy goromba szó hagyja el ajkát.

— Add csak nekem kis mesterkém! Hogy hívnak, Szergej? Hát így Szergej! Nézd hogyan kell dolgozni!

Megállt a munkahelyen, kikészítette a szükséges szerszámokat és kivette a rakásból az első téglát. A kellemes hűvösségű téglá sütötte az ujjait.

Négy év után először érezte kezeiben az erőt, izmaiban az egészséget.

Az első mozdulatnál elfogta a munka önkívülete. Mint a muzsikuss, aki meghallja az első ütemet, tudatlanul és gépszerűen engedelmeskedett a következő ritmusnak. A téglák kezei között gyorsan haladtak előre és szabályos rendben erősen ragadtak egymáshoz. Már régen elfelejtett érzéseket élvezett egész testében. Az egyenletes lehajlásoktól és fölemelkedésektől kellemes, könnyű fájdalom ébredezett a hátában. A fiatal kőműves, mint elbűvölt nézte Gribovot. Életében először tárult fel előtte az igazság, hogy egyszerű, közönséges munka is lehet öröm és művészet. Csodálattal nézte, hogy milyen gyorsan nő a fal. A téglák, mint élő anyagból levő kockák megsokszorozódtak a szeme előtt, ahogy egyiket a másikra illesztette, berakva az összetoldott épület sebeit.

Gribov a munka szenvedélyében egyszerre megérezte, hogy az ő kezei már mennyire kívánták a munkát.

— Ohó, Jegor — mondta kis idő múlva Kuprijanov, aki figyelte Gribovot —, éppenséggel semmi se feleltetted el. Ki ér téged utol?

A tapasztalt mester dicsérete, aki szereti és érti a munkát, kellemes kiűntetés volt Gribovnak. A nehéz érzés helyét — amellyel a gerendákon fel-felé mászott — lelkesedés foglalta el.

A részt betönte. Most még feljebb mászott, hogy az utolsó téglát odahegyezze a peremre és innen vetett egy pillantást a gyár területére.

A látvány elképesztő volt. Most, hogy nem szorult a falak közé, tekintetével átfogta az egész szélességet és meglátta, amit lentről nem láthatott. Nemcsak a romok feküdtek előtte, hanem a munkában lévő gyár is, amelynek sok része nem is hagyta abba a munkát. A kémények füstöltek, a daruk mozogtak, a megjavított épületek nem rég festett tetőzetei fényltek.

A gyárnak ezen a részén is volt rombolás, friss téglákból piros és fehér szegélyek váltakoztak, mint nyomai a begyógyított sebeknek, amelyek csak most hegednek.

Mindenfelé átványokat emeltek, mindenfelé olyan emberek dolgoztak, mint Gribov. Ami fő, senkitől se volt idegen ez a fájdalmas érzés, amely arra indította őket, hogy gyorsabban mozogjanak és élesebben gondolkodjanak. Az épület beüvegzett nyílásain a lenyugvó nap aranyos visszfényei csillámlottak. A föld élte a maga örök életét, amely soha sem alszik ki. Az épületek között hernyótalpas traktorok kigyóztak. Gribov egyszerre hallotta a motor zúgását, a teherkocsik fojtott hangját, emberi hangokat és a fémek pattogó zörejét. A szél, amely a folyó felől jött, tovább muzsikált a füleiben, de most a szomorú füttyülésbe más is, szomorú és dacos hang is keveredett.

A kőműves beillesztette az utolsó téglát, kinyitotta kezét, amelyben szorosan tartotta a maletlapátot és tele tüdővel fellélegzett. Izzadt homlokát megörülte a katonakabát ujjával.

— Megizzadtál elvtárs? — kérdezte tőle ravaszul Kuprijanov. Elszóktál a munkától és most megerőltetted.

Gribov nyugodt és derűs mosollyal felelt.

— Nem tesz semmit — mondta — megszokjuk. Az első téglá mindig a legiorróbb.

fordította: **Damjanov Sárika**

IFJUSÁG ÉS TANKÖNYV

Irta: Lőrinc Péter

Beogradban, a történelemszakos tanárok egy konferenciáján, valaki így vetette fel a tankönyvkérdést: Van már egynéhány történelmi tankönyvünk, de különösképen a nemzeti történelemre rávilágító tankönyvek hiányát érezzük. Használhatjuk-e ideiglenesen, amíg kézhez kapjuk az új nemzeti történelmi tankönyveket, a régi Jugoszláviában használt tankönyveket?!

Ezzel a kérdéssel a felszólaló tanár a kérdés elevenére tapintott. Hogy a kérdést rosszul fogalmazta meg és úgy állította a konferencia cícé, hogy abból minden hozzáértő rögtön megállapíthatta, hogy nincs tisztában a probléma lényegével és hogy nem érzi fel a probléma súlyosságát, de az új tankönyvek kérdését egyszerűen forma kérdésének tartja, arról talán szó sem kell. Éppen egy formálisan, papiros-kvalifikáció szerint, szakembernek ilyen hozzá nem-értő naiv felszólalása világit rá leginkább a kérdés fontosságára, arra, hogy az új tankönyvekre diáknak-tanárnak egyként szüksége van. Ezt a konferencián résztvevők maguk is megállapították. Tankönyveket, előadásokat, tanfolyamokat, értekezleteket, cikkeket és tanulmányokat kértek, hogy áttekinthessék tudásukat, átnevelhessék magukat. Mert nem a tanárok és nem a tanítók hibája, hogy sötét pincevirággént nevelődtek és most még ráfáj a szemük a világosságra, amely vakítja fényhez nem szokott látásukat.

Mert mit jelentett a Ionáku! feltett kérdés?! Azt, hogy az illető szakembernek nincs hozzá ítélőképesége, hogy nem tudja különválasztani az édes forrásvíz és a bűzös, mérgező állott lág izét. A történelem természetesen tudomány. A tudomány az igazság lerögzítése. A múlt tankönyvei, különösképen pedig, ha emberről, társadalomról, embert-társadalmat boncoló tudományról van szó, nem az igazságot rögzítették le, de éppen ellenkezően azt igyekeztek elreplezni, elkendőzni a ráchezők látása és mohó vágya elől. A múlt tankönyvei egyszerűen szóva letagadták az igazságot: hazudtak. Valamire való tanár, aki, a hivatalos álláspont dacára, merete szeretni a diákok és féltette azt a méregtől és a tiszta, igazság forrásvizét akarta részére megszerezni, valamire való tanár, mondom, már a régi Jugoszláviában sem tartotta magát tankönyvhöz.

Magyar viszonylatban még kényesebb a kérdés. Nemrégiben Magyarországon is megállapították, hogy az ifjúság a lakosság legmegmérgeztebb része. Ez nem is csodálatos. A hosszú éveken át tartott mérgezési folyamat természetesen leginkább a legvédtelenebb, leggyengébb és legzsengőbb szervezetet, az ifjúság szervezetét kezdte ki. És ha valaki most tenné fel azt a kérdést, hogy szabad-e még egy időre tovább mérgezni az ifjú, védtelen szervezetet, hogy azután később fogjunk hozzá a gyógyításhoz, úgy az csak azzal lenne menthető, hogy maga is úgy elvesztette már a szája izét a sok erős, maró, mérgező ételtől, italtól, hogy nem tud különbséget tenni a forrás és a mocsár vize között.

Mert sokáig és nagyon mérgezték eddig, mindmáig, bennünket, fiatalokat és felnőtteket, asszonyokat és férfiakat, szerbeket és magyarokat. Egymás elleni harcra is feltűzeltek — egyesek javára, népek, sajátmagunk kárára. Meg érezzük mindennek hatását. Köröttünk állanak még a romok: házban, emberben egyaránt. Az üszköt még nem takarítottuk el házunk tájáról és nem takarítottuk el sokszor szívünk tájáról sem. Ott az üszök és kóró burjánzik rom-szívünk körül. Sokáig észre sem vesszük, de néha-néha rádöbbenünk nagy-

nagy embertelenségünkre. Ezt az örökséget szánjuk fiainknak-lányainknak is?! Hányszor tudjuk mi magunk is merre vezet a helyes út és mégis belekanyarodunk róla, mert mérgezett vérünk és hervadt idegeink, az üllepedett és áporodott belénkneveltség lekókasztják az erőnk, ami megtartana a helyes úton. Ingadozunk. De a fiatalokat egészségeseeknek, erőseknek, jóidegűeknek akarjuk tudni. És rajta akarjuk őket látni a helyes úton: Az igazság útján.

Persze mindez nem csak, és nem is főleg tankönyvkérdés. De tankönyvkérdés is. Az új élet, új nevelés egyik alkatrésze, egyik komponense a tankönyv is. Gondolunk, ha tankönyvet emlegetünk és iskolát, módszertani kérdésekre is, arra is, hogyan lehet eredményesebben, életrevalóbban és úgy átadni a tudományos igazságot az ifjúságnak, hogy az ne csak ismerje a tudományt, az igazságot, de úgy vegye át vérébe, idegébe, izmába, hogy az belőle alkotó, teremtmőmódra oszranjon ki az élet megszépítésére, új, szebb élet gyakorlati megvalósítására. De túl minden módszertani kérdésen, egyelőre most még nem a »hogyan«, hanem a »mi«, nem a módszer, de a tartalom kérdése az, ami bennünket elsősorban foglalkoztat. Módszertani tekintetben elavultak régi tankönyveink. Más életesebb módszerrel kell tárgyalnunk azokat a tudományokat, amiket a régi rezsim sem tudott eredményesen hamisítani, amelyek többé-kevésbé igaz formájukban jutottak azeőt is a diák kezébe. Ezeket a tankönyveket egyelőre, míg nem akad jobb, újabb tankönyv, maibb és teremtebb-módszerű, mégis használhatjuk nagyobb kára nélkül az ifjúságnak.

Másként áll a dolog a társadalmi tudományokkal, és azokkal a természet-tudományokkal, amiket meg nem érthetünk a fejlődés törvényeinek ismerete nélkül. Elsősorban itt persze a történelemre, irodalomra, böcsészetre és lélektanra, vagy a biológiára, élettanra gondolok, nem utolsósorban persze a földraizra sem, amelyből esikkadt valamikor az ember és annak élete. Mert sok függ attól, hogyan látjuk és hogyan láttatjuk az élő ember, vergődő, esett, bukdácsoló, de mindig harcoss és mindig jövőnéző és előbb-utóbb célbafutó életét, annak minden megnyilvánulásával gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális téren.

Vegyük csak a történelem élő képeit, élő képeit a múltnak, mi múltunknak. Hogyan tárgyalták annak előtte a vajdasági magyarság botladozó, harcoss életét, hogyan tekintettek hamis szögben a szerbek történelmére és hogyan nem akarták meglátni a két nép egy és közös kézfogását meg marakodását. Kézfogását mindkettő javára, marakodását valaki — harmadik hataalmas érdekében.

A HÍD a háború előtti számaiban próbálta rögzíteni helyes meglátásban a kurucharcok történetét. De hol van eddig tankönyvformában megírva, hol terjesztik eddig fiatalok és meglettkorúak között a magyar és szerb történelem eddigi igaz értelmét?! Hol volt az oka a 48-as szerb hibának, amikor magyar ellen támadt, az osztrák, az európai reakció hizlalására, saját kárára?! És hol volt az oka az 1941-es magyar hibáknak, amikor a német és minden más fasizmus javára, saját kárára és minden igaz haladás és igaz ember kárára a szerb ellen kelt fel?! És tudjuk-e igaz tankönyvből, hogy Dózsa Székely György, aki legkülönb volt ezen a tájon, nem egyedüli parasztharcosa volt a magyarságnak? És hogy nem is csak magyar mozgalom élén állott, de más népek is voltak és harcoltak zászlaja alatt? Szerbek is többek között. Tudjuk-e tankönyvből, hogy az első parasztfelkelés ezen a tájon, a vén Duna völgyében, már 1339-ben robbant ki — a zágrebi püspökség birtokán és hogy ezen a rengeteg birtokon azután is sokszor, nagyon sokszor kelt fel jogai védelmére a paraszt?! Hogy az 1339-es évtől kezdve egészen 1848-ig szinte nem múlt el esztendő parasztháború nélkül?! És hogy 1848 után, különösen a 90-es években napirenden voltak a véres aratósztrájkok és a Várkonyi és más mozgalmaiban szocialistamódra szervezkedett a magyar paraszt?! Még Rákóczi idején és Esze Tamás idején a császári, német reakciónak és elnyomásnak sikerült

megnyerni a csak akkor ájtott szerbet, de már pár év múlva, amikorra a szerb már megismerte a reakciós Bécs hazugságait, csalia ígéreteit, — a szerb Péró, a szegedi felkelő állott szerb, tót, román és főleg magyar felkelő parasztok élére, urak, birtokosok és németek ellen.

Mindezt esikkasztotta a régi történelem iskolás tankönyve. És ezért van szükség új tankönyvre, igaz tankönyvre, igaz tudományra. Mert a tudomány is csak addig tudomány, amíg az igaz, való élettel jár körölte.

És ezért van szükség új irodalmi tankönyvre. Hogy értsük és élvezzük a virágénekeket és Balassát, Zrinyit és Bacsányit, Petőfit és Aranyt, Madáchot és Komjátit, Adyt és Józsefet, meg Háry Gyulát is, de ugyanúgy értsük és élvezzük Zmajt és Jaksity Gyurát, Kocsityot és Krlezsát, Csopityot és Davicsot és a nagy-nagy élvezetes és értékes népdalokat, meg a parasztköltőket is: hívják őket Miskinának, vagy Veresnek és Illyésnek.

Ezért van szükség új magyar tankönyvekre.

H I T

Irta: Gyólai István

Hít. Egy rövid szó, melyben semmi tárgyi, vagy anyagi, kézzel fogható nincs. E szó lényege inkább fogalom, elmélet. Mégis mennyi minden épült, vagy pusztult el az emberiség évezredek történelme folyamán a hit hatása alatt. Hány egyént, családot, közösséget és államot emelt föl, vagy züllesztett szét a kitartó, vagy ingadozó hit.

Mi a hit?

A hitet társadalmi életünkben többféle változatban ismerjük. Pld. a vallási fogalmakat, dogmákat is a hit névvel jelölik meg. Azonban a hit nemcsak ezt a szerepet tölti be az ember életében. A hit egyeseknek, vagy közösségeknek célkitűzéseit szolgálja és így lehet szabadon választott, — a meggyőződés — vagy rákényszerített.

Nézzük meg a vallásokat.

Mi adott a vallásnak alapot és mi erősítette őket évszázadokon át? A hívőkbe beleplántált hit, amely az idők folyamán második természetükké vált. Mit kellett hinniük a hívőknek? Hogy minden időben, ami, ahogyan van, annak úgy kell lennie, mert ezt bizonyos ember- és természetfeletti erők így határozták. Egyszóval hinni és nem gondolkodni. Mit kellett cselekedniük a hívőknek a kényszer hit folytán? Termelni, építeni, vagy rabolni, pusztítani, aszerint, hogy a hatalmon levők, a mindenkori isten kiválasztottai, hogyan kívánták. De mindenekelőtt másoknak és mások érdekében. S ha megundorodott a pusztulástól, vértől — mádkozhatott. És ezzel a hittel csúszott át az emberiség a tőkés kizsákmányolók karmaiba.

Mert mit tettek az elvakult náci hordák és csatlósai? Hamis hittel állattá nevelték őket és amerre jártak nyomukat a legembertelenebb pusztítás nyomai jelezték. És az igazság hívőinek sok évtizedébe kerül, amíg csak a pusztulásokat eltüntetik.

És most, annyi sok megpróbáltatás után, mit csinálsz munkás testvérem? Elkezdte talán önállóan gondolkodni? Erős lett a hited? És hiszed-e, vallod-e, amikor a romokat a megmaradt hulladék anyagból építed újjá, hogy a magadét, a saját jövődet építed? S ha visszatérsz a múltba csomósodk-e bened az elszántság, hogy minden erőddel megakadályozd annak visszatéré-

sét? Ápolod-e a testvéri szeretetet és megértést? Üldözöd-e a faji gyűlöletet, annyi rossznak a szülőanyját? Híszed-e, hogy már épül a fokozatos jólét, az egész emberiség közös jóléte? Híszel-e abban, amit látsz, amiről személyesen meggyőződhetisz? Sokan vannak, akik nem hisznek semmiben és ami a legnagyobb baj, még önmagukban sem.

Mert nem tanultak, nem volt szabad még önállóan gondolkodniok sem. És most, amikor nagyon kellene, idegen forrásokból merítik a mérgező hitet. Azért teszik föl minden feleletre az újabbnál újabb kérdéseket, a kételkedés, fitymálás, lebecsülés kérdéseit. Mert csak akkor tudtak ezek az örök kétkedők és gáncsoskodók hinni, amikor nyakukon volt a hóhér csizmája. Akkor remélkedve hittek a fölszabadulásban. De ma amikor érdek a cselekvés és a szeretetnek kellene közösnek lennie, amikor nem a csizma rúg, hanem a testvéri kéz hív, akkor egyszerre hitetlennek teszik magukat.

A fölszabadító Vörös Hadsereg bevonulásakor összeomlott az a belenevelt hit, hogy azok emberevők, akiknek semmi sem szent. Örültek és dicsőítették őket. Most amikor itt van minden lehetőség, hogy tovább fejlődjünk az igazi szabadság országában és könnyebben, mint az előttünk járók, mert azok útját vér öntözte, a mi utunkat pedig főbbára, mások áldozatainak köszönhetjük, csak dolgoznunk kell, egyszerre elpárolgott belőlük a hit.

És ezért van az, hogy még ki sem nyitják az iroda ajtaját, máris palacsintává lapul hónok alatt a sapka és akkorát hajolnak az igazgató »úr« előtt, mintha gerincük se lenne. (Vagy talán nincs is?) De ugyanakkor késhegyre szedik a szakszervezet minden ténykedését és úton-útfélen rágalmazzák legjobb barátaikat. És mondanak akkorákat, hogy a levegő is elpirul körülöttük. És azt hiszik, hogy ez az építő bíráló. Pedig csak csupa rágalom és gáncsvetés. Uszítanak és gyávák. Az irodában, az értekezleteken, közgyűléseken a leghátsó sarokba húzódszkodnak és bután hallgatnak.

Ide vezették őket a tévhiték.

Most pedig próbáljuk megismerni mi az igaz hit és hogy cselekednek az igaz hitet hívók és vallók?

A kishitőség mindig a hamisra meszelt multból merít. A mi multunk dicső.

Dolgozó testvérem! Ha a multa gondolsz, gondolj a nemzetközi gondolat megteremtőire, Marxra és a többiekre, az ismert és ismeretlen hősök ezreire, akik nyomorban étek, haltak és mégis hittek. Hittek és bizva az igazság eljövételében, hittel, a hit szavával az aikaikon haltak meg. Gondolj a szemeid előtt elhurcolt vértanúkra, akiknek a kötél már kezdte kioltani az életét, de a hitet nem. Mert utolsó szavuk is a jövőé volt. A jövő szabadságáé!

Gondolj a Szabad Jugoszlávia rádióra, amely három éven át mutatta az utat. S a legsötétebb időkben is hirdette, hogy ha minden összeomlik és az lesz a szabadság ára, akkor is megmarad a föld, a szabad haza és a jövőbe vetett, megingathatatlan hit. És új életet teremtünk hazánkban a romok fölött.

Gondolj a mitrovicai fegyházra, ahol szabadságharcosok raboskodtak. A megszállás után, már a halál jegyesei. És akik körmükkel, szerszám nélkül, kiásták és fúrták magukat a szabadságra, a napvilágra. Miért? Hogy a csendes elmúlás helyett üldözött vadakká váljanak? Nem! Ők hittek a fölszabadulásban. Előre láttak és elhozták ezt a hitet nekünk is. Ott vannak most az élünkön és ha ingadozol, rájuk tekints!

A történelem tudósai bebizonyították, hogy a fejlődés akadályt nem ismerve megy a maga útján előre és mindig csak előre. A végső gátakat úgrásszerűen rombolja szét.

Ezt az ugrást éltük és éljük most mi is. És itt vagyunk áhított jövőnk küszöbén. És nekünk hinnünk kell emberré válásunk megdönthetetlen valóságában. Ez már valóság és nem álom többé. A fejlődés nagyot lendült és mi az első osztályból a közbeesők átugrásával a felsőbe kerültünk. Emberevő icnevadak közül egyszerre békeszerető emberek közé. És ha már itt vagyunk, ne hátráljunk mi sem. Fejlődjünk. Hozzuk be az elmulasztottakat, tanuljunk, dolgozzunk és higgyünk. De nem vakon, hanem a tények erejéből építsük föl hitünket a meggyőződést.

DEMOKRÁCIA VAGY REVIZIO

Írta: Dr. Hok Rezső

Az első és második világháború közötti Magyarország bel- és külpolitikájának tengelyében a revizionizmus, mint a trianoni határok kiigazítására irányuló társadalmi-politikai mozgalom állott. Ez a revizionizmus a trianoni szerződést igazságtalannak nyilvánította és történelmi igazságszolgáltatást követelt. A történelmi igazságszolgáltatás abban állott volna, hogy visszaállítják az u. n. »ezeréves határokat« (melyek korántsem ezerévesek) és a »szent korona«, illetőleg a magyar hűbér urak fennhatósága alá hajtának ismét mintegy millió szlovákot és ruszint, millió román, millió horvátot és millió szerbet, melyek a monarchia széthullásával felszabadultak és nemzeti államaik határai közé kerültek.

Ennek a revizionizmusnak a szülőanyja és legfőbb hordozója a magyar hűbéres nagybirtokos osztály és a nagyipari, illetőleg bank-tőke voltak. A magyar urak Szlovákiában, a Ruszinföldön, Erdélyben és ut a Vajdaságban és Horvátországban több százezer holdra menő földbirtokot vesztek el. A hűbéres méltóságok abba ugyan még belenyugodtak volna, hogy birtokaik a határokon túl vannak, abba azonban már sehogysem tudtak belenyugodni, hogy birtokaikat a világháborút követő forradalmi megmozdulások hatása alatt az utódállamok földreform céljaira kisajátították. Ezt a veszteséget helyrehozni csak egyféleképpen lehetett: visszacsatolni Magyarországhoz az elvesztett területeket és hatálytalanítani a földosztást.

Nem kevesebb érdek fűzte az ipari és bank-tőkét is a revizióhoz. Az a magyar ipar ugyanis, amely a trianoni szerződéssel megvont határokon belül maradt az új határokkal elvesztette egyrészt piacának, másrészt nyersanyagforrásainak nagy részét. Hasonló veszteség érte a bank-tőkét is, mely sok százezer betéteszt vesztett el és a tőkekülhelyezés busás hasznot hozó lehetőségeit.

Mi sem természetesebb, hogy a magyar ipar és bankintézetek hű fegyvertársaként állottak oda a grófok, bárók, püspökök és a többi nagybirtokosok mellé, hogy együttesen hozzák tető alá a trianoni békeszerződések reviziójának ügyét. Az is természetes, hogy a határrevizióhoz fűződő érdekeiket nemzeti érdekeknek tüntették fel. A földesurak és részvényesek a magyar nemzet, a magyar nép nevében követelték a határkiigazítást, jóllehet egyesegyedül az ő zsebükről volt szó.

A magyar uralkodó osztályok, hogy a kifogó lólábat memmel jobban elrejtésük, hatalmas anyagi eszközök felhasználásával (lehetőleg az államkassza fekete alapjaiból, tehát végeredményben az adófizető tömegek pénzéből) és az egész állami és társadalmi gépezet bekapcsolásával fekorbácsolták, de egyben sovinszta viszályra fordították a tömegek nemzeti érzését és irredenta jelszavak alatt a szomszéd nemzetek népei ellen uszították őket

A trianoni béke ellen szárnyrabocsáított »Nem, nem, soha« jelszó azonban nemcsak arra volt jó, hogy az ország urai önsz érdekeiket a nemzet állítólagos érdekei mögé rejtsek. A »Nem, nem, soha« és a »Mindent vissza« jelszavaknak még egy igen fontos szerep jutott, éspedig: Magyarország belső társadalmi kérdéseinek elködösítése. Magyarország dolgozóinak főkérdése ugyanis nem az volt, hogy mennyi magyar él túl a határokon, hanem az, hogy a magyarországi nincstelen földmunkás földhöz jusson, az ipari munkás meg kerázza magáról a tőke igáját, Magyarország dolgozóinak főgondja, mint mindenütt az ország politikai és gazdasági demokratizálódásában volt. A magyar uralkodócsztályok mindent elkövettek, hogy ezt az igazságot véka alá rejtsek. Minden erejükkel azon voltak, hogy a dolgozók jai ne ébredjenek annak tudatára, hogy a magyar dolgozó társadalmi kérdéseinek megoldását nem a határokon túl, hanem a határokon belül kell keresniök. A magyar föld, a magyar ipar és a magyar pénztőke mágnásai minden társadalmi bajt Trianonra kentek. Valahányszor a magyar földmunkás, a magyar ipari munkás, a magyar hivatalnok, vagy köztisztviselő nagyobb falat kenyeret kért — az urak Trianonra mutattak. »Nem lehet — mondták — Magyarországot feledarabolni, nincs miből.«

Be kell vallanunk, hogy a »Mindent vissza«, a »Nem, nem, soha« és a »Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország« irredenta hírverése nem maradt eredmény nélkül. Az intézményes irredentizmus sokak szemére hányogot húzott. A sok jelszótól és irredenta nótától nem vették észre, hogy a dolgozók életszínvonalukat csak a tőke rovására emelhetik föl; hogy a grófok és egyházfők százezer holdjaiból és a tőke profitjából kell lekanyarítani — ha nem egészen elvenni — azt a darabot, amely megoldja Magyarország dolgozóinak létkérdését.

A Magyarországon feikorbácsolt sovíniszta irredentizmus és revizionizmus hullámai természetesen átsaptak a határokon túlra is, ahol magyar tömegek új államkeretek között kisebbségi életet éltek. Az irredentizmus az utódállamokban mindenütt igen hamar, széles talajon, mély gyökerezt vert.

Ennek oka elsősorban az utódállamok megoldatlan nemzetiségi kérdésében. majd általában a demokrácia megoldatlan kérdéseiben volt. Az utódállamok magyarságának revizionizmusa úgyszólván egyenes arányban állott a nemzeti elnyomással. Minél jobban érezte a magyar kisebbség az államhatáron nyomását, annál többet gondolt a határon túlra, ahol legalább magyar mivoltáért nem kell szenvednie. A nemzeti elnyomás terhével a vállán természetesen az is, hogy az utódállamokban élő magyarság megoldatlan társadalmi kérdéseit is a kézzelfoghatóbb és nyilvánvalóbb nemzeti elnyomás szemüvegén keresztül nézte és látta és mint egy sajátos jelenséget az utódállam terhére írta. Arra egy pillanatra sem gondolt, hogy sorstársa odaát Magyarországon éppolyan Földnélküli: János, mint ő Romániában, vagy Jugoszláviában s hogy a bér munkás osztályhelyzete Magyarországon hajszálra azonos az övével.

Vegyük csak a régi Jugoszlávia példáját. A magyarság itt a forradalmi munkásság, parasztság és értelmiség kis csoportjától eltekintve, majdnem kivétel nélkül revizionista volt. Ha emlékezetünkbe idézzük, hogy a magyarság a régi Jugoszláviában legelemibb kulturális jogait, kezdve az iskolától a műkedvelő színjátszásig kegyként kapta (igen kis adagokban), hogy a magyar kisebbség nem volt egyenrangú népcsoport a többségi népek mellett, hanem ütőkártya a beográdi nagyszerb politikusok kezében Magyarország felé, melyet úgy és akként játszottak ki, ahogy azt nagyszerb politikájuk megkívánta — akkor a tömegek revizionista beállítottsága érthető. A magyarság a régi Jugoszláviában, melyet joggal tekintettek a népek börtönének, sohasem tudta pontosan mettől meddig terjednek jogai. Mindössze kötelességeiket határozták meg szigorúan.

A magyarországi revíziólista politika hivatalos irányítói kenyéradó gazdáikkal: a földesurakkal, nagyiparosokkal és bankvezérekkel, és a magyarság félrevezetett hamis délibábokat kergető tömegei a trianoni határokon innen és túl, ilyen körülmények között alig várták a pillanatot, hogy revíziós álmaikat valóra váltsák. Ez a pillanat Jugoszlávia felé 1941-ben érkezett el.

Magyarország uralkodó osztályai a revízió jegyében, a »Mindent vissza« jelszavával léptek be a második világháborúba. Hogy a »felszabadulás«, melyet Horthy szuronyai hoztak, mit jelentett Bácska népeinek, arról itt nekünk, akik átértük a megszállás minden mozzanatát és élő tanúi vagyunk véres történelmi napoknak — kár hosszabban beszélni. Amit e helyen le kell szögeznünk az az, hogy a megszállás, a »határkiigazítás« a magyar dolgozók *alanyvető problémáját nem oldotta meg: sem itt, sem ott. A bácskai földmunkás továbbra is más földjét túrta, ép úgy mint a szentesi, vagy csongrádi. A magyar bérmunkás meg tovább harcolhatott a kenyérért és jogaiért — ha volt hozzá bátorsága.*

A háború azonban, mely látszatra oly fényesen indult — elveszett. A magyar urak hódító-reviziólista politikája kudarcba fulladt. Csakhogy a kudarc ez alkalommal sokkal súlyosabb volt, mint az első világháborúban. Az a körülmény ugyanis, hogy a világ demokrata erői — hála a Vörös Hadsereg emberfeletti erőfeszítésének — diadalt arattak a fasizmus sötét erői felett, lehetővé tette a magyar fasizmus romjaiból éledő demokráciának, hogy végrehajtsa a magyar földmunkás évszázados álmát: a nagybirtok kisajátítását. A nagybirtokos osztály tehát nem csak, hogy azt nem kapta vissza a háborúból, amit az elsöbben elveszített, hanem — kevés kivétellel — azt is elvesztette, amit az elsöböl megőrzött. Ez a körülmény merőben más jellegűt adott a magyar uralkodó osztályok vereségének a második világháborúban. Míg az első világháborúban imperialisták számoltak le egymással s Magyarországot a versengző imperialista hatalmak verték meg katonailag, addig most a katonai vereségen felül a demokrácia is rést ütött Magyarország társadalmi és politikai rendjén.

Magától értetődő dolog, hogy a magyar reakciónak ma elsörendű érdeke fűződik ahhoz, hogy megállítsa annak a demokráciának a fejlődését, mely oly jelentős és érzékeny csapást tudott mérni a hűbéresekre. A tükörre nézve kedvezőtlen fejlődési körülmények között ez a demokrácia a profitra, illetőleg annak egy részére is ráteheti a kezét.

A magyar demokrácia elgáncsolásának érdekében a reakció a régi előírás-hoz nyúl. Azt az elégedetlenséget, mely egyrészt a háború által okozott pusztításokat, másrészt épen annak következményeként jelentkezik, hogy a demokrácia nem volt elég erős ahhoz, hogy átvegye a hatalmat és a nép kezébe adja azt, a reakció ismételten revíziós célok szolgálatába állítja. Az elvesztett hatalom visszaszerzésére irányuló törekvéseiket ismét a régi jelszavak mögé rejtik. Ma már ismét nyíltan és ismét a magyar nép nevében csapkodják az asztalt. Revíziót emlegetnek, néprajzi határokról beszélnek és minden erejükkel és sunyiságukkal azt bizonygatják, hogy nem az öngyilkos háború az oka a magyar nép mai nyomorúságának, hanem a demokrácia, az a kevés demokrácia, ami ma Magyarországon van. Ennek a hangos kardcsörgetésnek nem csak az a célja, hogy a magyar demokrácia fejlődését elgáncsolja, hogy a dolgozók tulajdonképeni maradvásárát elvonja a figyelmet, hanem gyöngíteni akarja általában a demokráciát, elsösorban azt a demokráciát, mely a határokon túl, kisebb nagyobb mértékben, már megvalósult s mely demokráciák a magyar reakció számára állandó veszedelmet rejtenek.

Ennek legegyszerűbb és legbiztosabb módját abban látják, hogy az irredentizmusnak a határokon át való csempészésével megbontsák a népek testvériségét és egységét. A magyarországi reakció például Jugoszláviában is állapot

akar teremteni. Céljaira Vajdaság magyar tömegeit szeretné felhasználni. A reakció a sovinizmus és irredentizmus felkorbácsolásával őket akar verni Vajdaság szláv és magyar dolgozói közé. Ebben egyébként nem különbözik hú fejevertársától, a szerb reakciótól sem. El szeretné választani a magyar munkást szövetségeseitől, a szerb munkástól, a magyar földmunkást és parasztot a szerb földmunkástól és paraszttól, s a magyar értelmiséget a szerb értelmiségtől, jóllehet ezek érdekei között egy szemernyi különbség sincsen. Ami különbség van, az csak annyi, hogy az egyiknek magyar az anyanyelve, a másinak meg szerb.

A reakció a határon túl nagyon is jól tudja, hogy Jugoszláviában a népi demokráciának a népek testvérisége és egysége az egyik alapköve, miért is ezt az egységet és testvériséget megbontani legfőbb feladatának tekinti. Az egymás ellen való uszítás nagy művét a magyar reakció ott kezdette meg, ahol azt a legkönnyebben hajthatta végre — Magyarországon, Magyarországi szláv lakosainak elnyomása nemcsak a régi demokrata- és népelénes hódító politika folytatása, hanem együttal egy jól átgondolt és alattomos kihívás Jugoszlávia felé. Azt remélték, hogy Jugoszlávia a magyarországi szlávok elnyomására megtorlásként a jugoszláviai magyarok, mint nemzeti kisebbség egyenjogúságának megvonásával felel, s a jogiosztott magyarság ismét a revízióizmus karjaiba menekül. Ez a számítás hamisnak bizonyult. Ez a megtorlás elmaradt. Jugoszlávia bebizonyította, hogy a demokrácia a népek egyenjogúsága nem pusztán szövegek, hanem jelenének és jövőjének alapkövei, melyeket semmi körülmények között sem ad föl.

A kísérlet, hogy a testvériséget és egységet itt Jugoszláviában megbontásuk kéri lehetetlenül hajótörést szenved és pedig elsősorban a magyar dolgozók ellenállásán. Ma a népi demokrácia Jugoszláviájában a magyar dolgozóknak ugyanis meg van minden okuk, hogy a határrevíziót elutasítsák maguktól.

A népfelszabadító harc Jugoszláviában a hatalmat a nép kezébe adta és a nép maga irányítja sorsát. Ebben a hatalomban a népbizottságokon keresztül a magyar dolgozók és értelmiségiek is részt vesznek. A magyar munkásság szabadon szervezkedik, a magyar földmunkás felébredt, az új magyar értelmiség fejlődik. Iskolánk annyi van amennyi tanító és tanárt csak be tudunk állítani. Van napilapunk, van folyóiratunk, kultúregyesületeink, államilag támogatott magyar színházunk és további kulturális erősödésünk és fejlődésünk egyedül ezen múlik, hogy mennyire tesszük mi magunkévá kulturánk ügyét. Jogok és kötelességek terén törvényeink nem tesznek különbséget Jugoszlávia népei között és még azt sem mondhatja senki, hogy suba alatt a törvényeket a szerbség javára alkalmazzák — mint egykor a régi Jugoszláviában. Elég egy pillantást vetni az újságokba, hogy erről meggyőződjünk. A hadinyereség és földkiszajátítás tárgyalásokon a magyar hadigazdag és földbirtokos mellett ott ül a vádlottak padján a szerb, horvát, szlovák stb. hadigazdag és földbirtokos is. Ez alkalommal nem segít rajtuk többé az a hagyományos sógorság és atyafiság, amiről a régi Jugoszlávia hírhedtté vált. A népi demokrácia, nemzetiségre való tekintet nélkül, csak a nép érdekeit ismeri és nem akusziak senkivel, legkevésbé a demokrácia rovására.

Akár az államhatalmat, akár a gazdasági kérdések megoldását, akár a politikai kérdéseket vesszük szemügyre a két országban, az összehasonlítás mindig Jugoszlávia javára dől el. Amíg itt pl. az államhatalom száz százaléka a nép kezében van, addig ott a reakciót még mindig nem sikerült kiemelni az államigépezetből, sőt azokat az állásokat is lépésről lépésre visszavesszük, amelyeket első visszavonulásukban elvesztettek. Továbbá amíg itt a termelés feletti ellenőrzés a dolgozók kezében van és a reakció kezéből kicsavarták hatalmuk tulajdonképeni forrását: a gyárakat és bankokat, addig ott a reakció továbbra is mindezek birtokában van és csak a kedvező pillanatot várja, hogy ismét rohamra induljon a dolgozók ellen. Az infláció ilyen roham. Amíg itt a

hadigazdagokat megfosztják a nép nélkülözéseiből: sajtot millióktól, addig ott a kufárok és üzérek serege folytatja sötét üzelmét. Amíg itt megoldották a nemzetiségi kérdést, addig ott a szláv nemzetiségek még mindig nem tudnak elemi jogaik birtokába jutni. Amíg itt a dolgozók maguk szabályozzák a dolgozókat érintő összes kérdéseket, addig ott, ha pillanatnyilag nem is farkasbőrben, de az urak, a pénz urai diktálnak. A magyar dolgozók tehát Jugoszláviával a népi demokráciát veszítik el és mindazt amit ez a demokrácia hozott.

Sajnos a Vajdaság magyar dolgozói között még mindig vannak, akik nem ismerték fel a való helyzetet. Még mindig akadnak olyanok, akik a változásban olyan uralmi változást látnak, amiben már kétszer volt részük. Egyszer 1918-ban, egyszer meg 1941-ben. Még mindig akadnak olyanok, akik nem látják be, hogy *ez az ország az övék, hogy ez az ország a dolgozók országa, hogy ez az ország őket, a dolgozókat védi és szolgálja, hogy ennek az országnak a jövője az ő jövőjük.* Még mindig nem értik meg egyesek, hogy ezúttal nem az történt, hogy elmentek a magyarok és jöttek megint a szerbek. Itt ezúttal egész más ment el és egész más jött. A megszállók seregeivel ezúttal *egy egész rendszer ment el, a fasizmus rendszere és jött helyébe egy új világ, egy új rendszer, a népi demokrácia rendszere.*

A revizionizmus célja épen ezért ma több, mint az első világháború után volt. A magyar uralkodóosztály akkor az elveszett piacok, az elveszett földbirtokok után szaladt. Akkor csak területi változásról volt szó, mely nem érintette egyik állam belső társadalmi rendjét sem. Ma ennél sokkal többről van szó. Ma az új társadalmi rendért, a népi demokráciáért folyik a harc. A határrevízió ma Jugoszláviában nem a határok egyszerű áthelyezését jelentené egy és ugyanazon rendszeren belül, hanem a kivételt demokrácia egész rendszerének megsemmisítését.

Ezzel minden dolgozónak tisztában kell lennie. Ma a magyar dolgozók részére a nemzetiségi hovatartozás itt Jugoszláviában többé nem vár megoldásra. A magyar dolgozók kérdése Jugoszláviában ma azonos Jugoszlávia összes népei dolgozók kérdésével, ez pedig: a népi demokrácia kérdése. Egyszerűen a magyar munkásra nézve ép oly életbevágóan fontos és elsőrendű kérdés, hogy a politikai és gazdasági hatalom a dolgozók kezében maradjon, mint a szerb, horvát, szlovén, macedón, vagy crnogorai munkásnak. A dolgozóknak sem itt, sem odaát Magyarországon nem áll érdekében a revízió. A magyar dolgozók érdeke a demokrácia fejlődéséhez kötött, amely érdekeit képviseli és megvalósítja. Csak a demokrácia hozhat a dolgozóknak többet és jobbat, mint ami a multban volt.

Ha az elmondottak után feltesszük a kérdést, hogy melyik az a réteg, kik azok, akiknél a revizionizmus itt Jugoszláviában mégis talajra talál, úgy igen könnyen megadhatjuk a választ. Elsősorban azok, akik a népi demokráciánk kihúzta a talajt: a munkásnyűzök, az éhbéért látástól-vakulásig dolgoztató földbirtokosok, a kevés munkával és sok szemfülességgel nagy pénzeket kereső kereskedők, a hadigazdagok, a kufárok, az üzérek stb. Ezeknek minden idegészál a pokolba kívánja a mai határokat illetőleg a népi demokráciát, mely a határokon belül letalapjuktól fosztotta meg őket. Ezek mind a magyarországi szabad vadászterületek után vágyódnak. Ezek joggal beszélnek arról, hogy itt elnyomják őket. Ezt nem is tagadja senki. Csak hogy itt nem a magyart nyomják el bennük, hanem társadalomellenes magatartásukat. Bennük nem a szerb nyomja el a magyart, hanem a demokrácia a reakciót, a haladás a kerékkötőt. Hogy e tétel mennyire fődí a valóságot mi sem bizonyítja jobban minthogy — akármilyen visszaosan is hangzik — a revíziósok sorában ott találjuk a hasonszőrű — szerbeket is.

Sajnos a fenti csoporton kívül akadnak még mások is a revizionisták sorában. Amíg az első csoportba azok tartoznak, akiknek a revízió tárgyilagos,

anyagi, sőt létérdekük, addig a másodikba azok tartoznak, akket az előbbieket félrevezetnek, magukkal rántanak. Mindazok, akik túl mély gyökeret vertek a polgári társadalomban és valamely oknál fogva nem tudnak megkapaszkodni a demokráciában igen könnyen a revízió és irredentizmus ingoványára tévednek.

A magyar dolgozók érdeke minő látjuk a demokrácia megtartásában és fejlődésében van. A revizionizmus, mint a reakciós erők mesterkedése, a demokrácia ellen irányul s így a magyar dolgozók érdekeivel szemben áll. A magyar dolgozók társadalmá csak úgy védheti meg érdekeit, ha megtisztítja sorait a reakciós, népellenes, sovimisztá elemektől. Ebben váll váll mellett kell haladnia Jugoszlávia többi dolgozóival. A magyar dolgozóknak is kérelhetetlen harcot kell indítaniok a fekete kereskedelem, az üzérök ellen, a hadúságok kezére kell juttatni mindenköt, aki a demokrácia útjába csak egy kavicsot is dob, fel kell jelenteniök, le kell leplezniök a hadigazdagokat, a gabonarejtegetököt, a népellenes elemeket — ha még oly édesen és szépen is játszanak nemzeti érzéseik hűrjain.

A reakció támadására a demokráciának ellentámadással kell válaszolnia. A reakció táborából kiinduló revizionista-sovimisztá-irredenta mozgalomnak a dolgozók sziklaszilárd egységébe és testvériségébe kell ütköznie. Magyarország urai, alighogy megmenekültek a halálos veszedelemtől, máris ismét rosszban török a fejüket. Vissza szeretnék fordítani a történelem kerekét oda, ahol olcsó szláv és zsidó vér árán újból harácsolni lehetne. Magyarország urai egy egész nemzet sorsát teszik fel ismét tétnek az új játszmányban. A Jugoszlávia és Magyarország közt jónak induló viszonyt már eljátszották. Most tovább üzik játékkukat — más bőrén. Megpróbálják megbontani Jugoszlávia dolgozóinak egységes testvéri sorait. De sikertelenül. Jugoszlávia magyar dolgozói sorsuk, a demokrácia védelmében még szorosabbra záriák soraikat szláv testvéreikkal a reakció ellen. A magyar revíziós politika ez egyszer elvétette számadásait. Jugoszlávia magyar dolgozót a demokrácia megtanította, hogy a magyar urakban ne a magyart, hanem az urat lássa — határkérdésben meg csak a demokrácia határai érdeklük.

PAJZS PÁL:

ÉNEKELÜNK

(AZ ÚJ IFJÚSÁGNAK)

Szélesen zúgnak a dalok
a keleti hegyek felől;
döngön megremegettik a mellünk,
énekeliünk.

Elöttünk forrongó utak,
bátrak vagyunk, fiatalok,
Kemény öklök, merész szívek,
szépek vagyunk és szabadok.

Dalolásunktól megremeg
az öreg föld minden tája

s meghajol a dús vidéknek
minden ága és virága.

Áttaposunk poron, romon,
Hív a holnapnak reménye,
forró, piros, pezsgó vérünk
odahajt a nap elébe.

Hajrá, — kezet kézbe. — Indulj,
A jövő elébe megyünk;
Fel a fejjel, daccal meresszel
új dalokat énekelünk.

A NÉMET FASIZMUS TÖRTÉNELMI GYÖKEREI

Irta: Dr. Gamsz Endre

A Nürnbergi per javában folyik. Aki talán még ma, a háború befejezése után is kételkedik, hogy a fasizmus a nagytőke utolsó kísérlete a hatalom megőrzésére, csak el kell olvasnia a napi sajtóban a vád adatait. Ezen adatok pontosan rávilágítanak arra, milyen szoros volt az összeköttetés a nagytőke és a Nemzeti-szocialista párt között.

Mi akik ezt a háborút átértük, nem csak azt tudjuk, milyen társadalmi erők okozták a fasizmust, hanem azt is, mi a fasizmus lényege, hogy mit jelent az, ha egy hanyatló, a történelem által eltűnésre ítélt társadalmi osztály megkísérel a lehetetlent. Mit jelent az, ha a fellépő társadalmi erők, terrortal, félelemmel akarják elfojtani. Mert a terror sem új dolog, éppen úgy mint hogy nem új dolog, hogy egy hanyatló társadalmi réteg fel akarja tartóztatni a fejlődés menetét. Volt már erre példa az ókorban, a középkorban és az újkorban elég. A terrornak erre a formájára azonban, amelyet a fasizmus szült és, amelyet a fasizmus végrehajtott, a valágtörténelemben még nem volt példa. Ha azt mondjuk, hogy ez a terror beteges, állati, cinikus volt, érezzük, hogy ezzel nem fejeztünk ki semmit. Egyenlőre még csak egy szavunk van, hogy mind ezt megjelöljük: fasizmus.

Tudjuk, hogy a fasizmus első kezdetleges formái közvetlen az első imperialista háború után tűntek fel. Először Magyarországon, mint reakció a proletárdiktatúrára, azután Olaszországban, utána pedig még nagyon sok országban. A fasizmust azonban a legdurvább, legkövetkezetesebb és legrendszeresebb formájában Németország termelte ki. Felvetődik a kérdés miért van ez így. Miért éppen Németország lett a fasizmus főbástyája, hogyan sikerült a fasizmusnak — jelentéktelen kivétellel — az egész német népet a szolgálatában állítani. Próbáljunk a legrövidebb vázlatokban rámutatni ezekre az okokra.

Nem akarjuk ezzel igazolni Németországot. A fasizmus húszmillió áldozata nem igazolást, hanem elégtételt kíván. Elégtételt és bizottságot, hogy a fasizmus nem jui újra uralomra, hogy nem veszélyezteti még egyszer az emberiséget. Mert ne feleldük el, hogy a fasizmust, bár megverték, bár letporták, koránt sem irtották ki. Még mindig próbálkozik, még mindig nagy erőfeszítéseket tesz, hogy újra lábra kapjon. Éppen ezért fontos rámutatni, a fasizmus mélyebb okaira Németországban, mert a fasizmust még Németországban sem irtották ki, sőt a nemzetközi fasiszta körök még mindig komoly reményeket fűznek hozzá.

Hogy a problémát jobban tisztázzuk, menjünk vissza egy kicsit a történelemben.

A német városok, és bennük a német polgárság, a középkor végén és az újkor elején fejlődtek ki. A XV. században nagy változás állott be az Európai erőviszonyokban. Az Indiába való tengei út és Amerika felfedezésével Olaszország és Németország polgársága és gazdasági élete általában hanyatlásnak indultak és azon országok kezdtek gazdaságilag fejlődni, amelyek az Atlanti óceán partján voltak. Mig ezekben a gazdasági fellendülésnek induló országokban a polgárság mind jobban és jobban fejlődött és politikailag mind nagyobb befolyásra tett szert, Németország megmaradt továbbra is a középkor szétzaggatottságában, a polgárság sosem lett egyenrangú tényező a nemességgel. A XVIII. században megpróbálta II. József Ausztriában, I. Frigyes pedig Poroszországban, hogy a polgárság igényeit kielégítse a nemesség rovására, azonban nem nagy sikerrel.

Ez az állapot mind a XIX. századig tartott.

A XIX. század az ipari tőke kora. A tőkésrendszer most valósítja meg mindazokat a gazdasági és társadalmi lehetőségeket, melyekre a rendszer módot nyújt. Nyugateurópában és az Amerikai Egyesült Államokban óriási fellendülés észlelhető.

Németország nem kapcsolódott be a század elején ebbe az ipari fellendülésbe. Ennek akadálya ismét kedvezőtlen földrajzi helyzete, a nyílt tengerekkel való elzárása volt. Még a vasutat fel nem találják, a kereskedelmi forgalom legnagyobb része még mindig a tengeren jár szodik le. Azon kívül a már előbb említett okok miatt a német polgárság úgy gazdaságilag mint politikailag gyenge volt, sokkal szervezetlenebb és öntudatlanabb, mint az angol, vagy francia polgárság.

Még egy oka van azonban annak, hogy a német polgárság politikailag annyira vissza maradt. Tudjuk, hogy a francia forradalomban a polgársággal tartott a parasztok nagy része, különösen a középbirtokosok, akik a forradalomnak köszönhetően a hűbéri területek alól való felszabadulásukat. A francia polgárság magabiztos volt haladó szerepének, társadalmi fellendülésének tudatában. Ennek a diadalmas polgárnak a képviselője volt Napoleon.

A napoleoni háborúknak azonban volt egy nagy ellentmondása. És pedig az, hogy Napoleon háborúi elsősorban világnézeti háborúk voltak a haladó, feltörekvő polgárság, és a hanyatló, pusztulásra ítélt nemzetközi hűbériség között. A maradásig bástyái akkor elsősorban Ausztria és a cári Oroszország voltak. Ezeket segítették Poroszország, Anglia, Spanyolország stb. Nagyon sok országban a polgárság a hűbéresek elleni küzdelemben Napoleon mellé állt. Napoleon azonban, és ebben volt az ellentmondás, — nemzetileg elnyomta nemcsak a legyőzött hűbéresek, hanem a meghódított polgárokat is. Ez Napoleoni gazdasági politikájában is megmutatkozott, mert bár a meghódított országokban felszabadította a parasztokat és kiterjesztte a belső piacot, de ezeket a piacokat elsősorban a fellendülő francia iparnak szánta, és ezt a vámpolitikájában kifejezésre is hozta. Így azután az történt, hogy sok országban a polgárság a nemzeti ellenállás megszervezésében alárendelte magát a hűbéreseknek.

Németországban ez a mozzanat a legerősebb formában jutott kifejezésre. Németországban, kivéve a rajnamenti vidékeket a polgárság nem fejlődött, hanem megmaradt gazdaságilag a hűbéresektől függő, szűk látókörű réteggnek. És amikor a Napoleoni háborúk kifejtették a nemzeti ellenállást, az ellenállást a hűbéresek, arisztokraták, a nagybirtokosok szervezték meg. Ennek azután sorsdöntő, és a németiségre nézve végzetes következményei voltak.

Közben a német ipari polgárság is lassú iramban bár, de fejlődik. Ez az új ipari polgárság, mint világszerte osztálytársai, szabadelvű és reális gondolkodású. Érdekes azonban, hogy mit mond a polgárság ideológusa, Friedrich List közgazdász: Németországnak, illetve a német területeknek nincsenek nyílt világtengerei. Németország szárazföldi ország, amelyet csak a szárazföldi tömegközlekedési eszköz, az újonnan feltalált vasút egyesít. A vasút teszi majd lehetővé, hogy Németország kihasználja gazdasági erőforrásait. Németország azonban középeurópai állam. A már iparilag magas fokon álló nyugateurópai országokkal nem kereshet gazdasági kapcsolatokat. Ipari termékeit a Dunamedence agrárnépeivel kell kicserélnie. Tehát a szabadelvű List is, aki különben nem gondol még politikai vagy nemzeti terjeszkedésre, tisztán látja a »békés« gazdasági terjeszkedés szükségességét a Dunamedencében, és a Balkánon.

Az 1848. év sorsdöntő volt Németország történeti fejlődésében. A 48-as forradalmakban már jelentkezik sok helyütt a polgárság mellett a proletáriátus is. A valódi ipari proletáriátus Németországban egyidejűleg kezdett fejlődni az ipari polgársággal, és mint mindig az ipari fejlődés kezdetén, nyomora és forradalmisága nagy volt. A 48-as német polgári forradalomban a proletáriátus Marks és Engelsz Kommunista Kiáltványa által öntudatosítva jelentékeny sze-

repet játszott. Elszántsága és önálló célkitűzései azonban megijesztették a polgárságot. Ez mint kb. fél évszázaddal később Oroszországban, ismét a hűbéresek mellé szegődik. Most a proletáriátus ellen. Így a hűbériség tovább is megtartotta Németországban hatalmi állásait, az ipari polgárság pedig tompította harcát ellenük, akikkel érdekellentétei voltak, de mégsem olyanok mint a proletáriátussal.

Az ipari fejlődés a múlt század második felében, a vasút elterjedése folytán, gyorsabb iramban indult meg. Németország nemzeti egyesítése, egy szoros vánterületté való összeforrása napirenden volt. Ezt az egyesítést Poroszország Bismárck által irányítva meg is valósította 1871-ben.

Megalakult tehát a második Német Birodalom. Megkezdődött egy erős és erőltetett iramú fellendülés és nemcsak ipari téren, hanem ezzel összefüggésben a tudomány és művészet és a társadalmi élet minden megnyilvánulásán terén. A német nehézipar nemcsak, hogy elérte, hanem a század végén már túl is haladta a francia és angol nehézipart. A villamos és vegyiparban még Amerikát is megelőzte.

De a hűbéresek megint megtartották hatalmi állásaikat. A nagybirtok különösen Keletporoszországban megmaradt, de a hűbéresek gazdasági ereje első sorban már az ipari tőkében, az ipari részvényekben volt. Az arisztokrácia kezdett mindjobban beszívódni a polgárság mellett az iparba. Ezek a junkerek és egyéb arisztokraták nemcsak az iparra nyomták rá felfogásukat, osztályuk nézeteit, hanem az egész német társadalmi életre, a középosztályok gondolkodás módjára is. Mig Angliában az arisztokrácia bizonyos mértékben átvette a polgárság gondolkodásmódját, a német polgárság amely azelőtt is függött a hűbéresektől, és amelynek nem volt demokratikus politikai iskolázottsága, vagy hagyománya, átvette a hűbéresek gondolkodásmódját. Az egész második Német Birodalmat a katonai alárendeltség és egy sokszor a neveltségig menő arisztokratikus szellem szerint szervezték meg. Németországban nemcsak hogy nem volt semmiféle politikai demokrácia, de még nyugati értelemben vett szabadelvűség sem. A német gazdasági élet pid. az angol és amerikaival ellentétben nagymértékben függött az állami irányítástól. Az állam nemcsak vasutakat, póstát és egyéb közlekedést vette át, hanem közvetlenül, vagy inkább közvetve egyéb gazdasági ágak irányítását is.

Németországban tulajdonképpen hiányzik az ipari tőke szabadelvű korszaka. A kereskedelmi tőke korszaka Németországban tovább tartott mint Nyugateurópában, és utána majdnem közvetlenül az imperializmus következett. Természetesen az ipari tőke, a dolgok természetes folyamata szerint, máshol is, így Nyugateurópában és az Amerikai Egyesült Államokban is átalakult egyeduralmi finánciókévé, amelynek politikai kifejezője az imperializmus volt. Ez az imperializmus azonban nem volt olyan agresszív mint a német a következő okokból:

Az első ok, mint már említettük, hogy a német nagytőke párosult a porosz militarizmussal. Ennek a hűbéri színezetű és eredetű militarizmusnak különösen a porosz junkerek voltak a hordozói, akik magukat a német nép keleti bástyájának tekintették, és akik csakugyan tűzzel és vassal terjesztették már a középkor óta a német gazdasági és politikai hatalmat kelet felé.

Másodszor a nyugati államok szabadon terjeszkedhettek a gyarmatok felé. Ezeknek az országoknak már akkor voltak terjedelmes és gazdag gyarmataik, amikor a valódi imperialisztikus gyarmati kizsákmányolás még meg sem kezdődött. Amikor azután az ipari tőke finánciókévé fejlődött, megkezdődött a gyarmatok mindig súlyosabb kizsákmányolása. A gyarmattal bíró államoknak a külpolitikája most tehát nem teljesen arra irányult, hogy új gyarmatokat szerezzenek, hanem hogy a meglévőket megtartsák, hogy biztosítsák a gyarmatokhoz vezető utakat, és hogy fenntartsák egyeduralmukat a gyarmatok ki-

zsákmányolása felett. De a nyugati hatalmak gyarmataikat nem csak nyersanyagbeszerzésre, árúelhelyezésre és tőkebefektetésre használták fel, hanem lakosságfeleslegük elhelyezésére is. Németországban azonban a nagybirtok annyira ontotta a lakosságfelesleget, hogy azt még a rohamosan fejlődő ipar sem tudta teljesen felszívni. Az előbbi századokban, a kereskedelmi tőke korában, Németország társadalmi rendszere és földrajzi elszigeteltsége miatt nem szerzett gyarmatokat. Nyugat felé, vagy a tengereitúlra gazdaságilag nem terjeszkedhetett. Ezt a terjeszkedést, mint ahogy List megjósolja, először a Dunamedence, Közép-, Kelet-Európa és a Balkán gazdaságilag még fejletlenebb országai felé fejtette ki.

És így jött az első imperialista háború, az első világháború. Németországnak el kellett vesztenie a háborút, és el is veszítette.

Utána megkezdődött Németország, a német tőkés társadalom súlyos válsága. A német imperializmust vereség érte. Azonban nem bukott el. Ezt nem engedték meg a nyugati imperialisták sem, akik csupa ellentmondással teli rendszabályokkal akarták megőrizni a kivívott győzelmet. Így például egy »erős« Lengyelországot akartak ékezni a Szovjetunió és Németország közé. A hatalmat Németországban látszólag a munkásság vette át. Hogy csakugyan csak látszólag vette át az abból is kiviláglik, hogy nem csak a nagytőke, de még a junkerek is kezdtek már 1919-ben komolyan szervezkedni, még pedig nyíltan, a »munkás szociáldemokrácia« szemeláttára.

Hogy lehet az hogy a német munkásság ilyen visszásan fogta fel szerepét? Tudjuk hogy a német munkásság még a múlt század 80-as éveiben is harcias volt és forradalmi. Azonban a német gazdasági fellendüléssel párhuzamosan, éppen úgy mint az angol munkássággal is megtörtént a múlt század folyamán, a német munkásság széles rétegei, különösen a vezető szakmunkások és a pártvezetőségi bürokraták kezdték feledni a forradalmi eszmét. Így történt, hogy a német munkásság, amely előbb szervezettsége és forradalmiassága folytán a polgárság széles rétegeit taszította a hűbéri-tőkés taborába, most amikor cselekedni kellett volna: »a történelem vastörvényszerű és békés fejlődéséről«, a »tisztá, diktatúramentes parlamentárizmusról« fecsegett. Akkor amikor Lenin megdönthetetlen érvekkel kifejtette az imperializmus lényegét, a finánc-tőke erőfeszítéseit, hogy hatalmát fenntartsa és ennek folyamán az osztályharc kiéleződését a pénzoligarchia uralma alatt, és amikor nézeteit az általa szervezett párt által, a súlyos nehézségek dacára meg is valósította, a német munkásvezetők továbbhaladtak a téves, áruló úton, amelyen már a világháború elején elindultak. A német szociáldemokrácia teljesen a kispolgársághoz idomult.

És mi történt közben a valódi német kispolgársággal, amely másfél évtizeddel később a fasizmusnak a tömegeket adta?

Míg például a francia kispolgárság forradalmi hagyományokkal rendelkezett, addig a német kispolgárság mint említettük, még a múlt század folyamán is megőrizte szűklátókörű élet- és gondolkozásmódját. Tudjuk, hogy a tőkés rend végső szakasza, az imperializmus, nemcsak a munkást és a kis parasztot veszélyezteteti létfenntartásában, hanem a középelemeket, a kispolgárokat is. A saját szemünkkel láttuk például itt a háború előtti Jugoszláviában, hogyan pusztított a Bata, a Beogradszka Zadruga, a Sörfőző Kartell, stb. a kiskereskedők, kispárosok, kispasztok között. Ez súlyos helyzetet, amelyet nálunk különösen a világválság élezett ki, Németországban már közvetlen az első imperialista háború után megkezdődött. A kispolgárság széles tömegei nem tudtak felemelkedni a társadalmi ranglétrán. A német tanító, altiszt, kiskereskedő, kispáros fia, ahelyett hogy valahova a gyarmatokra ment volna hivatalnoknak, kénytelen

volt proletárrá válni. De ez is nehéz volt, mert a munkanélküliség akadályt képezett. Már pedig a német kispolgár, minden politikai hagyomány és iskolázottság nélkül, a régi társadalmi megszokásokkal évszázadokon át megszabott életszínvonalal, kézzel-lábbal küzdött a »lecsúzás« ellen. Nem akarta belátni, hogy ennek az oka a nagytőke, hogy a szocialista társadalomban ez nem lehetséges, mert ott más a társadalom fölépítése, stb. A kispolgárság elkeseredése a nagytőke ellen tehát, nem a munkássággal való szövetségben, nem a tőkésrendszer elleni elvi lázadásban, hanem egy a valóságtól idegen, a kistőkét, a múlt társadalom rendjét megvédő politikai hatalom elérésében nyilvánult meg. A kispolgárság talajvesztése különösen a két imperialista háború közötti időszakban volt erős, és ezzel arányosan nőtt azután a kispolgárság »forradalmisága«. És ez ugyanabban az időben történt, amikor, mint már említettem, a munkásság vezető rétegeinek a forradalmisága, tisztánlátása, az eseményekkel való összekapcsolódása szinte teljesen megszűnt. Amikor a szociáldemokrata munkásvezetők behunyták a szemüket a legszembeötlőbb tények előtt, meddő vitákat folytattak még mindig a »békés átnövesről«, és arról, hogy mikor és mennyiben sértették meg az alkotmányt, és szidták a kommunistákat, akik pedig egyedül akarták a helyzetet és Németországot megmenteni. Még mikor a Reichstag égett, még mindig az alkotmányról vitakoztak.

A nagytőke és a munkerek pedig nem hunyták be a szemüket és nem vitakoztak. Láttuk, hogy a német munkásság nem használta ki a helyzetet az első imperialista háború után. A versaille-i béketervező illetve utódaik tudták, hogy ha a német ipar nem kap segítséget, teljesen összeomlik, és akkor az úr mégis a munkásság lesz. A helyzet tele volt ellentmondásokkal. A féktelen német imperializmus volt a legveszélyesebb versenytársuk, mégis táplálóját, a német ipart fenn kellett tartani, legalább is annyira, hogy Németországban ne történjék semmiféle társadalmi felfordulás. A német nagyipar Nyugatról sok kölcsönt kapott és ezen kölcsönök segítségével még jobban racionalizálódott, még nagyobb versenytársat jelentett, mint az első háború előtt.

Lehet-e hiénát megkötni és befogni házörzésre? A nyugati imperialisták meg akarták kötni a legkíméletlenebb imperializmust, a németet, de úgy, hogy az egyben mégis csak megőrizze őket attól, amitől Chamberlain, Lord Melchott, Flandin, Laval és társaik legjobban rettegetek: a népek fölszabadulásától.

A német imperialista hiénák pedig megpróbálták a saját hasznukra játszani mind ezeket a körülményeket: megkisérelték a lehetetlent, a történelmi fejlődés megakasztását.

Gondosan, az évszázados német militarizmust jellemző alaposággal és fegyelmezettséggel látták neki munkájuknak. A külpolitikában egyetlen hatásos ütőkártyájuk volt, amellyel megnyerték a nemzetközi reakciós körök jóindulatát: a bolsevizmus. A belpolitikában pedig kihasználták mindazokat a történelmi visszasságokat, amelyek Németországban léteztek: a kispolgárság maradiságát, rövidlátását és elkeseredését, a munkásság félvezetettséget és határozatlanságát, a versaille-i szerződés visszasságait és ellentmondásait stb. stb. A leg-sötétebb, de rendszeresen áttanulmányozott terrortal először saját népükből irtottak ki minden ellenállást, azután pedig féktelen, hazug hírveréssel felébresztették a német népben amúgy is meglévő nemzeti fönnhíjazást és sovinizmust. Megszervezték és elszédítették a rekvadrált kispolgárság tömegeit. Az egész népet, de különösen az ifjúságot rászoktatták a rablásra és a gyilkolásra, úgy, hogy a végén az egész népet sikerült szolgálatukba állítaniok.

Részletekre szándékosan nem tértem ki, nemcsak a hely korlátoztsága miatt, hanem mert a német fasizmus legutóbbi jeleimenyei közismertek a közelmúltból. Csak egy tényre akarok még rámutatni. A japán ipari fejlődés nagyon hasonló a némethez annyiban, hogy ott az iparosodás szintén nagyon későn kezdett fejlődni, amikor már az ipari technika nagyon haladott volt, és szintén egy

hűbéri társadalomba oltódott bele, még nagyobb mértékben, mint a német. Azok a történelmi adottságok, melyek a német imperializmust jellemzik, még nagyobb mértékben megvoltak a japán imperializmusban. Sokat is tanult egyik a másiktól.

Befejezésül meg kell még említenünk, hogy a német fasizmust még mindig nem irtották ki gyökerestül. Az évtizedeken át félrevezetett, nekivadult, és a végén kiábrándult német tömegek, akik magukra vonták az egész emberileg érző világ gyűlöletét és megvetését, még mindig nem látnak tisztán. Ki is akarja ezt használni a nemzetközi reakció. Tudja, hogy a talaj még mindig jó, és sokat taktikázik. Pedig Németországnak, ha majd felocsúdik, csak egy útja lehet: az az út, amelyen a német nép egy része olyan határozatlanul ndult el az első imperialista háború után, és amely útról olyan gyáván letért, hogy megengedte népének romlását, és embermilliók kipusztítását. Előbb azonban jóvá kell tenni a német népnek azt, amit az emberiség, az emberi kultúra ellen vétett. Ezt pedig a reakciósook semmiféle mesterkedése, semmiféle neo-náci-fasizmus számítását sem bírja megakadályozni.

A GYAKORLAT SZEREPE AZ ELMÉLET FEJLŐDÉSÉBEN

Irta. Naumova Mária

»A tudományt azért nevezik tudománynak, mert nem ismer el fétist, nem fél fölemelni a kezét arra, ami elavult és ébren figyel a tapasztalat, a gyakorlat szavára.« (Sztaljin)

A Bolsevik Párt vezérelvét Sztaljin a következőképp fejezte ki: »Az elmélet tárgyaltamává válik, ha nincs kapcsolata a forradalmi gyakorlattal. Épp úgy, mint ahogy a gyakorlat is vakká lesz, ha forradalmi elmélet nem világítja meg útját«. A Bolsevik Párt sem birkózhatna meg azon nagy feladatokkal, melyek elé a szocialista építés állítja, ha élenjáró forradalmi elmélet nem vezetné. A Sz. K. (b) P. története cselekvő leninizmus; Lenjin és Sztaljin tanításának megvalósulása.

A marxista elmélet nem képviselne oly hatalmas erőt, ha elzárkózna az élettől, a történelmi gyakorlattól, az emberi valóságtól. A tudományos gondolkodás és a tudomány összes ágai a gyakorlatból fakadnak. A tudományok mindig és mindenkor az emberek gyakorlati szükségleteiből nőnek ki és egyedüli szerepük segíteni az embert a természettel való harcban és élete kialakításában. Az emberek gyakorlati tevékenysége nemcsak a tudomány keletkezésének, de fejlődésének is a bölcsője és előre viszi a tudást azáltal, hogy állandóan új feladatok elé állítja és a feladatok megoldására eszközöket teremt.

Az emberek gyakorlati tevékenysége az, amely egyedül különböztetheti meg az igazat, a valót a hamistól, elválasztja a tárgyilagos igazságot a mindenféle csafó képzettől és hamis fölfogástól. A gyakorlat szerepének ilyen megítélése a dialektikus materializmus egyik legfontosabb smertető jele.

A dialektikus materializmus kiinduló pontja, hogy a társadalmi lét határozza meg a tudatot, hogy a tudat egész tartalma, az ember egész lelki világa csak az anyagi világ visszatükröződése az ember agyában. Az emberi tudat magasabb foka az elmélet, azaz a természet és társadalmi valóságok kapcsolatainak és viszonyainak visszatükröződése — a természet és társadalmi élet törvényei. Ezen törvények nem nyilvánulnak meg az ember előtt minden további nélkül. Az ember erőfeszítéseket tesz e törvények fölfedezésére, m e g i s -

merésére. A megismerés nemzedéktől nemzedékig tartó cselekvést tételez föl és ez a cselekvés vezeti az emberiséget a környező valóság mind teljesebb és mélyebb megértéséhez.

Az első tekintetre úgy látszik, mintha a megismerés tisztán szellemi folyamata lenne. Ez az úgynevezett idealista álláspont a megismeréssel szemben. Az idealisták a megismerésre irányuló cselekvést a gondolkodás tisztán önálló és független működésének tekintik, amely magából a szellemből fakad. A megismerés története az idealisták szerint az eszmék, képzetek és fölfogások sorozatos változása. Ez teljesen megfelel az idealizmus lényegének, amely az egész világot a szellem megnyilatkozásának tekinti.

Például Hegel az egész valóságot, az egész létező világot, mint eszmét fogja föl. Számára a gyakorlat a gondolkodással egyenlő. Hegel nem az emberek gyakorlati tevékenységéről, hanem csak az eszme tevékenységéről beszél. Hegel szerint a tárgyak változása, a róluk való gondolatok változásától függ. »Az eszmék megvalósulásához — mondotta Markszt — gyakorlati erejüket felhasználó emberek szükségesek.«

Az idealizmussal ellentétben a markszista materializmus szerint a megismerő tevékenység indító okait az emberek gyakorlati szükségleteiben kell keresnünk és a megismerés folyamata magába kapcsolja az emberi cselekedetet — gyakorlatot. A gyakorlaton át jut el az ember a tárgyilagossághoz. Mert először a tapasztalat, az emberi gyakorlat tanulmányozása és általánosítása teszi lehetővé a valóság megismerését, másodsor a valóság föltételeként jelentkező gyakorlat segítségével igazolja az ember végső fokon képzetének és fölfogásának tárgyilagosságát és helyességét.

Markszt és Engelsz mutattak rá először, hogy az ember nem passzív módon alkalmazkodik a természethez. Az ember harcol a természettel a maga készíttette munkaeszközök segítségével. Ezek segítségével hat az ember a természetre, megváltoztatja azt és így egy mesterséges környezetet teremt magának. Megismerve a természetet, a maga viszonyát a természethez, az ember megismeri a maga tevékenységét és általánosítja termelési tapasztalatait, — anyagi gyakorlatát. Ezzel kapcsolatban Engelsz a következőket mondta: »Ők (az idealisták) egyrészt csak a természetet, másrészt csak az eszmét látják, de az ember gondolkodásának első kiinduló pontja és lényege a természetnek az ember által való megváltoztatása és nem a természet, mint olyan. És az ember értelme aszerint fejlődött, ahogyan megtanulta a természetet megváltoztatni.«

Az emberek maguk csinálják történelmüket, tanítja a markszizmus. Ami azt jelenti, hogy az emberiség történetének ismerete egyenlő az emberek történelmi tevékenységének és ezen tevékenység anyagi alapjainak ismeretével. Ez a tevékenység sokféle formában folyik: alapja az anyagi javak termelése. de ez nem meríti ki. A gyakorlat alatt az osztálytársadalomban az osztályharcot ugyan úgy értjük, mint az állami, társadalmi élet egyéb megnyilvánulásait stb. stb. A gyakorlat az emberek sokoldalú tevékenysége és harca, melyeknek folyamán ők megváltoztatják a természethez és a társadalomhoz való viszonyukat. A megismerés folyamata valójában a világtörténelmi emberi gyakorlat megismerésének és általánosításának folyamata.

A markszizmus a munkásmozgalomból fakadt, mint az új osztály — a proletáriátus történelmi szükségleteinek tudományos kifejezése. Sztalin mondja, hogy a »markszista elmélet a világ munkásmozgalmának tapasztalata annak általános formájában.«

A markszizmus megjelenése előtt is volt már munkásmozgalom. Markszt és Engelsz kitarítón és sokoldalúan tanulmányozták a munkásmozgalmat, megértették annak szükségességét és föltartózatatlanságát. Fölfedve valódi okait kifejtették a proletáriátus történelmi küldetését és szerepét a szocialista társadalom fölépítéséért folytatott harcban. Ez azt jelenti, hogy a tudományos kommunizmus a proletáriátus osztályharcának gyakorlati általánosítása.

A markszizmus, mint tudomány fejlődésének minden lépése, elszakíthatatlanul párosul a proletáriátus forradalmi gyakorlatával. Lenjin mondja: »Marksztnál nincs egy csöpp utópizmus sem olyan értelemben, hogy ő képzeletből építene föl egy »új társadalmat«. Nem. Ő mint egy természeti — történelmi folya-

matot tanulmányozza az új társadalom születését a régiből, az utóbbinak átmeneti formáit az előbbibe.»

Vegyük például Marksztanítását az államról és a proletár-diktatúráról. Marksztanítás 1848-ban a »Kommunista Kiáltványban« föllállították a tételt, hogy a proletáriátusnak meg kell szereznie a politikai hatalmat. Ez a tétel az összes előző társadalmi forradalmak tapasztalatainak általánosításából eredt. A társadalmi forradalmak mindig föltették a hatalom kérdését. Minden új társadalmi osztály a történelem színpadára lépve leterítette elődjét és a saját kezébe vette a hatalmat, Marksztanítás és Engelsztanítás a Kiáltványban rámutattak arra, hogy a jelenkorban ez a proletáriátus kötelessége. Hogy a proletár forradalomban a munkásosztály véget vet a polgárság uralmának, megteremtse a maga politikai hatalmát, hogy így megszervezze a kommunizmust.

Az 1848—51 évek történelmi tapasztalatai alapján Marksztanítás bebizonyítja a polgári államgépezet összeroppanásának elkerülhetetlenségét. De még ebben az időben Marksztanítás nem ír arról, hogy milyen lesz az összerombolt polgári államgépezet utóda. Erre a kérdésre az 1871-es párizsi kommun felelt. Marksztanítás a kommun tapasztalatait száz és ezer programmal többre tartotta. »Ezen tapasztalatok elemzése, — írja Lenjintanítás — a belőlük eredő taktikai tanulság lezögzése és saját elméletének gyakorlati fölvizsgálása. — ezt tűzte ki Marksztanítás föladatául. És a rabságból való forradalmi kiútnak lángelméjű tudományos meg-látásait, melyeket Marksztanítás a párizsi kommunból következtetett, a proletáriátus további harcában a jövő igazolta. Lenjintanítás szerint az 1905-ös és 1917-es oroszországi forradalmak más körülmények között és föltételek mellett folytatták a Kommun munkáját és mindenben megerősítették Marksztanítás történelmi-elemzését.

Valójában a gyakorlat az az erő, amely nem hagy az elméletnek nyugtot, megmenti a berozsdásodástól és lelket önt bele. Mert a leghaladóbb és legnagyobb elmélet is pettyhüdtté válik, ha elszakad a gyakorlattól. Ma már mindenki előtt világos, mivel fenyegetett a második Internacionálé megalkuvása, amikor elszakította az elméletet a munkásmozgalom új tapasztalataitól. Marksztanítás és Engelsztanítás elméletüket a munkásmozgalomra alapozták és abból fejlesztették ki. A második Internacionálé elméleti tudósai a forradalmi markszizmusból poshadt dogmát csináltak. Lenjintanítás és Sztaljintanítás érdeme, hogy a bolsevikiek megmentették a markszizmust a haláltól, azáltal, hogy ismét összekapcsolták a munkásmozgalom tapasztalataival és ezen tapasztalatok alapján tovább fejlesztették. A Bolsevik Párt elméleti életének története a markszista-lenjinista elmélet szakadatlan fejlődését és gazdagodását mutatja. »A lenjinizmus a markszizmus továbbfejlődése. A proletáriátus új föltételek mellett vívott osztályharcának markszizmus. Az imperializmus és a proletár forradalmak markszizmus. A föld egyhatodán győzedelmeskedő szocializmus korának markszizmus.« (az Sz. K. b/P. története.) A markszizmus egyes tételei a lenjinizmusban továbbfejlődtek, kézzel foghatókká váltak, a markszizmus más tételét melyeket Marksztanítás még nem fejlesztett ki, Lenjintanítás és Sztaljintanítás rendszerré fejlesztették, azon tételket pedig, amelyek elévültek az új történelmi helyzetnek megfelelően új elmélettel pótolták.

A lenjin-sztaljini tan az új kor, az imperializmus és a proletár forradalmak korának tapasztalatait szögezi le. Marksztanítás és Engelsztanítás abban a korban működtek, amikor még nem volt fejlett imperializmus, amikor a proletároknak a forradalomra való előkészítése történt, abban a korban, amikor a proletár forradalom még nem volt egyenesen gyakorlatilag elkerülhetetlen. Ezen kor utolsó szakaszát (1872—1904) az jellemzi, hogy a győzedelmes markszizmus terebélyessé vált és a proletáriátus erőgyűjtésének folyamata, forradalomra való előkészületei befejeződtek. »A tőkés rendszernek az imperializmusba történt átváltozása! lezárult a régi korszak, melyben a munkásosztály a forradalomra készülődött és a tőkés rendszer közvetlen ostromának új korszakába nőtt át.« (Sztaljintanítás) Az imperializmus új, mélyebb és élesebb ellentmondása a proletár forradalmat gyakorlatilag kikerülhetetlenné teszi. A munkásmozgalom új feladatok előtt állva új kérdéseket tett föl. Amikor a proletár forradalom gyakorlati szükségessé vált, a proletáriátus még mindig a lakosság kisebbsége maradt. Fölmérült a kérdés a győzelmes proletár forradalom föltételeit és eszközeit illetőleg. Ezen föltételeket az imperializmus fejlődése adta meg, amely a kizsákmányolást nemcsak a proletáriátusra, hanem a város és falu milliói fölproletár rétegeire is kiterjesztette. Az imperi-

alizmus fejlődése új osztályerőket hozott létre és a parasztság és a nemzeti és gyarmati felszabadítási mozgalom formájában a proletárium tartalékait terem-
tette meg. Az imperializmus által létrehozott történelmi fejlődés új mozzanatainak tapasztalatai alapján Lenjin és Sztaljin a szocialista forradalom új elméletét fejlesztették ki. Ez az elmélet egy új nézőpontot emelt ki, »mint a szocialista forradalom kötelező parancsát; a proletáriátusnak a város és falu félproletár-elemeivel való szövetségét, mint a proletár forradalom győzelmének elengedhetetlen feltételét« (az Sz. K. (b) P. története)

Ezen új elmélet kidolgozásában Lenjin és Sztaljin Marksznak e permanens meg nem szűnő forradalomról szóló tételére és arra a gondolatára támaszkodtak, hogy szükséges a paraszt forradalmi mozgalmat a proletár forradalommal összekapcsolni. A második Internacionálé »elméleti tudósai« nem akartak számolni azzal a ténnyel, hogy a tőkés járom az egész világ dolgozó népeire nehezedik és a szocializmusról és szocialista forradalomról fecsegve »kidolgozták« elméletüket arról, hogy a proletáriátusnak várnia kell a szocialista forradalommal, amíg nem válik a lakosság többségévé. A szocializmus, következésképp, egy távoli gyakorlatilag messzefekvő jövő ügye. Ez az »elmélet« a gyakorlatot semmibe vette. Az élet mellett járt és az élet átlépett rajta.

A második Internacionálé »elméleti tudósaival« ellentétben Lenjin és Sztaljin lángelméjükkel tökéletesen fölfogták az imperializmus által létrehozott és a proletáriátusra kedvező új erőviszonyokat és újra élesztve Marks gondolatát a szocialista forradalomról, azokat tovább fejlesztették a szocialista forradalom új, győzelmes és terebélyes elméletévé.

Az új történelmi helyzet lángelméi megállapítása Lenjin tétele a forradalom győzelmének lehetőségéről és szükségességéről egy országban és annak a megállapítása, hogy a forradalom nem győzhet egyszerre az egész világon. Ez a tanítás teljesen új nézőpontokat vitt a proletár forradalom elméletébe. Ez megszüntette Marks és Engels tételét, hogy a forradalom nem győzhet csak egy országban és hogy a forradalomnak egyszerre minden, vagy legalább is a legfejlettebb államokban kell győznie. Ez nem felelt többé meg az új történelmi valóságnak. A szocialista forradalom új elmélete nem született volna meg, ha megteremtői nem támaszkodtak volna az életre, a gyakorlatra. A Bolsevik Párt nem győzhetett volna, ha káderei nem fejlesztették volna a markszizmust az új élet feltételeinek megfelelően.

A szocialista építés tapasztalataira támaszkodva dolgozta ki és fejlesztette tovább Sztaljin a marksz-lenjini államelméletet. A háború különös meggyőző erővel mutatta meg, hogy milyen nagy jelentőséggel bírt hazánk sorsára a szocialista államról szóló új tanítás. Sztaljin állította föl azt az elméletet, hogy a tőkés környezetben élő szocialista államnak akkor is erősödni kell, ha már a belső ellenpárt célzó szerepe kihalt. Ez teljesen új, mert Engels úgy tanította, hogy a szocialista állam a kizsákmányoló osztályok felszámolása után eltűnik.

És Sztaljin tanításának megfelelően országunk megőrizte és erősítette fegyveres erejét és biztonsági szerveit. Megtartotta államgépezetünk kádereit és megerősítette azokat. Ma már teljesen világos, hogy ha elfogadjuk a buharinista-trockista »elméletet«, az államgépezet szükségtelenségéről a szocializmushoz, a háború készületlenül talál bennünket és nem győzhettük volna le ellenségeinket — az emberiség ellenségeit. A háború szükségessége tette az állam és szerveinek, a belső rend és fegyelem még erősebb megszilárdítását. Sztaljin tanítása az államról azoknak a tapasztalatoknak a tudományos leszűrődése, amelyek a szocialista állam tőkés környezetben eltöltött húsz esztendeje alatt gyűltek össze.

Marks és Engels nem rendelkeztek ezekkel a tapasztalatokkal és a szocialista állam elhalásáról szóló tanáikban abból a tételből indultak ki, hogy a szocializmus egyszerre győzedelmeskedik az egész világon, vagy a legfontosabb országokban. Következtetéseik helyesek voltak, de nem állhatták meg helyüket akkor, amikor a szocializmus csak egy országban győzött és a tőkés környezet megmaradt. Ha a Párt ragaszkodott volna ehhez az elmélethez, nem a gyakorlatból, a tapasztalatból indult volna ki, hanem ebből a tételből, mint egy dogmából, úgy ez hazánkat kiszolgáltatná volna a rántó elleneségnek.

A forradalmi gyakorlat mindig a forradalmi elmélet alapja; mozgató ereje és gyakorlati tapasztalatokat nyújt az elmélet előmozdításához.

A honvédelmi háború föltételeiben Sztaljin a szovjet népnek a fasiszta hódítók ellen folytatott küzdelme alapján tovább fejlesztette a markszista-lenjini elméletet és eddig el nem ért fokra emelte a szovjet haditudományt. Sztaljin tanítása az állandóan ható tényezőkről, melyek eldöntik a háború sorsát, a jelenkori háborúk tapasztalatainak lényegét, különösképp a második világháború tapasztalatai a haditudományokat új fejezetekkel bővítette.

Mindaz, amit fentebb az elméletnek a gyakorlat alapján történő fejlődéséről mondtunk, amellett szól, hogy a leghatalmasabb elmélet sem épül ki egyszerre és nécsen egyszer s mindenkorra lezárt rendszer. Mindez amellett szól, hogy az elmélet a gyakorlattal elszakíthatatlan kapcsolatban áll. Az elmélet, amely hivatott a dolgok logikáját megtalálni és úrrá lenni a tárgyilagosságon, ezt nem érheti el másként, mint a gyakorlaton keresztül, ha azt tanulmányozza és általánosítja. A gyakorlat köti össze gondolkodásunkat az anyagi világgal.

Gyakorlati ténykedésünk nemcsak megismerésünk alapját képezi, de megismerésünk helyességének főmérője is. Megmutatja mennyiben felel meg tudásunk a természet és társadalom valóságának. »Az ember gyakorlatával bizonyítja be gondolatainak, eszméinek, tudásának és tudományának tárgyilagossági helyességét« (Lenjin »Bölcséleti följegyzések«).

Sztaljin a gyakorlatnak a megismerés folyamatában való szerepéről a következőket mondja: »... A markszizmus bölcséleti materializmusa abból indul ki, hogy a világ és törvényszerűségei teljes mértékben megismerhetők, hogy a természet törvényeiről való ismereteink, a tapasztalat, a gyakorlat ellenőrzése mellett, megbízhatóak és tárgyilagossági igazságok értékével bírnak.« Csakis az élet próbáját kiállt és a gyakorlat által megerősített tudást tekinthetjük ténylegesnek. Az elmélet, az eszmék stb. igazságának legmagasabb próbaköve és bizonyítéka a gyakorlat. Azonban téves lenne hinnünk, hogy amíg egy elméleti tétel nem valósult meg az életben, addig annak nincs semmiféle bizonyító ereje. Vegyük például Lenjin tanítását a polgári-demokrata forradalomnak szocialista forradalomba való átvézéséről és a szocializmus győzelméről egy országban. A polgári-demokrata forradalomnak a szocialista forradalomba való átvézésének eszméjét Lenjin előbb elméletileg alapozta meg. Az orosz polgári forradalom körülményeit tanulmányozva jutott el ahhoz a megállapításhoz, hogy történelmileg az osztályerők teljesen új viszonyához érkezünk s ez merőben különbözik az imperializmus előtti kor polgári forradalmának erőviszonyaitól. Az új történelmi helyzet tudományos elemzése volt az alapja annak az eszmének, amely az egyik forradalomnak a másikba való átvézési lehetőségét vetette föl. De még mielőtt ez a lenjini gondolat megvalósult volna, elméleti megalapozottsága miatt már hatalmas bizonyító erővel rendelkezett. Életbeváltásával elérte legmagasabb bizonyítékát.

Erről Lenjin később így írt: »Úgy történt, ahogy előre megmondtuk. A forradalom útja bebizonyította itéletünk helyességét. Kezdetben az »egész« parasztsággal a monarchia ellen, a nagybirtokosok ellen, a középkor ellen (amennyiben a forradalom polgári, polgári-demokrata marad). Azután a szegény parasztsággal, a félszocializmus, az összes kizsákmányoltakkal együtt a tőkés rend ellen, ideszámítva a falu gazdagjait, a kulákokat, üzérkedőket (amennyiben a forradalom szocialistává válik)«.

Ugyanígy a másik tétel is csak elméleti indoklással rendelkezett és a tőkés rendszernek az imperializmusban való egyenetlen fejlődéséből eredt. Ezt a törvényszerűséget Lenjin fedezte föl és ennek alapján ez a tétel a tárgyilagossági tudományos igazság erejével bírt. A szocialista építés sikerei ma már megadták a gyakorlati bizonyítékot is.

Ugyancsak a tudományosan megalapozott elméleti tételek utólagos gyakorlati bizonyítékainak példája Sztaljin jóslata a Honvédelmi Háború győzelmes kimeneteléről. Ennek alapját a főnálló erőviszonyok mély, tudományos elemzése, a lehetőségek és irányok megadásban és fejlődésben való szemlélete adta. Ez a szemlélet adta meg Sztaljinnak a lehetőséget azon tétel föllállítására, hogy a támadók ereje a háború folyamán megcsappan, viszont a Szovjetunió ereje nőni fog. Sztaljin jóslata, a győzelem tudományosan megalapozott kilátása harcra buzdította a népet a fasiszta támadó ellen és az igaz ügy győzelmének megdönthet-

tetlen hitét teremtette meg hazánk minden polgárában. A háború folyamata és kimenetele mindenben megerősítette Sztaljint.

Az elmélet, az eszme gyakorlati bebizonyulása f o l y a m a t és nem pillanatnyi történés. Minden jelenségnek megvan a maga története és a tudományos jóslatok végleges bizonyítékukat az életben való tökéletes megvalósulás útján nyelik. Szemelőtt kell még tartanunk, hogy a helyes eszmék sem valósulnak meg önmaguktól: ez a megvalósulás harc, nehézségek legyűrése útján történik. »A világ — írja Lenjin — halad a maga útján« és az emberi cselekvés, maga előtt ezel a tárgyilagos világgal kitűzött céljának elérésében »nehézségekbe, sokszor lehetlenségekbe ütközik«. De az igazság gyakorlati bebizonyításának folyamata annál sikeresebben és kevesebb megrázkódtatással megy végbe, minél kevesebb h b á t követünk el annak életreváltásában. Pusztán a helyes elgondolás nem elég, mondja Sztaljin. Emberekre van szükség, olyanokra, akik képesek a helyes vonalat meg is valósítani. A Honvédelmi Háború nemcsak Sztaljin történelmi jóslatának és stratégiai elgondolásainak helyességét bizonyította be, hanem a szovjet emberek készségét és elszántságát ezen elvek végrehajtásában.

A gyakorlat az igazság próbaköve és segítségünkre van a hamis nézetek és állítások leleltetésében és kíméletlenül leleplezi a reakciós elméletek minden válfaját. Hitler Németországának veresége egyúttal a hitlerista világnézet veresége is. Amíg Hitler hódító, rabló politikája nem talált komoly ellenállásra, a »győztes« szíjében tűnt föl. Amikor azonban erejét a Szovjetunió mérhetetlen erkölcsi és anyagi erejével mérte össze, vereséget szenvedett és a hitleristák politikája és világnézete szappanbuborékként foszlott szét. A szovjet világnézet, a haladó szovjet társadalmi berendezés teljes diadalt aratott.

A gyakorlatra támaszkodó tudományos elmélet hatalmas szerepet játszik az emberiség életében és óriási mozgósító, szervező és átalakító erőként jelentkezik a történelemben. Sztaljin azt tanítja, hogy a haladó eszmék a társadalom haladó erőinek érdekeit szolgálják, megkönnyítik a társadalom fejlődését és előrehaladását. Ilyen eszmék a természet és társadalom törvényszerűségeit helyesen fölfedő, a társadalom anyagi fejlődésének szükségéit helyesen visszatükröző és ennél fogva az emberiség történetében komoly szerepet játszó markszizmus-leninizmus eszméi.

A Marksztól és Engelsz által megállapított társadalmi fejlődés törvényszerűségének alapján Lenjin és Sztaljin pártjának módjában van meglátnia a történelem minden útvesztőiben és fordulatain keresztül a társadalom fejlődésének helyes vonalát, alapvető irányzatát, jövő hovatulását és lehetséges változatait. És ebből kiindulva sikeresen közreműködhet a társadalom életének fejlődésén, hathat a történelem vonalára olyképp, hogy a haladást célzó ténykedéseket segít, míg gátolja azon jelenségeket, melyek akadályozzák a népek előrejutását, haladását.

A sztaljin eszmék szervező és mozgósító szerepe különös erővel a fasiszta hordák elleni harcban mutatkozott meg. A Honvédelmi Háború folyamán Sztaljin fölfedezte a háború új törvényszerűségét, világosan rámutatott a háború további fejlődésének irányára és haladó erők győzelmének történelmi szükségességére. A háború legbonyolultabb mozzanataiban a Vörös Hadsereget, a Szovjetunió népeit a Sztaljin által föllállított program és eszmék vezették. És a haladó elmélettel fölvert szovjet nép győzött. »Ma mindenki elismeri, hogy az európai civilizációt a fasiszta bandáktól a szovjet nép önfeláldozó harca mentette meg« (Sztaljin). A fasiszta Németországgal való harcban a győzelem a szovjet néphez szegődött, mert a markszista-lenjinista elveket tűzte ki zászlajára. Mert harcának lelket adtak Lenjin és Sztaljin eszméi, melyek a társadalom anyagi fejlődésének szükségéit helyesen tükrözik vissza és ennél fogva a társadalom életében óriási szerepet játszanak.

A markszista-lenjinista tanítás a gyakorlat hatásáról és szerepéről az elmélet fejlődésére hatalmas jelentőséggel bír a tömegek helyes irányú vezetésében. A lenjin-sztaljin bölcs stratégia és taktika alapja a gyakorlat szavának állandó és kitartó figyelése. Ez ellensége a halott, elvont gondolatoknak, az egy kaptafára való vonás elméletének és nem ismer el semmi egyszer s mindenkorra és mindenütt egyformán érvényes képletet. Lenjin kíméletlenül harcolt a dogmatiz-

mus ellen, azok ellen, akik megkísérelték föltartóztatni a mozgalmat azáltal, hogy azt egy előre készített sémába akarták beleszorítani.

A bölcs lenjini-sztaljini stratégia és taktika előre néz, a történelem kilátásai felé és ez arra kötelezi, hogy a tömegek történelmi tapasztalatával, eleven forradalmi gyakorlatával állandó és a legszorosabb kapcsolatokban álljon.

(Bolisevik, Moszkva, 1945 17—18. szám.)

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

A TERMELÉS SZABÁLYOZÁSA

Irta: Varga Jenő

Az első világháború idején a német reformisták uton-utfélen dicsőítették az akkori idők hadigazdálkodását, az élelmiszerek »egyenlő« elosztását. Ebben a hadigazdálkodásban »nagy társadalmi haladást« vélték fölfedezni és »hadi szocializmusnak« nevezték el. Lenjin leleplezte ezt a csalást és végzett a »hadi szocializmus« legendájával. A második világháborúban már ritkán lehetett hallani ezt a kifejezést.

A Szovjetunió gazdaságának nagy sikerei a háború előtt a tervszerű termelésnek nagy népszerűséget kölcsönöztek. Amikor már lehetetlenné vált a Szovjet közigazgatási sikereit letagadni, a reakciós körök e sikereket kizárólagosan a tervszerű termelés javára írták, tekintet nélkül a szovjetállam szocialista jellegére. Egyszerre mindenütt divatba jöttek a tervek, »négyéves«, »ö éves«, »tízéves« tervek. Ezek vagy egyáltalán nem valósultak meg, vagy, mint a német négyéves terv, tisztán a termelésnek háborús célokra való átállítását szolgálták.

A háború azután megmutatta a Szovjetunió közigazgatásának magasabbrendűségét.

»... a szovjet állam gazdasági alapja összehasonlíthatatlanul életrevalóbbnak mutatkozott, mint az ellenséges országok közigazgatása« (Sztaljinn).

Ennek következtében a tervszerű termelés a dolgozók tömegei előtt még népszerűbbé vált. Ezzel magyarázható egyes tökéletes közgazdászok azon törekvése, hogy a termelés háborús szabályozását »tervgazdálkodásnak« nevezzék, ami tükéletesen helytelen.

A tökéletes országok háborús termelésében szükségessé vált, hogy a hadsereg követelményeit rövidebb, vagy hosszabb időre lefedjék. És ahogyan a háború a termelésnek túlnyomó részét elnyelte, hogy a harcoló seregek számára biztosíthassák szükségleteik teljes fedezését, a jövő termelését előre szabályozni kellett. Ha az összes termelő erők — termelő eszközök, nyersanyagok, munkaerő, szállító eszközök — korlátlanul állottak volna rendelkezésre, úgy a tökéletes állam ténykedése a háború alatt a megfelelő rendelkezések időben való átadására szorítkozhatott volna. De a helyzet sehol sem volt ilyen. Ezért az állam kénytelen volt a termelés jelentős részét a háború céljaira tartalékolni, fokozni az elégtelen mennyiségben jelenlevő áruk termelését és korlátozni azok fogyasztását; mindenekelőtt a polgári lakosság céljaira. Ugyanez a célja a nyersanyagok, munkaerők és szállítóeszközök állami elosztásának.

A tökéletes állam »tervszerű« beavatkozása a közigazgatásba elsősorban attól függ, hogy milyen viszonyban állanak a tartalékok a hadiszükségletekkel, de függ a történelmi föltételektől is. A »háborús gazdálkodás szabályozásának« legmagasabb fokát Németország érte el, ahol a háború céljaira szolgáló nyersanyagok már eleve elégtelennek mutatkoztak és ahol az államnak a gazdálko-

dásba való beavatkozása történelmi hagyomány és ahol a közgazdaság föltétlenül engedelmeskedik az államhatalomnak.

Így a háború óriási szükségletei és a tartalékok korlátolt mennyisége a hadviselő államokat arra kényszerítette, hogy szabályozó és tervező rendszabályokat létesítsenek. Ám ez a rendszer a Szovjetunió tervgazdálkodásától mérőben különbözik. A különbség elvi jelentősége a következőkben áll:

1. A tőkés államokban nem állhat fenn tervgazdálkodás, mert ez ellenkezik a termelési rend alapjával, a termelő eszközök magántulajdonával. Ezen országok termelő intézkedéseit a háború kényszerítette ki.

A szovjet tervgazdálkodás ezzel szemben tökéletes összhangban áll a termelési viszonyokkal, melyeknek alapja a termelő eszközök társadalmi tulajdona. Itt a tervgazdálkodást nem külső szükség váltotta ki, hanem úgy békében, mint háborúban fönáll a szovjetállam belső szabályelve.

2. A tőkés országok háborús »szabályozása« kizárólagosan hadi jelenség

A szovjet tervgazdálkodása a szovjet társadalmi rendjének elválaszthatatlan eleme. A szovjet háborús tervgazdálkodása ugyanaz, mint békében csak maga a termelés alkalmazkodott a háború adottságaihoz.

3. A tőkés hadi »szabályozás« csak azokat a termelési ágakat érinti, amelyek közvetlenül, vagy közvetve a hátsereget szolgálják ki, a termelés többi ágaiba az állam egyáltalán nem avatkozik bele.

A szovjet tervgazdálkodás nemcsak, hogy az egész termelést átfogja, de beletartozik a káderek nevelése, lakosság elrendezése, a kulturális intézmények munkája, stb., stb.

4. A tőkés országok hadigazdálkodásukat csak a háború alatt kezdték (Németország kivételével, mert itt még a támadás megkezdése előtt háborús vágányra állították át a termelést) és az intézkedések ideiglenes jellegűek voltak.

A Szovjetunióban már több, mint húsz éve működik a tervgazdálkodás szervezete, amely minden ízében átfogja az óriási szovjet államot. Ez a szervezet a háború alatt is megszakítás nélkül működött.

5. A tőkés államok szervezeteiben, melyek a tervezéssel foglalkoztak, a hivatalnokok mellett ott találhattuk, ezen államok osztályjellegének megfelelően, a munkaadók és munkások szervezeteinek képviselőit és a fogyasztókat is. (Németországban ezen szervezetben a munkások és fogyasztók képviselői nem kaptak helyet) Ez azt jelenti, hogy a társadalmon belül fönnálló összes ellentétek itt is jelentkeztek és a tervezés amúgy sem könnyű munkáját rendkívül megnehezítették.

A Szovjetunióban csak két baráti osztály jelenléte teszi lehetségessé a háború alatt is a tervezést minden zavaró körülmény nélkül.

Az elmondottakból világosan kiténik a tőkés országok háborús »tervgazdálkodásának« minden hiánya.

A termelő eszközök a háború alatt is magántulajdonban maradtak, a tőkészek továbbra is a haszonért termeltek. Sőt Amerikában és Angliában az állami pénzekben a háború céljaira épített üzemeket is magánkezelésbe adták.

A tőkésék érdeke, hogy minél nagyobb hasznot húzzanak, állandó ellentétben áll az állam szándékával, hogy a termelést minél jobban a háború céljaira használja föl. A nagy vállalatok a háború alatt is megtartották döntő befolyá-

sukat az állam gazdasági politikájára általában, a hadi gazdasági szerveket pedig azért, hogy azokon belül vezető helyeket foglaltak el, teljesen hatalmukba kerítették. Általános érdek, hogy az ország minél előbb győztesen kerüljön ki a háborúból, míg a vállalatok magánérdeke, hogy a háborúból minél több hasznot húzzanak. Ilyen körülmények között a gazdálkodás tervszerű vezetése lehetetlenné válik.

Ez az érdeellentét legjobban az Északamerikai Egyesült Államokban (EÁ) mutatkozott meg. A fasiszta államokkal ellentétben a sajtó ezt még a háború alatt szóvá tette. Az amerikai vállalkozók nem akarták tőkájukat olyan üzemekbe fektetni, amelyeknek nagy háborús jelentősége volt ugyan — és nagy hasznot is hajtottak volna — de félték attól, hogy a háború nem tart annyi ideig, hogy ők a befektetett tőkét visszakaphatják és a háború után ezen vállalatok fölöslegessé válnak. Így az állam volt kénytelen helyettük a befektetést (kb. 16. milliárd dollárt) elvégezni és azután az adófizetők pénzén emelt gyárakat a tőkések kegyeskedtek tovább vezetni. Természetesen a haszon oroslánrésze az ő zsebeikbe folyt.

Hogy mennyire tervszerűtlenül ment végbe az EÁ gazdasági erejének kihasználása, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a leállított autó gyárak mellett állami pénzen újakat építettek és azt a tőkések kezébe adták, a már említt módon.

A nagy vállalkozók magánérdeke és az állam érdeke között főnálló ellentétet a Ford autó gyár példáján láthatjuk.

Annak ellenére, hogy a kormány 66 millió dollárt adott Fordnak egy autó gyár fölépítésére, a vállalat kénye-kedvére dolgozott. Ez azt jelenti többek között, hogy az üzemet több, mint 30 kilométerre építették a legközelebbi lakóhelytől, Detroittól, főképp katonaköteles munkásokat alkalmaztak és teljesen megelégedtek arról, hogy a munkásoknak a szükséges lakásokat és élelmiszereket biztosítsák és minden erejükkel azon voltak, hogy a kormány intézkedéseit, melyek ezen állapotok megjavítását célozták, lehetetlenné tegyék. Végül régi és alkalmatlan termelési módszereket vezettek be. Így szinte lehetetlenné tették azokat a gyors változtatásokat, amelyeket a modern háború megkövetel. De ugyanakkor a Ford vállalat egy nagy repülőgépgyárat épített, amely kizárólag teherszállító repülőgépeket állít majd elő — a háború után.

Ugyanezt láthatjuk a Chrysler vállalat működésében. Ez a vállalat azon volt, hogy minél inkább korlátozza a kormány által föllállított gyárak hadi célú működését azért, hogy a béke idők követelményeinek megfelelő autót gyártottak. Ugyanakkor, amikor a Chrysler vállalat telepein óriási földterület maradt kihasználatlanul, Chrysler Cszikágóban állampénzen fölépítteti a világ legnagyobb repülőgépgyárat, amelynek békében — Chrysler szavai szerint — semmi feladata sem lesz. Ezen vonakodásnak az oka, hogy üzemei hadicélokra alakította át, Chrysler részéről abban rejlik, hogy ő nem rendelkezik olyan anyagi tartalékokkal, mint a többi autó gyárosok, míg ugyanakkor az autó gyártásban a második helyet foglalja el. Ezért megkísérelte üzemeinek háborús munkáját úgy megszervezni, hogy a béke viszonyokra való átmenet számára minél olcsóbb legyen és megelőzhesse versenytársait.

Hasonló példák tömegét tudnánk felsorakoztatni. A termelőeszközök magántulajdonán alapuló társadalmi rend lehetetlenné teszi a tervszerű termelést.

Különösen nehéz a mezőgazdaság bekapcsolása a szabályozás rendszerébe. Ennek oka, hogy minden országban van néhány millió »önálló« mezőgazdasági üzem. A paraszti mezőgazdálkodás ezt még bonyolultabbá teszi. Egy német fasiszta újság írta: »Ha egy négy holdas birtok hetvenkét törpe részből áll és ha egy harminc hektáros birtok szétdaraboltsága oda vezet, hogy a százhatvankét résznek egy évben egyszeri bejárása kétszázhat kilométer utat jelent, úgy ilyen körülmények között lehetetlenné válik a nagyobb termelésért folytatott harc.

Békében az ilyen viszonyok csak a parasztgazdálkodás fejlődésének és korszerűvé tételének akadályai, de a háború alatt ez elbírhatatlan állapotokat jelent. A földbirtokok fölpróvoztottsága összeférhetetlen a munkaerő, iga, leltár stb. ésszerű felhasználásával.

Ugyan így nagy nehézségekbe ütközik a kisipari műhelyek bekapcsolása a »tervszerű« háborús gazdálkodásba. Ez csak úgy történhet meg, ha az iparosokat a nagy cégektől függővé, azok számára rész-darabokat földolgozóvá tették, vagy egyszerűen fölszámolták őket. (Különösen Németországban).

A tényből, hogy a tőkés államok termelési szabályozása rendkívül jellegű volt és csak a háború idejére szánták, következik, hogy a háború kezdetén ezen országokban nem volt kész szervezet a háborús gazdálkodás tervszerűvé tételére (kivételt képez, mint már mondtunk Németország). A szükséges szerveket a háború folyamán állították föl, esetről esetre, ahogyan a hadsereg részére elengedhetetlen anyagok hiányának veszedelme fenyegetett. Ezen szervek működése is gyakran összekeveredett és egy szabályosan fölépített rendszer helyett összevisszaságot láthattunk.

Példaként állíthatjuk ide az annyiszor dicsért, német, »minta«-szervezetet.

A német közgazdaság »szabályozása«, azaz hadigazdálkodás céljára való alkalmassá tétele nem sokkal Hitler hatalomra jutása után kezdődött. 1934-ben »szabályozást« a Közgazdasági minisztériumra bízta, melynek élén Funk állott 1936-ban Göringet nevezték ki a »négyéves terv« háborús előkészületének vezetőjévé. A Közgazdasági minisztériummal szemben ez felsőbb fokúnak számított, Valójában mind a két szervezet párhuzamosan dolgozott. 1940-től kezdve az egész ország gazdasági »szabályozása« céljából a Fegyverkezési minisztérium, mint egy harmadik szervezet jelentkezik. A hadi és gazdasági helyzet kiélesedéseivel ez a szerv egyre döntőbb jelentőségűvé válik. 1943 őszétől az összes hadigazdálkodási szerveket a Fegyverkezési minisztérium alá rendelték, melynek élére Speert állították. A Közgazdasági minisztérium munkája a polgári lakosság szükségleteinek ellátására szorítkozott. És mivel ezen minisztérium hatáskörébe csak hadsereg részére nem szükséges termények tartoztak, szerepe tökéletesen semmitmondó lett. A negyedik — hadi — szervezet a megszállott területek kirablásával foglalkozott.

Ezekén kívül a termelés különböző részeiben találunk kartelszerű kényszer szervezeteket. Ilyen például az »Állami szénszervezet«, az »Állami acélszervezet« stb. stb. Ezeknek jogukban állt az egyes üzemeket bezárni és a nyersanyagokat önállóan fölosztani. Ily módon a termelés fölötti hatalom a tőkés monopolista szervezetek kezébe ment át.

Ezen szervezetekkel párhuzamosan voltak még olyanok, amelyek egész németországi termelésre vonatkozó ügyeket intézték. Például az ármegállapítók és ellenőrző hivatal stb. stb. A különböző hivatalok és szervezetek hatáskörét nem határozzák meg pontosan és ügyvezetésük emiatt nem egyszer összekeveredett.

Az ismert német alapossággal mindent kiszámítottak, megszerveztek, egy-ségesítettek. Az üzemekre az ellentétes rendelkezések záporát hullott. Még a fasiszta sajtó is kénytelen volt »föllépnit« az ilyen »túlméretezett szervezés« ellen. Mellesleg megjegyezzük, eredmény nélkül. Például a »Das Reich« 1944 augusztus 6-ji számában a következőket olvashatjuk: »A szervezés szenvedélye — ez a mi nemzeti betegségeünk. Minden acélrúd között, amely elhagyja az üzemet és minden lövés között Normandiában akták hegye tornyosul.«

Végeredményben a hadban álló tőkés országokban a szabályozás miatt, bár többé kevésbé biztosította a hadseregek ellátását a legszükségesebbekkel, a tőkés közgazdaság már megélt aránytalansága; a háború alatt újjakkal bővültek. Így például Amerikában a kormány 500 ezer tonna teljesítőképességű alumínium gyárait épített és 1943-ban kiderült, hogy ebben az iparban túltermelés van, és

emiatl t'zenhét alumínium gyárat le kellett állítani. Másik példa. A háború alatt az EÁ-ban a vasztergapadok gyártását óriási méretekre fokozták. Két év alatt egymillió vasztergapad hagyta el az üzemeket. A túltermelés miatt a termelést az üzemek teljesítőképességének egyharmadára kellett csökkenteni. A háborús munka hivatal vezetője Mac Naft helyesen mutatott rá arra, hogy az üzemek vasztergapadokkal való mértéktelen ellátása pazarlás, mert a gyárak csak egy menetben dolgoznak. Ha a munkát két, vagy több menetben szerveznék meg, a leszállított vasztergapadok legnagyobb része fölöslegessé vált volna.

1940—42-ben a demokratikus hadvselő államok legnagyobb gondja a tengeri szállítás t'rfogata volt. Azt kellene hinnünk, hogy a meglévő hajóúrt alaposan számon tartották és az utolsó grammig kihasználták. A valóság azonban mást mutat. 1940-ben a legélesebb válság idején egy angol hajó szuezi rendeltetéssel, csak félig megrakva, körüljárta Afrikát, vissza pedig teljesen üresen jött. Mint szükséges terhet ezer tonna homokot vitt a földézetem és ez a homok bejárta a világot. A »New York Times« 1944 szeptemberében jelentette, hogy 1943 januárjában elindult egy hajókaraván New Yorkból Murmanszkba. Két hónapi utazás után meg is érkezett oda és azután öt teljes nyolc hónapot várt, míg a vissza-utazásra megkapta a parancsot.

A háborús szabályozás leggyöngébb oldala a munkaerő elosztásának kérdése volt. Itt nemcsak durva hibákat láthatunk, hanem az első világháború alatt elkövetett baklövéssek sorozatos megismétlését.

Németországban ugyanúgy, mint Amerikában az általános mozgósítás végrehajtásakor nem számoltak eléggé a széntermelés fontosságával és annak szükségleteivel. Nemsokára rájöttek, hogy a bányászok elégtelen száma a széntermelés csökkenését vonta maga után. Emellett teljesen figyelmen kívül hagyták a bányász-utánpótlás kérdését. Az ifúság soraiban kevesen voltak, akik erre a pályára hajlandóságot mutattak volna. Emiatl Angliában kényszereszközökhoz folyamodtak. Németországban a megszállott területekről elhurcolt munkásokat kényszerítették a bányákba. Világos, hogy a kényszermunka eredménye nem lehetett kielégítő. A hasonló példák végtelen sorozatát vonulathatnánk még föl.

A munkapiac anarhiája még jobban kiélezte a különbséget az egyes iparágakban dolgozó munkások fizetése között. Amerikában az alumíniumgyári munkások heti jövedelme 1942-ben heti 46 dollárt tett ki, a hajóépítésben 53-at, a bányászoké 37-et. Emiatl a bányákból megindult az áramlás a magasabb jövedelmű üzemek felé. Így a réztermelés a felére esett vissza és ugyanakkor a kormány Délamerikában volt kénytelen drágán vásárolni a rézet.

Az államérdek és magánérdek közötti ellentét különösen élesen jelentkezett az árszabályozás terén. A fekete börze úton-útfélen fölütötte fejét. Előállott az a visszás helyzet, hogy a használt árucikkek árai magasabbak voltak, mint az államilag megállapított új árúké. A tőkés termelés természetében rejlő anarhiát nem lehet rendeletekkel eltüntetni.

Ennek legszebb bizonyítéka, hogy az angol-amerikai valutatömböt kivéve a többi tőkés országban, még a háború alatt infláció jelentkezett. A hadinyereségek, minden ellenőrzés dacára, óriásiak voltak. Az adózás elől a nagyvállalatok a személyi kiadásoknak és reprezentációs költségeknek minden eszközevel való emelésébe menekültek.

Az a tény, hogy a termelő eszközök magánszemélyek tulajdonában vannak, mindenkor az állami szabályozás megtörését jelenti.

Németországban, ahol az állam arra törekedett, hogy mindent átfogjon szabályozásával, ezt a háború egész tartama alatt állandóan megszegték. A külön erre a célra kirendelt bíróságok a háború végéig hozták igen súlyos ítéleteiket. A demokratikus államokban a helyzet ettől csöppet sem különbözött. A veszteséget soha nem tapasztalt módon ütötte föl a fejét.

Mindez azt bizonyítja, hogy a tervszerűtlen termelés anarhiája a tőkés rend jellemző tulajdonságai maradnak a háború alatt is, az állami szabályozás és a tőkés rendben való tervszerű termelésről handabandázó fecsegés ellenére.

A háború alatt Angliában és Amerikában tudós társulatokat létesítettek a tőkés rendbeni tervszerű termelés tanulmányozására és könyvek és füzetek tömegei jelentek meg ezzel a kérdéssel kapcsolatban. ¹⁾

Most a háború befejezése után, az állam szabályozó szerepének csökkenésével a »tervezés« kérdése hatodrangúvá válik. De újra időszerűvé lesz két-három év múlva, ha jelentkezik a soron levő termelési válság.

¹⁾ Az amerikai tervező bizottság a háború végéig több, mint negyven könyvet adott ki. Pontos, a termelés minden ágát fölölő terveket csináltak az EA háború utáni termelésére vonatkozólag. Csak egyet felejtettek el megmondani, Hogyan kell ezeket a sodaszép terveket megvalósítani?

LEVÉL MONTEVIDEÓBÓL

Irta: Papp István

Montevideó, 1945 okt. 29.

Kedves elvtársak!

Mindenesetre meglepődnek azon, hogy messze idegenből, ismeretlenül kapnak levelet. De hosszú évek óta nem volt a hazaiakkal kapcsolatol, nem tudom: ki merre van és ezért megkísérlem, hogy önökön keresztül adjak hírt magamról. Leveletem a »Borba« címén át továbbítom. Nevem Papp István, Nikincin születtem 1903-ban. Ide 1924-ben vándoroltam ki. A kezdet nehézségein átesve szakmát tanultam s mint munkás (bútorfényező) dolgozom.

Először a délamerikai magyar és jugoszláv kivándorlók életéről írok. 1923--1925-ben Braziliába ingyen szállították a családokat a kávéültetvényekre. Főképp földművesek jöttek, de akadt elég kisiparos is köztük. A másik kivándorlási hullám 1927—1930-ra esik, amikor inkább ipari munkásság jött. A jugoszláv kivándorlók nagyobb számban a dalmát és líkai vidék szegényeiből állnak. Szerbek nagyon kevesen vannak. Nagyobb számmal szlovének vannak iztraiak. A kivándorlók túlnyomó részét gazdasági okok hozták ide. Politikaiak kevesen vannak. De ezen kevesek munkájának köszönhető a demokratikus munkásszervezetek kiépítése.

Argentínában a magyarajkú munkások egyesülete 1926-ban alakult meg és a horthysta kormány erőlködése ellenére rövid idő alatt a legerősebb egyesületté vált. Később a fasiszta kormány nyomására átalakult és a »Törekvés« Társadalmi és Sport egyesület nevet vette föl. Uruguayban 1925-ben alakult egy magyar polgári egyesület, amely 1928-ban munkás egyesületté alakult át. Az itteni diktatura nyomása és a gazdasági helyzet változást teremtettek. A munkás egyesület fölveszi az Uruguayi Magyar Kultúr Központ nevet, de megmarad régi politikai vonalán és tovább harcol a fasiszta magyar kormányok befolyása ellen. Könyveket, lapokat szereztünk. Állandóan járattuk az észak-amerikai »Új Előre«-t (a mai »Magyar Jövő«), a »Kanadai Magyar Munkás«-t, a »Párisi Munkás«-t, a »100%«-ot a »Híd«-at, a »Sarló és Kalapács«-ot. 1927-ben Buenos Airesben kiadtuk a »Proletár«-t, 1936-ban itt kiadtuk az »Új Világ«-ot. Szóval dolgoztunk.

1941-ben, amikor a nácik megtámadták az Sz. Sz. Sz. R-t, megindítottuk a széles, szabad, magyar mozgalmakat és megalakítottuk a

Szovjet Uniót segélyező bizottságokat. Ezek igen szépen dolgoztak és az itteni magyarság szép példával járt elől a segélyezésben. Ma a mozgalomban visszaesés tapasztalható. Ez az ötödik hadoszlopok romboló munkájának tudható be.

A vajdasági magyar kivándorlók nagyobbik része a magyar szervezetekben tevékenykedett. A jugoszláv kivándorlók főtömegét úgy Argentínában, mint Uruguayban horvát földművesek és kisiparosok teszik. Meg volt a munkás szervezetük, de nagyszámmal akadtak polgári reakciós szervezeteik is. Ezek a katolikus, nemzeti, és egyéb alapokon álló kis klikkek akadályozták a szervezeti élet és mozgalom egységes fejlődését. De 1941-ig mindezen egyesületek — hála az antifasiszta erők munkájának — egy alapra helyeződtek és megalakították a »Jugoszlavenszka Narodna Odbrana«-t. A Sztójadinovics féle itteni képviselő ezt nem nézte jó szemmel és a diktatórikus kormány segítségével föloszlatta az egyesületet. 1941 június 22-e után sorban megalakultak a Szovjetuniót segítő bizottságok, majd egy montevideói kongresszuson megalakult a Szláv Szervezetek Egység Bizottsága és az Union Eslava (Szláv egység) nevű központi szervezet.

1942-ben kaptuk az első híreket a Népfőszabadító mozgalomról és harcról. Titóról és Mihajlovics Dráza árulásáról. Ezt hallva fölismerem, hogy ez a mozgalom és szabadságharc, amire vártunk, hogy ez a mi harcunk, bekapcsolódtam a Jugoszláv Segélyező Bizottságba és megkezdtük az »Udruzenje Szlobodne Jugoszlavije« szervezését. A harc megindult. Az összes polgári szervezetek élükön a követséggel, papokkal, firkászaikkal, mind ellenünk fordultak. Mindenféle aljas rágalmakat terjesztettek Titóról és a szabadságharcról. A híreket az észak-amerikai »Narodni Glasnik« és »Szlobodna Recs« és a moszkvai rádió adásaiból vettük. Argentínában megindult a »Szlobodna Jugoszlavija« c. heti lap, amikor a fasiszta kormány betiltotta, kiadtuk a »Glasz Domovine«-t. A jugoszláv királyi követség közbenjárására ezt is betiltották. Ekkor kiadtuk a »Jugoszlavenszki Iszeljenicski Vjesznik«-et. Ez a lap ma is megvan (ha csak a fasiszta kormány mostani győzelme után be nem tiltja). Miután megalakult az »Udruzenje Szlobodne Jugoszlavije« a Szovjetunió segélyezése mellett 1943-ban megkezdtük a gyűjtést a jugoszláv partizánok részére is, 1944-ig nagymennyiségű ruhát és cipőt szedtünk össze és mindent elkövtünk, hogy elküldjük de ez az angoloktól függött és csak 1945-ben tudtuk útnak indítani, hosszú szaladgálás és könyörgés után az észak-amerikai követség útján. Tizenkét nagy láda ruha és cipő ment el 1800 kiló súlyban. Közel 500 pár cipő, több száz ing, nadrág, harisnya, gyermekruhák, női alsóruhák (legnagyobb része új), amiket javarészen asszonyaink varrtak, kötöttek, horgoltak. Alig, hogy az első küldeményt összecsomagoltuk, hozzá láttunk a második előkészítéséhez. Berlin elestekor és az utána való napokon, a felvonulásokon leányaink — asszonyaink utcai gyűjtést rendeztek. Három nap háromszáz pesot gyűjtöttek, azon vettünk száz pár gyermekcipőt. Október 23-án mozi előadást rendezünk és reméljük, hogy háromnegyszáz peso tiszta jövedelmünk marad. Június 27-én is rendeztünk egy ilyen mozielőadást és a tiszta bevétel 80 pár cipőt vettünk. A mostani mozielőadásunk, amellel, hogy segélyezés a célja, politikai jellegű is, mert most, amikor a reakció (nemcsak a jugoszláv, hanem az egész világ reakciója) nyíltan támadásba megy át Titó marsal kormányja ellen, igen megmutatjuk, hogy a jugoszláv nép itt is mellette van. Segítettünk a szlovéneknek egy nagygyűlés szervezésében követelve az olasz fasiszták által elrabolt területeknek hazánkhoz való visszacsatolását.

Szeptember elején volt itt a »Maria Petrinovics« nevű jugoszláv hajó. Angliából hozott szemet Argentínába, onnan pedig buzát vitt vissza. A hajón volt nyolc partizán harcos és velük a politikai biztos is. Az ötágú vörös csillagos jugoszláv zászló mindenütt nagy érdeklődést váltott ki. Persze nem úgy a reakciók között. Buenosban a hajó búcsúztatásán több ezer jugoszláv és más nemzetiségű antifasiszta éltette Titót, Sztalint, Jugoszláviát, a Szovjetuniót. Ez nem tetszett a fasiszta-barát kormánynak és a tömeget rendőrséggel zavarták szét. Itt be sem engedték a hajót. A kikötőn kívül állt meg és a legénység úgy jött be. Lelkes fogadtatásban részesültek. Mindenki boldogan nézte a vörös-csillagos katonasapkákat. A politikai biztos alig győzött a sok kérdésre felelni. A helyi lapok többsége kedvezően emlékezett meg róluk. Beograd fölszabadítását nyilvános utcai gyűléssel ünnepeltük meg. A követésen, amely még teliesen Sztojadinovics szellemében dolgozik, egy Vilhar Nikola nevű úriember »Nova Jugoszlavija« címen ad ki egy lapot és azzal végzi egységbontó munkáját. Hogy honnan veszi az anyagi eszközöket, azt titok fedi. Ezenkívül egy ferencendi barát a horvátokra Pavelics szellemében igyekszik hatni. Ezenkívül néhány szerb királypárti kocsmaj asztaltársaság.

A legerősebb szervezet a Jugoszlovenszko prosvetno i pripomotyno drustvo. Van egy szlovén egyesület és van az Udruzenja Jugoszlovena. Mindezek egy épületben vannak és taglétszámuk a háromszázra rúg. Az antifasiszta mozgalom főszervezője és vezetője Lutkics Koszta (szombori cipész munkás). Lutkics néptárs beszél magyarul is, részt vett 1919-ben a magyar forradalomban, mint ifjúmunkás. 1936—38-ig Spanyolországban harcolt. Innen ment oda és azután ide jött vissza. Ismeri az egykor Spanyolországban harcoló Nagy Kosztát, Popovics Kocsát és Dapcsevics Pekot.

Nagy hiányát érezzük annak, hogy nincs hazánkkal közvetlen kapcsolatunk. De reméljük, hogy a postaforgalom rövidesen helyreáll és akkor mi is többet tudunk meg az otthoni eseményekről és innen is többet tudunk majd haza juttatni. Most került hozzánk a Borbának egy júniusi száma. Észak Amerikán keresztül egy tengerész hozta. Nagyon fontos lenne, ha a hazai sajtót rendszeresen kapnánk, mivel az itteni sajtó hazánkról a legnagyobb hazugságokat közli, de jót még véletlenül sem írnak. Nekünk megvan a lapunk, a többi szláv szervezetekkel együtt van rádió-óránk, az egyetben fali-újság és ezeken keresztül hirdetjük az igazságot. Nagyon sokan a vajdasági magyarok közül szeretnék tudni mi hírlik hazulról. Milyen most a magyarság helyzete Jugoszláviában. És sokan vagyunk, akik alig várjuk, hogy haza mehesünk segíteni hazánk fölépítésében, amelyet most már joggal nevezhetünk hazánknak.

Ha jónak vélik, közöljenek valamit levelemből, de írják meg azt is, hogy akinek van itt hozzátartozója és hosszú idő óta nem tudnak róla, írjanak a következő címre: Asoc. Yug. Libre-calle Treinta y Tres 1476. Montevideo — Rep. Uruguay — Sur America.

Nagyon jó lenne, ha a vajdasági magyarok nevében fölhívást intéznének a Délamerikában élő vajdasági magyarokhoz, tudatnák velük a magyarság helyzetét az új Jugoszláviában (hamarosan köztársaságban, mert biztos vagyok benne, hogy a nép a köztársaságra szavaz).

Nagyon szeretnék haza menni és remélem, hogy ez sikerül is. Van egy tizenegy éves kis fiam, ezt megszeretném menteni a jövőnek (a biztos és boldog jövőnek).

Levelemet befejezem és küldöm üdvözetemet.

Éljen a szabad Vajdaság!

Éljen az új Szövetségi Jugoszláv Népköztársaság!

Éljen Titó marsal!

Halál a fasizmusra. — Szabadság a népnek!

◆◆◆◆◆◆◆

FIGYELŐ

A HALHATATLAN LÉNIN

A nagy társadalmi korszakok fordulópontjain mindig újra jelentkeznek a mil-liók elnyomott tömegek forradalmi mozgalmi, melyek nagy erejükkel szétrombol-ják a régi reakciós rendszereket, hogy új, haladó kornak törjenek útát.

Az ilyen fontos történelmi mozgalmak napjaiban a haladó társadalmi erők nagytehetségű embereket szülnék, akik alkotó lángelméjükkel, fáradhatatlan mun-kájukkal hatást gyakorolnak az egész emberiség további sorsára és jövőjére.

Az ilyen nagy alkotók legnagyobb alakja volt a történelem nagy építőmestere, Lenin Ilics Vladimir. Neve széttéphetetlenül összekapcsolódik az emberi történelem legnagyobb győzelmével, a nagy októberi forradalom győzelmével, az első szocia-lista állam kiépítésével.

Huszonkét éve annak, hogy 1924 január 21.-én a Moszkva melletti Gorki nevű faluban meghalt a proletár forradalom nagy vezére, Lenin elvtárs, de műve nagy és hatalmas maradt.

Az egész világ munkásnépe gondolatban és érzésben halhatatlan Lenin elvtár-sunknak áldoz. A világ összes haladószellemű embere ma talán még inkább, mint eddig érti Lenin forradalmi munkáját, melynek gyümölcsét nemrégén a fasizmus elleni történelmi jelentőségű győzelemben látta megérni.

Lenin egész életét, fáradhatatlan munkásságát, alkotó energiáját, az elnyomott munkásnép millióinak felszabadítására, a nagy tudományos igazságok győzelmé-ért áldozta.

Mint Marx és Engelsz hű tanítványa és érdemes utódja, Lenin tovább fejleszté forradalmi elméletük alapelveit és forradalmi gyakorlattal kapcsolja őket össze. A kapitalista társadalom klasszikus marxi elemzéséből kiindulva, Lenin az osztály-harc új feltételei között, a kapitalizmus új fejlődési törvényeit fedezi fel, melyek a kapitalizmust legmagasabb fejlődési fokához, az imperializmushoz viszik és a proletariátust történelmi harcának új feltételeire, új lehetőségeire oktatja.

Nyugateurópa országaiban különböző opportunisták és revizionisták elméletei-nek hatása alatt a munkásmozgalmak mindjobban polgári demokrata irányzatot vettek, sőt egyesek polgári demokrata vonalon dolgoztak. Ilyen hatások alatt és népi szabadelvű tradíciókra támaszkodva Oroszországban is jelentkezik a munkás-osztály félrevezetése a forradalmiról kispolgári irányba. Az opportunisták, akiket lelkesített a tőkésrendszer békés fejlődése, a parlamenti harc és parlamenti de-mokrácia, melyben a II. Internationale pártjai élénk részt vettek, arra az állás-pontra helyezkedtek, hogy a tőkés rendszerről a szocialista rendszerre békés úton, érleléssel, parlamenti többséggel is át lehet térni. Marx alapelvét a proletárforra-dalom elkerülhetetlenségéről elavultnak, tévedésnek minősítették és követelték Marx tanításainak revízióját, a marxi világnézet »kijavítását«.

Ebben a történelmi pillanatban emelte fel Lenin, Marx és Engelsz harci zász-laját, a forradalmi marxizmus zászlaját. Számos művében, mint pl. »A szociáldemokrácia két taktikája a demokrata forradalomban«, »Mi a teendőnk?«, »Állam és forradalom«, »Imperializmus, mint a kapitalizmus legmagasabb formája«, »Gyer-mekbetegség«, »Materializmus és empiriokritikizmus«, »Proletárforradalom és a renegát Kautsky«, leleplezi a filozófiai kisiklásokat, a proletárellenes irányzatokat

a munkásmozgalom sorában. Lenin a teoretikus hihetetlen erejével és forradalmi gyakorlatának nagy lendületével a megalkuvás nélküli marxista kritika tárgyává teszi mindezen tévhiteket és kemény csatában legyőzi a menseviket, revizionistákat, legális marxistákat és opportunistákat és megjelöli helyüket a munkásosztály árulói között. Világosan és messzetelekintően magyarázta meg a tőkés termelési rendszer monopolisztikus fázisának fő jellemvonásait, rámutatott fejlődésének egyenetlenségeire és azokra az ellentmondásokra, melyek elkerülhetetlenül mindig újra háborúhoz vezetnek. Lenin az események elemzése kapcsán Marx elméletére támaszkodva felfedezte az imperializmus elkerülhetetlen bukásának feltételeit és bebizonyította azt, hogy lehetséges az imperialista frontot áttörni és egyetlen országban megvalósítani a szocializmust. Alkotó tehetsége erejével bizonyította be, hogy épen Oroszországban a legelősebbek az imperializmus belső ellentmondásai és Oroszország az imperialista láncnak az a szeme, ahol azt szét lehet szakítani és meg lehet nyitni az emberiség történetének új, szebb fejezetét. **«Napred»**

A nagy októberi szocialista forradalom győzelmébe bebizonyította, hogy Leninnek volt igaza a megalkuvókkal és revizionistákkal vívott elméleti harcában, a marxizmus alapelveinek helyessége az új, imperialista feltételek között is bizonyítást nyert.

Lenin azonban nem állt meg azon a ponton, hogy felfedje az emberi társadalom fejlődésének új törvényeit az imperializmus korában, hanem elméleti és gyakorlati munkájával előkészítette a munkásosztályt a nagy harcra és a cári Oroszország tőkésével való győzelmes leszámolást. Nagy alkotó erejével a munkásnép széles tömegeit győzte meg a nagy győzelmek lehetőségéről és meggyőzte őket arról is, hogy ezt csak következetes forradalmi harccal érhetik el.

Lenin új módon veti fel a proletár párt szervezetének kérdését, valamint a munkásosztály hadászatainak és harcmódorának kérdését is. Rámutat arra, hogy az orosz munkásosztály, mint a leghaladottabb osztály Oroszországban egyedül képes arra, hogy a széles tömegeket egybefogva megdöntse a tőkés rendszert.

Lenin így bevitte a felismerést a tömegekbe a munkásosztály vezetésének fontosságáról, egyben bebizonyította azt, hogy a munkásosztály képtelen lesz a cári üldözéseknek ellenállni, képtelen lesz a milliók elnyomott tömegeket mozgósítani, azokat minden nehézségen és megpróbáltatáson keresztül vezetni, képtelen lesz megvédeni a forradalmat és megteremteni a munkások és parasztok szövetségét, ha nem áll az élén öntudatos élcsapat, új fölépitésű forradalmi párt. Ezért párhuzamosan elméleti és politikai harcával Lenin kintartó harcot folytat forradalmi pártjának kiépítéséért, annak szervezeti megerősítéséért, a proletárellenes elemek eltávolításáért, az akarat és tett demokratikus egységéért, a Bolsevik Párt vasfegyelméért. Lenin teljes munkásságát egyesítette a hősi Bolsevik Párt munkájával és nem tűrte, hogy eszmei zavarok, vagy megalkuvó kisiklások elterítsék a pártot egyenes útiától.

A Bolsevik Párt Lenin lángelméjének nagy műve.

Az orosz munkásosztály Lenin zászlaja alatt, a Bolsevik Párt zászlaja alatt, a két elmúlt forradalom, az 1905-ös és az 1917-es forradalmak tapasztalataival felfegyverkezve megrohanta a tőkés erődítményt és a nagy októberi forradalomban legyőzte a tőkés rendszert. Az októberi felkelésben jelentkező igazán Lenin határozottsága és vezetői tehetsége. A politikai és gazdasági helyzet elemzése kapcsán közölte a munkásosztály élcsapatával, hogy a felkeléssel tovább nem lehet várni. Az ideiglenes kormány csapatokat vont vissza a frontról és a reakciós polgárság a némelek kezére akarta játszani Szentpétervárt. Ebben a helyzetben Lenin megkísérelte a különböző megalkuvók és árulók forradalmat halasztó kísérleteit. **«Meghalunk, vagy teljes gőzzel megyünk előre»**. Így tette fel Lenin a kérdést a Bolsevik Pártnak. Az orosz proletáriátus milliói tömegei követték nagy tanítójukat és vezérüket Lenint és győztesen fejezték be a szocialista forradalmat. A tőkés rend megdöntése még nem biztosította a győzelmet. Új szovjet hatalmat kellett szervezni és megerősíteni azt, hogy az megőrizhesse a Nagy Október vívmányait. Marx alap gondolatát a proletárdiktatúráról, mint a szocialista forradalom politikai államformájáról Lenin tovább fejlesztette és bebizonyította, hogy ez az államforma a szovjetrendszer, a szovjethatalom a proletárdiktatura államfor-

mája. Kirajzolta az utat, amely a munkás és a paraszt szilárd szövetségéhez vezet és szembeállította a széles munkástömegeket a kizsákmányoló kisebbség töké democráciájával.

A szétvert tökéosztály maradványai, egyesülve külföldi beavatkozók hadseregeivel, közös erővel akarták megdönteni a fiatal szovjetállamot, vissza akarták szerezni hatalmukat és a tökéosztálynak elvesztett állásait. A munkás - és paraszttömegek erejére, Vörös Hadseregre támaszkodva a szovjet hatalom szétverte az ellenforradalmat és óriási áldozatok árán kiharcolta igazát. A nagy októberi forradalom történelmi jelentősége nem korlátozódik Oroszországra, Sztalin azt írja, hogy az októberi forradalom »nemzetközi és világjelentőségű forradalom, mert gyökeres fordulópontot jelent az emberiség történetében a régi töké világban az új, szocialista világba való átmenetének fordulópontja.« A győztes októberi forradalom teremtette meg azokat az anyagi és erkölcsi feltételeket, melyek szükségessé váltak a fasizmus elleni győzelem kivívásához, melyek az egész emberiséget a legsötétebb jövőtől mentették meg, a szovjetemberek Lenin és Sztalin Bolsevik Pártjának vezetése alatt a munkáshűség és szocialista önfeláldozás hihetetlen példáját mutatták és a szocialista felépítés gyors ütemével az egész világ csodálatát vívták ki.

Lenin alkotó tehetsége a szocialista felépítés új, sikeres formáit és módszereit teremtette meg. A alkalmazta a NEP gazdasági politikáját, amely átmeneti visszavonulást jelentett, hogy ezalatt megerősítse a munkásság és parasztság szövetségét és felszámolhassa a tökéosztály utolsó közgazdasági állásait. A szovjetállam egész további politikai és közgazdasági fejlődése természetesen folytatása Lenin lángeszű művének, Sztalin ötves tervai képiítették a szovjet nehézipart és ezáltal megoldást nyert a mezőgazdaság sztalin-lenini kollektivizációja. Ezen az alapon azután megvalósult a szocialista társadalom két osztályának, a munkásosztálynak és a parasztságnak egysége és mód adatott a szovjet értelmiségének is arra, hogy tudományos munkásságát a tökéletességig kifejthesse, ilyen módon a Szovjetunió fölszámolta a tökérendszeri közgazdaság minden ágában, a szocialista rendszer győzött. Elűntek a kizsákmányoló osztályok, Ez amilyen jelent, hogy megszünt az embernek ember által való kizsákmányolása és mint a szovjet állam megdönthetetlen alapja törvényé lett a termelő eszközök szocialista birtoklása. Mint ezeknek a változásoknak az eredménye a Szovjetunióban szocialista közgazdaság keletkezett, amely nem ismeri sem a válságokat, sem a munkanélküliséget. A szocialista felépítés győzelme megerősítette a Szovjetunió összes népeinek politikai egységét és testvériségét, megerősítette és tökéletesítette a hősi Vörös Hadsereget és őreghítette a Szovjet Unió nemzetközi tekintélyét.

Sztalin tovább fejlesztette Marx és Lenin nagy tudományos hagyatékát, alkalmazta azt a töké világgal körülvett szocialista állam felépítésének új feltételeire és kidolgozta a szocializmus harcászati alapelveit az egész világ feletti győzelemre. A Szovjetunió népei a fasizmus ellen folytatott hősi harcukkal Sztalin vezetése alatt nagy történelmi jelentőségű győzelmet arattak. Ez a győzelem egyúttal az egész haladó emberiség győzelme. A Szovjet államberendezés fényesen állta ki a nagy erőpróbát. Egyetlen más államforma sem bírta volna ki, hogy hasonló feltételek mellett ekkora alkotó erőt mutasson és hogy megverje a német barbárokat.

A szovjet államforma hatalmas erejét az az októberi forradalom szülte, melynek Lenin volt a vezére. Az októberi forradalom eszméihez híven a Szovjetunió ma minden erejét megfeszíti, hogy a fasizmus feletti győzelmét, a békét és a háború utáni biztonságot megszilárdítsa. A nagy lenini gondolat tovább él, Sztalinban megtestesült. Megtestesült a munkásság millióiban és mint mozgó erő irányítja ma a történelmet, megvilágítja az egész világ munkáskének útját folytatott harcában

„Nap-ijed“

»A szabad szovjetnépek a gyakorlatban cáfolták meg a fasizta tébolyt a »felsőbbrendű« és az »alacsonyabbrendű« fáról, az »úr nemzetről« és a »rab nemzetekről«. (Karrinszki)

MEGALAKULT A VILÁG SZAKSZERVEZETI SZÖVETSÉGE

A párisi kongresszusor, mely október 8-án végződött, megalakult a világ szakszervezeti szövetsége. Ez az utóbbi idők legnagyobb eseménye a világ munkásainak életében. Ez a szervezet át fogja a világ majdnem összes szakszervezeit, a Szovjetunióból és a tőkés országokból egyaránt. A fejlett ipari országok szakszervezeit éppen úgy, mint a gyarmatokéit. A fasiszmus elleni harc, a háború elleni küzdelem, a munkás jogokért való küzdelem alapján. Kialakult a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egysége, amely egyesíti a legkülönbözőbb népek, fajok, vallások és politikai irányzatok munkás tömegeit. A nemzetközi szakszervezeti egység megalkotását a munkás szervezetek és vezetőknek keserű tanulságai tették lehetővé. Ezek a tanulságok jutatták el őket ahhoz a fölismeréshez, hogy a munkásosztály egységének hiánya és a szétdaraboltság csak az ellenségeik malmára hajtja a vizet. A világszakszervezeti szövetség alapokmánya széles és világos alapokon nyugszik és lehetőséget nyújt ennek a világszervezetnek, hogy hasznos munkát fejthessen ki. A szervezet elsőrendű feladatai, harc a munkásosztály szociális, gazdasági és politikai programjának megvalósításáért, még pedig úgy nemzetközi viszonylatban, mint egyes országok keretén belül. Nem kételkedünk, hogy a világszövetséget munkájában támogatják az egész világ demokratikus érzésű rétegei. Minél nagyobb lesz ez a támogatás, annál gyorsabban harcolja majd ki azt a befolyást és tekintélyt, amelyet mint a leghaladóbb szellemű, legnagyobb számú és legtermelékenyebb osztály képviselője ki is érdemel. Sok minden akadályozta ennek a világszervezetnek megalapítását. Sok elavult előítéletű ellenállást és a nemzetközi szakszervezeti egység ellenéinek nyílt gyűlölködését kellett leküzdeni. Az a tény, hogy a munkásosztály az egység iránti elhatározásában legyőzte ezen akadályokat jó előjel a szervezet jövődő munkájával kapcsolatban.

A világ szakszervezeti szövetségét a háború utáni bonyolult gazdasági és politikai életben sok tennivaló várja. A hitleri Németország veresége, a nemzetközi reakció fészkeinek kifüs-

tölése, a tengely összeroppanása alapvető változásokat okozott a demokraciában és a reakciós erők nemzetközi viszonylatban. A szovjet szövetség, a népek szabadságának és együttműködésének legelszántabb harcosa, a háborús megpróbáltatásokból győztesen, hatalmasan került ki. A háború a többi demokratikus országokban is megmutatta milyen óriási erők rejlenek a munkásosztályban és a hozzá közel álló rétegekben. Természetesen tévedés volna azt hinni, hogy a reakció lakájai most már belátták, hogy megszűnt a szerepük. Ellenkezőleg minden nap újabb bizonyítékokkal igazolja, hogy a reakció mindenütt mozgolódik és mindig nyíltabban lép fel. Természetesen most is megpróbálja majd, hogy a háborús pusztítások gazdasági következményeirek egész súlyát a dolgozó nép vállára gördítse. Mint azelőtt most is milliók munkástömegeket fenyeget a tőkés országokban a munkanélküliség. Ujra akadnak örültek, eszük-vesztett kalandorok, akik már ma jóformán egy napal a borzalmas háború után, új háborút kívánnak. A reakciók lombikjaiban ott fő már a munkásosztály új szerencsétlensége. A reakció az, amely a fasiszmus maradványait megmenteni igyekszik és meg akarja óvni a háborús bűnösöket a felelősségrevonástól. Ők azok, akik óvják a fasiszta barbarizmus spanyol, portugál és argentin szervezőit. Ők azok, akik egész sor országban támogatják a népellenes uralmat. Ők azok, akik akadályozzák a leigázott gyarmati népek felszabadulását. Ők azok, akik meg akarják fosztani a munkásságot azon a jogaitól, amelyek évtizedes önfeláldozó harc eredményei. A munkásosztály erejének egyesítése nemzetközi viszonylatban egyúttal a reakció elleni harc szélesebb lehetőségeit jelenti. A világszövetség hivatott arra, hogy olyan szervezetté váljék, amely képes lesz a munkásosztály erejét jogainak és érdekeinek védelmében, egyesíteni és megsokszorozni. Természetes nagy hiba külválasztani a politikai érdekeket a gazdaságiaktól, amint azt néhány szónok tette Párizsban. Világos, hogy az összes szakszervezetek, így a világszövetség legfőbb feladata a munkásosztály gazdasági érdekeinek védelme kell, hogy legyen, nem emelhetünk azonban falat a gazdasági és a politi-

kai érdekek közé. A reakció lenyomja a munkásság életszínvonalát, ugyanakkor politikailag is elnyomja a munkás osztályt. Ez legszembeötlőbb a gyarmatokon. A gyarmati szakszervezeti kiküldöttek megrázó képet festettek a Párizsi kongresszuson a túrhatalmas munkafeltételekről és a gyarmati szörnyű nyomorról. A szörnyűségek többsége igen helyesen azt emelte ki beszédében, hogy a fasizmus elleni küzdelem, a harc a háború ellen és a tartós békéért éppen olyan fontos és halaszthatatlan feladat, mint a munkásság gazdasági követeléseivel való küzdelem. A kongresszus egyhangúlag fogadta el az alapokmányt éppen ezekről a feladatokról szóló pontjait. A szakszervezeti világszövetség magáljára foglalja a Szovjetek huszonhétmillió munkását, az amerikai munkások szakszervezetét, az angol Trade Union-t és a francia munkásszövetséget, óriási erőt képvisel és erejét latba is veti a fasizmus maradványai letörésében a háború elleni küzdelemben, az igazságért és a demokratikus szabadságokért.

„Tíz esetet danna”

KÉPEK EGY KIÁLLÍTÁSRÓL

A jugoszláv katonáorvosok decemberben tartották meg III-ik kongresszusukat Beogradban a jugoszláv hadsereg otthonában. Ennek a kongresszusnak keretében ugyancsak a jugoszláv hadsereg otthonában megnyílt egy kiállítás, mely szemléltetően mutatja be az egészségügy fejlődését a népfelszabadító harcok alatt.

A népfelszabadító harcoknak kezdettől fogva és azután is, egyik legfőbb pontja az egészségügyi problémák megoldása volt. Nagy gondot okozott a sebesültek ellátása, a ragályos betegségek és a tetvek elleni küzdelem. A nehézségek óriásiak voltak. A partizan harcmodorral együtt járó örökös helyváltoztatás, elhagyott vidéken, erdőkben, hegyek közötti tartózkodás nem adta meg sem a lehetőséget, sem az alkalmat a tervszerű munkára. De elsősorban az orvosok és egészségügyi személyzet csekély számú kádere volt a legnagyobb akadály. Ez a kiállítás bizonyítja, hogy ezeket a problémákat a korszakunk, de odaadó és önfeláldozó partizan orvosoknak és az ott nevelt egészségügyi személyzetnek mégis sikerült megoldaniuk.

Megmutatja ez a kiállítás, hogy lehet a legegyszerűbb módszerrel és eszközökkel, kifejleszteni egy jól megszervezett háborús egészségügyi szolgálatot. Megmutatja, hogy lesz a hordóból fertőtlenítő, a közönséges dobkályhából sterilizátor, fehér rongydarabokból kötszer, fenyőrudakból rögtönzött hordágy. Megmutatja mit lehet alkotni, ha két kéz munkája összefog a találékonysággal és szervezőképességgel.

★

Az épület földszintjét és emeletét megtölti a kiállított anyag. Ott vannak az 1000 méteres magasságban, fenyők között, fenyőfából épült kórházaknak eredeti, kicsinyített tervrajzai, évszámokkal megjelölt kötszerek és műszerek. Tulajdonképpen csak 1942-ben jutottak a partizánok némi felszereléshez, amikor a felszabadított területen orvosi tervek alapján már ők maguk is hozzáfoghattak kötszerek és orvosi műszerek készítéséhez. De addig...

★

Mellettem egy orvos csendesen meséli, hogyan találkozott nemrégiben Zágrábban egy rokkanttal, aki hálásan emlékezett meg a rajta elvégzett műtétről. Szabad ég alatt, hordóban kifőzött közönséges fűrész-szel, egy liter pálinkától elkábítva, amputálták le a felkarját.

★

Öntözőkannák csőveiből összeállított, patakka, folyóval összekötött mozgó tusalkalmatosság helyettesíti a vízvezetékét, mellette a tetvetlenítő, egy téglára állított hordó, az úgynevezett »partizan bure« primitív, de ötletesen megszerkesztett fertőtlenítő készülék. Az alatta meggyújtott tűz halált jelent a tetvek számára. Hogy a kiütöses tifusz nem lépett fej ragályosan és nem terjeszkedett el a partizánok között oly eredmény, amilyennel a modernül felszerelt hadsereg sem mindig dicsekedhetik.

★

Előttünk a kicsinyített tökéletes »konspiratív« kórház, Erdő közepén, az egész épület és tető gallyal vannak álcázva.

Félév alatt építették fel a teljes kis kórházat az összes szükséges osztályokkal. Mellette a falon mindjárt a másik felvétel. A kórház romokban hever, csak a falak állnak. A német bombák kéjjel keresték a partizan kórházakat, kegyetlenül gyilkolva a sebesülteket, remélve, hogy erkölcsös zür-zavart idéznek elő. De tévedtek, mert sok gond és vesződtség árán, de új kórházak épültek a rombadölte helyett, a

meggyilkolt bajtársakat pedig megbosszulták százszorosan.

★

Az üveg alatt látható kötszereken és műszereken már imitt-amott feltűnnek az angol és amerikai gyárak jelzései. A szövetségesek látva a felszabadító harc nagy eredményeit 1943-ban nagy segítséget nyújtó felszerelést küldenek. Az olasz fegyverletétel után már repülőgépek szállítják a sebesült partizánokat Bariba és a közelkeletre, korszerűen berendezett kórházakba. Hordágyon, de álcázás céljából beborítva ágakkal és levelekkel várják az elszállítását, ahogy ezt egy felvétel mutatja. De keresték is a felszabadult területen leszálló angol gépeket az ellenséges vadászok!

★

Másik felvétel! Megelevenedett meredek hegyoldalon nyüzsgő embertömeg, sok-sok hordágy, úttalan sziklás terep, 2000 sebesült visszavonulását fedezi Titó, súlyos, kínos marsokban. Az üldözők elől, akik megsemmisítésükre töreksenek, menti őket, nem engedi, hogy egy is az ellenség kezébe essen. Megkínzott, fáradt, de örömteli arcokat látunk a biztos helyre érkezés pillanatában.

★

A kiállítás egyik termében piros bársonnyal letakart emelvény, rajta nagy megvilágított üvegtábla. A táblán 110 piros betűs név, 110 orvos és orvostanhallgató neve, akik hősi halált haltak a felszabadító harcokban. Ismerős nevekre is akadunk. Dr. Herzl Margit, Dr. Littman Szidónia szuboticiái és Dr. Ripp Rózi zombori orvosnők nevei is ott vannak az emléktáblán. Dr. Littman Szidónia 1941—43-ig volt együtt a partizánokkal a boszniai hegyekben. Az egyik offenzíva alkalmával 35 sebesültjével visszamaradt egy sziklaüregben, míg egységének sikerült magát áttörni az ellenséges vonalakon. 10 napig voltak étlen-szomjan. A segítségért küldött kurir, sanjos árulókra akadt, akik csetnikeket vezettek rejtekhelyükre. A 35 sebesültet orvosokkal együtt lemészárolta a testvérgyilkos áruló Dráza Mihajlovics bandája. Két gyermeke életben maradt és Tito zászlaja alatt harcoló nagyszámú ifjúval együtt megmenekült a biztos haláltól, melyet el nem került volna, ha az ellenség kezébe kerül.

★

Másik terem. Csupa bátor, fiatal arc mosolyog ránk a fényképekről. Orvosok,

kik végigharcolták a négy évet és életben maradtak.

Egy orvosnő szelíd vonásait ismerjük fel, kinek gyermeke azalatt fagyott meg, míg ő sebesülteket kötözött a szabad ég alatt. Az ő szájából hallottuk nemrégiben: »talán azért mert én is ezérl az ügyért harcoltam, de az a véleményem, hogy a régi rendszer soha-soha többé vissza nem térhet és hogy imperialista támadás nem fog többé a népeknél talajra találni.«

Mellette egy szép, fiatal nő arca. A zág-rábi orvosi egyetem legszebb diáklánya volt. 1941-ben ment harcba. Őrnagyi rangban van. Most eltorzított az arca, teli forradásokkal, teljesen aránytalan. Ő mondja: »Ha úgy alakulna a helyzet, hogy ismét háborút kell folytatni a népek elnyomói ellen, legyen bár a mi területünkön kívül is, elsőnek jelentkezem.«

★

Patikák sziklaodukban, eredeti műtéti naplók 1941-ből, fából vajt vizeledények, rögtönzött műtők, mind mind bizonyítéka az emberfeletti harcnak és megpróbáltatásnak, de a legyőzhetetlen odaadásnak és akaraterőnek is.

★

Az utolsó nagyteremben a Jugoszláv Haderő mai egészségügyi felszerelése. A modern orvostudomány és technika kincsei. Hordozható teljes kémiai bakterológiai laboratóriumok, ortopédia műtétekben szükséges műszerek. A Szovjet Unió olyan, minden igényt kielégítő tárgyakkal járult hozzá, amelyeket 10 éves orvosi gyakorlatunk alatt még soha sem láttunk.

★

Elbűcsúzunk a rokkant drugártól és drogáricától, akik a kiállításon végigkálauzoltak és saját élményeik elbeszélésével tették még érdekesebbé a kiállítást. Azzal az érzéssel és megállapítással távozunk, hogy bizony sokan olyanok is kívülráradtak és nem vették ki részüket ezekből a súlyos erőfeszítésekből, akiket becsületük a hancolók közé szólított volna. Erős szándékunk és elhatározásunk, hogy ha már a múltban nem is, de a jövőben minden erőnkkel és tehetségünkkel fogunk dolgozni és segíteni a nehézségek leküzdésénél és egy jobb, igazságosabb jövő felépítésénél. Ezzel a köteles hálának csak egy kis morzsáját rójuk le azok iránt, akik kivívták számunkra a szabadságot.

Dr. Hercog Livia

A TESTNEVELÉS MINT NÉPI ERŐFORRÁS

A jelenben folyó, jövőt építő munkaversenyben nem szabad semmi erőt elpocsékolni, kihasználatlanul hagyni. Minél erősebb, egészségesebb, munkabíróbb munkásságunk, annál inkább képes országepítő feladatait teljesíteni.

A testnevelés óriási erők kincses bányája, csak ki kell aknáznunk.

Gyermekeink játékos kedve kihasználja a legkisebb lehetőségeket is a mozgásra. Vigyázzunk, azonban azzal még nem tevéttük meg az egészséges, erős emberré fejlődés összes feltételeit, hogy játékszani hagyjuk. A mindennapos játéklehetőségek rendszerint egyoldalúak. Nekünk még minden tekintetben ép, jól fejlett emberekre van szükségünk.

Olyan testnevelést kell hát számukra megszerveznünk, amely biztosítja ezt a teljes, egész emberré fejlődést.

Nem elég a gyermekek tervszerű gyakorlatoztatása sem. A gyakorlatok lehetnek orvosi szempontból is helytállóak, azaz hathatnak fejlesztően az egész testre, még mindig nem biztos, hogy jó gyermeknevelést végzünk.

Gyermekeink testnevelésének van néhány alapkövetelménye, amint feltétlenül meg kell valósítanunk, ha jó eredményre törvünk.

1. Olyan gyakorlatanyagra van szükségünk, amely megfelel a gyermekek korának, olyan nehezekre, hogy eléggé foglalkoztassák testüket, de mégse terhelnek, nem fárasztanak nagyon.

2. Minden testnevelési alkalom egész testüket nevelje, egyformán dolgoztassa. Ennek a nagy fontosságát legjobban az irányítás nélkül egyoldalúan sportoló fiúk példája igazolja, akik valósággal törzszá fejlődnek. Gondoljunk csak a vicelapok futbalistáira, akiknek a combja nagyobb, mint más embernek törzse, viszont karjuk cigaretta vékonyságú.

Nem csak izomrendszerrel lehet fejleszteni, ápolni, gyakorolni, hanem az ideg-, csontrendszerrel és az érzékszerveket is.

Minden gyakorlatnak meg van a maga felületi és mély hatása. A hozzáértő vezető ezt előre látja, tudja és kihasználja, épp úgy mint a termelő gép munkáját a mérnök.

3. A jól irányított testnevelés élesíti az elmét, foglalkoztatja a szellemet.

A mi gyermekeink gondolkodó polgárai hazájuknak. Olyanná nőnek fel, akik felvilágosult ésszel maguk irányítják sorsukat.

Testnevelés közben nem csak saját tehetségüket tanulják megismerni, helyesen értékeini, hanem másokét is. Megismerik a közös munka óriási erejét, és azt a nagy életkényszert, mely világot és egyedet állandó haladásra ösztönöz. Egyszerűen: az egészséges versenyt.

★
A felnőtteknek éppen úgy szükségük van testnevelésre, mint a gyermekeknek. Úgy értem ezt, ahogy minden embernek ennie kell, akár kicsi, akár javakorabeli.

A felnőtteknél nem a test egészséges növekedését akarjuk elérni, mint a gyermekeknél. Itt a cél más.

Meg kell tartanunk szervezetünket a legjobb erőállapotban. Ez nem csak evés és pihenés kérdése. Nem a jól kipihent kövér ember a munkáseszmeny.

A testi nyugalom sokszor nem olyan ügy, mint a helyesen alkalmazott mozgás. Az izomlázat mozgással gyógyítják. A mértéken túli fáradtságot enyhe mozgással, rázogatással, masszírozással.

A felnőttek testnevelésének is éppen úgy megvannak az alapkövetelményei, mint a gyermektestnevelésnek, asszerint, hogy mit akarunk vele elérni.

1. Azt akarjuk, hogy mindennapi munkánkban egyoldalúan foglalkoztatott testrészeinket óvja meg a megbetegedéstől. Tehát olyan gyakorlatokra van szükségünk, melyek a munkaártalmakat ellensúlyozzák.

2. Azt kívánjuk, hogy a mindennapi munkában nem foglalkoztatott testrészeinket tartsa állandóan jó állapotban, ne engedje elsatynulni.

3. A különböző sérülések, megbetegedések esetén gyógyulásunkat gyorsítsa.

4. Szórakozást kívánunk fárasztó munkánk után, mely testileg és szellemileg nemesít és üdit.

A felnőttek egészséges szórakozása a legértékesebb nevelő példa az ifjúság számára. Olyan felnőttek után szívesen mennnek, akik minden tekintetben fiatal néptársaink előtt járnak.

Az idősök testnevelése éppen annyira fontos mint az előző kettőé. Minden munkaállam megbecsüli becsületben, verejtékben megszülető öreg polgárait, de egyiknek sem érdeke, hogy tehetetlen agyokkal legyen tele, példaadó egészséges, vidám öregek helyett.

Egyszer mindenki megöregszik az élet örök rendje szerint. Az öregség azonban nem jelent tehetetlenséget, betegséget. Éppen ez az öregek testnevelésének hivatása, hogy ellenállóvá legyen, jó erőben

megtartson abban a korban is, amelyben a testneveléssel nem foglalkozók nagy átlaga már csak önmagának is teher. Az egészségés, szép kort megérő öregek munkáállamunk legnagyobb hasznára vannak. Ifjúságunk számára a legjobb példák, hogyan lehet az egyéni élet mindenki számára érték és haszon.

Testnevelési munkatervünknek a népet kell szolgálnia. Megvalósítása nem márhólnapra való elfoglaltság, hanem hosszú életrend kell, hogy legyen. Felvilágosult munkásságunknak meg kell ismernie önnevelésének nagy erőforrásait. Fel kell használnunk ennek érdekében minden lehető alkalmat. A film, színház, előadások, népegyetemek, tanfolyamok, műsoros esték mind-mind egyszerű eszközök népszerűsítésére.

Arra azonban vigyázzunk, hogy hazug, olcsó megoldások még nem vezetnek célhoz. Nem testnevelés még egy két ember bukfencezése, tánca, karmozgatása. A helyes nevelésből kell izelítőt adni népünknek s ha egyszer megismerte a jót, ő maga követeli és alkot még jobbat.

A divat-testnevelgetésből már mindenkinek elege van. Az ősi népi erőknek egészséges megmutatkozása legyen fejlődő testnevelésünk is.

Kovács Géza

A NŐK PÁRISI VILÁG-KONGRESSZUSA

Nem is olyan régen, a második világháború előtti években, Párisba a világ minden részéről találkozója gyűttek össze a nők, évenként megismételve ezt a találkozást. A háború szörnyű éveinek, a rettenetes halálnak, az őszinte és nyers megmutatkozásoknak előestéin a könnyelmű világ gondtalan lányai szépségversenyre gyűttek össze. Expressz vonat bársony fülkéiben, luksusz autókban, repülőgépeken érkeztek oda, ahol várta őket a fényvárosának minden, pénzén megvásárolható kétes öröme. Mintha ünnepre ült volna össze a gazdagság, fényűzés, az élet kiváltságosainak soha nem álmodott élete, hogy bámulata ejtse őt világrész nőit, őt percere megmutassa magát, hogy azután örökre elégedetlenekké tegye őket.

1945 novemberében újból találkozás volt Párisban. Őt világrész minden tájáról újból útnak indultak az asszonyok, nem kímélve fáradságot, vállalva a mai utazással járó alig leküzdhető nehézségeket, hogy egy közös találkozón baráti

kezet nyujtsanak egymásnak. Milyen különbség van a két találkozó között! De nem nagyobb, mint az új és a letűnt világ között.

Mit jelent ez a mostani párisi találkozás? Mindenekelőtt hogy a világ asszonyai meg akarják ismerni egymást, tú faji, nemzetiségi, vallási különbségeken; össze akarnak fogni egymás megbecsülésében és megértésében, hogy kiépítsék a tartós békét. Az egyik kiküldött ezeket írja: »Van valami megkapó és mélységesen megható abban, hogy nekiindulnak az asszonyok, Európa szenvedésekben, üldöztetésekben meggyötört asszonyai csakúgy, mint Ázsia sárga asszonyai élükön a hős kínai nőkkel, akik tíz évig néztek szembe a gyilkos fegyverekkel és az éhhalállal, de meg nem táncrotáltak az ellenállásban. És átkeltek az Oceánon Amerika és Ausztrália asszonyai is, akik ha testileg nem is szenvedtek annyit, de éppen annyira remegtek távoli földrészekben harcoló kedveseikért, mint ahogyan mi remegtünk harcoló, vagy elhurcolt hozzátartozóinkért.

Ha a jövőt akarjuk építeni, meg kell előbb ismerkednünk a multtal, azért a párisi találkozó a nagy beszámolás találkozója is volt. Az előkészítő bizottság felszólította a találkozó résztvevni szándékozó összes női szervezeteket, hogy készítsenek pontos beszámolót országuk gazdasági, kulturális és politikai állásáról és főleg hogyan harcoltak a fasizmus ellen. A három szempont szerint ezekre a kérdésekre kellett megfelelni: először: miben áll a fasizmus, mi a világnézete és hogyan dolgozott a különböző országokban. Második kérdés, hogy mi történt a háború alatt. Hogyan küzdöttek az asszonyok a szabad és hogyan a fasiszta, illetőleg fasiszták által megszállott országokban. A harmadik kérdés pedig, hogyan gondolják a fasizmust végleg leküzdödni. Szó volt még az iskola, kultúra, gyermeknevelés és legfőképpen a nők helyzetének kérdéseiről.

Az előkészítő bizottságban legnagyobb szerepet az orosz, amerikai, angol, jugoszláv és olasz nők játszottak. Egy képet láttam az előkészítő bizottság tanácskozásáról. Négyyszögben felállított nyitott páholyban ültek a bizottság tagjai, végtelenül komoly, gondolkodó fejek hajoltak jegyzeteik fölé, míg mások feszült érdeklődéssel figyelték az előadót. A páholy bársony korlátját fehér margaréták díszí-

tették. A dús virágerdő mögött amely jelképes jelentőségű, ülnek azok, akik legtöbbet szenvedtek, legtöbbet áldoztak az elmúlt hat esztendő alatt, az anyák és az asszonyok. Most a béke derengő hajnalánál a jövő szebb, emberséges felépítéséről terveznek.

December hatodikán befejeződött a kongresszus. Egyik jügoszláv küldöttünk és női miniszterünk, Mi'tra Mitrovics így számol be tapasztalatairól:

Ez a háború megtanított bennünket arra, hogy szeressük egymást, hogy közeledjünk egymáshoz. Mi megértettük, hogy egy nemzet, vagy egy faj szabadsága az egész emberiség sorsát jelenti, hogy egy nép szerencsétlensége a többi népek szerencsétlenségét és katasztrófáját készíti elő — ezt a tapasztalatot szűrtek le az indokínai nők a háborúból. A szovjet nők beszámolója továbbfejlesztette ezt a gondolatot: Hallatlan erőfeszítések, nehéz és hősies küzdelmek évei állanak mögöttünk. Előttünk nagyjelentőségű feladatok vannak — a fasiszmus maradványainak megsemmisítése, az igaz és tartós békéért, a népek szabadságáért és a németek okozta pusztítás helyrehozásáért való küzdelem.

A kongresszus különösen világosan megmutatta, hogy a világ asszonyai utolsó pesszimista ábrándoktól, a nők politikai jogairól, melyek itt-ott még a demokrata országokban is csak papíron vannak érvényben és élesen aláhúzták, hogy gazdasági és szociális egyenjogúság nélkül nem lehetséges sem a nők igazi egyenjogúsága, sem a gyermekek és az anyaság igazi védelme. És továbbá, hogy a nők csak úgy érik el az egyenjogúságukat, ha egyesülnek országuk demokratikus mozgalmával és ha együttműködnek a nemzetközi demokratikus szervezetekkel.

Hogy a nők harcát a békéért és demokráciáért, az asszonyok jogait és a gyermekek védelmét az egész világon összekapcsolják és egy lélekkel, egy eszmével leheljék azt át, a Nemzetközi kongresszuson — és ez a legfontosabb eredménye — megalakult a Nők Demokrata Világszövetsége.

A Nők Demokrata Világszövetségének programja kifejezésre juttatja minden asszony törekvését és érdekét, legyenek bármilyen nézetűek és felfogásúak, de akikben mindenek felett áll a népek szabadsága és a családi tűzhely békés jövője. Habár a küldöttek a legkülönbözőbbek voltak, az asszonyok mégis egyör-

telműséget mutattak a legidősebb és legfontosabb kérdésekben.

A mi országunk — a fasiszmus ellen folytatott harcában és kiépülő demokratikus rendjével — szembeszökő helyet foglalt el a sok ország között. Küldöttsegünk, mely országunk összes népeinek asszonyaiból állott, katonákból, munkásnőkből, parasztasszonyokból, anyákból, a mi demokratikus és antifasiszta mozgalmunknak megszemélyesítője volt; kifejezője a női egységnek a demokráciáért és az újjáépítésért folytatott küzdelemnek; annak az egységnek, amelyet mi már elértünk; az antifasiszta nők frontjának.

Ezzel a kongresszussal és a nők demokratikus világszövetségének megalakításával az egész emberiség haladó áramlatai hatalmas támaszt és új erőt kaptak. Képviselőikön keresztül millió és millió asszony alakította meg ezt a szövetséget a béke, demokrácia és minden nép boldogulása jegyében: harcra mindenki és minden ellen, ami akadályozná az igaz békét és a demokrácia megvalósulását.

Damjanov Sári

MAKEDONIAI LEVÉL

Szkoplyében tudtam meg, hogy Valandovóba kell utaznom. A vonatra — nehéz közelharc után — valahogy felkerültem. Irány Demir Kapija. A vonat szűfolt, sem ülni, sem állni nem lehet. Egész éjjelt átutazva, reggel megérkezett a félteherfélsemélyvonat az utolsó állomásra, Demir Kapjara, Valandovog innen még 10 kilométer.

Demir Kapija Európa egyik legszebb része, a sebes Vardar összeszorítva rohan két magas szikla között. Ezt nevezik Demir kapujának; a Vardar mellett sziklába vésve e kapun keresztül vezet a Szkoplye-szlovéni nemzetközi út. Az embernek az az érzése, hogy a sziklák összenyomják amikor közöttük autóval megy. Innen nincs vonat, mert a visszavonuló fasiszták rombolási ösztönüktől üzve minden hidat, alagutat, állomást felrobbantottak. Most teljesen új vonalat építettek. Az út mellett százával dolgoznak a munkások.

Therautókn kukoricával és utasokkal megérkezett Udovóra, ahol már várt ránk a komp, egyedüli összekötő kapocs a valandovói járás és Jugoszlávia között. Ha a komp történetesen leáll, a járásnak nincs kapcsolata a világgal, ami később be is következett. Meg kellett várnunk míg a

kompot megrakták kukoricával és így lassan átkeltünk a Vardáron. Innen számárháton kell eljutnunk a 14 km-re fekvő Valandovóra. Ekkor lovagoltam először életemben számárháton. Nem nagyon kellemes dolog, mert először a számár nem akar elindulni; hosszú nógatás után nekilődül, tíz lépés után megáll. Egész idő alatt üvöltöni kell a csacsira, de nem megy, mert csökönnyös. Végre a hozzáértő makedon megmagyarázza, hogy zsebkést kell elővenni és a csacsi hátsó részét kell szurkálni. Mire csodák-csodája, a számár ügetésbe kezd... így vonultam be Valandovóba.

Valandovó járási székhely, 1200 lakóssal, 365 házzal, egyetlen egy WC nélkül. Ide helyeztek járási orvosnak. A város lakossága makedon, de a járás lakosságának 50%-a török. Maga a város gyönyörű helyen fekszik, hegyek között, amelyek sajnos, koparak. A különböző népelemes kormányzatok kipusztították az erdőt. Lenn a völgyben alacsony eperfák, melyeknek leveleivel táplálják a selyemhernyókat. A lakosság főfoglalkozása selyem- és pamuttermelés, juh- és kecsketenyésztés. A vidék nem termeli meg az ételmet, amire jóindulatú és vendégszerető. De nagyon jóindulatú és vendégszerető. De nagyon visszamaradott, ezen csodálkozni sem lehet, mert az eddigi reakciós kormányok mindent megtektek, hogy a makedon népet elnyomják, mesterségesen elbújták. Megtiltották, hogy saját nyelvét használja. A nagyszerb reakció még a makedon nevet is megtiltotta. Délszerbeknek nevezte őket.

Az értelmiséget, — mint mindenütt, — két részre lehet osztani: a tisztességesre és mindenre kaphatóra. Az utóbbit a különböző reakciók magukhoz szippantották. Ennek az eredménye, hogy ma nagyon kevés az értelmi munkás Makedóniában. Ez az oka annak, hogy ma Valandovónak az egész értelmisége egy orvosból, egy jogászból, egy gyógyszerészből és négy tanítóból áll. Ezt mind figyelembe kell venni, ha nem akarunk csodálkozni a következő adatokon:

Az egész járásban, amely egy városból és negyvenhátfaluból áll, az egészségügyet egy orvos, egy gyógyszerész, egy bábaaszony és két malária-ápoló intézik. A járási néprendelő egy volt üzlethelyiségben van, amely az utcára nyílik minden, várószoba nélkül. A betegek az utcán várnak, tekintet nélkül az időjárásra. Ha a szembenlévő kovácsműhely dolgozik, a

lárma miatt az orvosnak szünetelnie kell. Megérkezésem után átvettem a leltárt, amely két törött fecskendőből, egy törött rozsdás csipeszből és egy nagy rozsdás szabó-ollóból állott a gyógyszereken kívül. Sehol semmi alkalmatosság a műszerek kifőzésére. A rendelő berendezése a következő: három asztal, egy pad, két törött szekrény és egy lukas, rozoga divány, melyben az egéranyák szülészeti ottthont rendeztek be.

A betegek ritkán keresik fel az orvost, annak ellenére, hogy a járásban igen súlyos betegségek pusztítanak: hastífusz, kiütéses tífusz, orbánc, lépfene, merevgörcs. Inkább a kuruzslókhoz mennek, akik nagyszámban működnek egész Makedóniában. Három napos ottlétem után egy két éves gyermeket hoztak hozzám orbáncos; akinek az arcát zsebkéssel összevagdalták, telenürülékkel bekenték és dohánylevéllal leragasztották. Ezt így kezeli Baba Aneta, Baba Atina, vagy a Sokri pasa. A merevgörcsöt úgy gyógyítják, hogy a beteg fejműtőjést törnek a célből, hogy a görcsök elmúljanak. Középfülfő gyulladással pedig kanócot gyűjtanak a fülbe. Székrekedés ellen mesterségesen fájdalomkat idéznek elő (szurkálás, égetés, stb.), hogy a bélműködés meginduljon. Maláriát ricinussal gyógyítanak és a maláriás roham alatt a beteget jéghideg vízzel locsolják, melynek következtében sokan tüdőgyulladásban pusztulnak el.

Ilyen az egészségügyi szolgálat. De maga a betegség ismeretlen fogalma. Amint már említettem, sem a városban, sem pedig a járásban nincsen egyetlen egy WC. A marhákat, disznókat, kecskéket stb. az utcán vágják le és ha a kutyák száza nem végeznének köztisztasági szolgálatot, úgy a belek és a többi hulladékok az utcán maradnának.

Külön fejezetet érdemel a török lakosság, akik vallási fanatizmusuk következtében még sokkal elmaradottabbak. A férfiak zseborái nem az európai időt mutatják, hanem a mekkait, nehogy elmulasszák az imádkozás időpontját. A török nők még mindig fátyolt hordanak és ha nagyritkán behoznak egy beteg török női orvosi vizsgálatra, úgy a vizsgálat a következőképpen folyik le: a nő legubbaszkodik a földre. Hőzátartozói letakarják egy takaróval és az orvos kezébe adnak egy pálcát, amely arra szolgál, hogy a fájós helyet a pálcával tapogassa ki, mert férfinak nem szabad az idegen nő testét megérinteni

Amikor Valandóvó felé utaztam, mindenki azt mondta, hogy jó lesz nekem, mert ezen a vidéken nincsen tél. De minden jóslás ellenére egy szép éjszaka másfél méteres hó esett. Ilyen nagy hóra hetven év óta nem volt példa. Tizennégy napig se telefon, se távíró, se gyalog, se kocsiforgalom nem volt. És most látszott meg, hogy mennyire passzív e vidék, mert pár napon belül elfogyott a kukoricakevényér és az állatok is fakarmány nélkül maradtak. Ekkor a Front felhívta a lakosságot, hogy a katonasággal karöltve harcoljon a természettel. És győztünk; lapátokkal tisztítottuk meg az utakat. A forgalom megindult. Az emberek és állatok megmenekültek.

Eddig a kultúra és civilizáció hiányairól beszéltem, amelyek annak a következményei, hogy ezt a népet a régi Jugoszláviában még jobban elnyomták, mint a többi népeket. Ez a vidék nem egyszer cserélt gazdát, 1912-ig török, 1914-ig bolgár, 1941-ig nagyszerb, 1943-ig ismét bolgár, 1944-ig német uralom alatt volt. És egész idő alatt ez a nép szolga sorban raboskodott. Iskolákat és kórházakat nem építettek. Csak csendőrlaktanyákat és fogdákat. Az összes tisztviselők büntetésből kerültek ide. Többségük nem tisztviselő, hanem pribék volt. Ez volt a helyzet az orvosokkal is, akik csak azért jöttek Makedóniába, hogy a népet kihasználva meggazdagodjanak. Makedon orvos nagyon kevés volt, mert az elnyomás következtében nagyon kevesen juthattak az egyetemre.

A nép nem tudott fejlődni. És ma mit látunk? Makedónia 1944 novemberében szabadult fel. Valandóvóban bevezették a villanyvilágítást napok kérdése, mikor indulnak el a dinamók. Az 1946-os költségvetésben egy kis kórház felépítése is szerepel, központi fürdővel. Alakítottak egy szövetkezetet, mely selvemfonál-gyárat létesít. Működik a népegyetem és a könyvtár. Háromosztályú gimnázium, analfabéta tanfolyamok és mindez egy év leforgása alatt. De még hosszú évek mulnak el, míg a szabad Szóvietségi Makedon Köztársaság kibevéri azt a sok börtön és visszamaradottságot, amelybe a különböző fasiszta uralmak kényszerítették.

És a mai passzív Makedóniából virágzó köztársaság lesz, mert minden alapfeltétele megvan hozzá: Gazdag ércekben, pamukban, dohányban, rizsben, gyapjúban, selyemben, vízierőben és még sok másban, de főképp szabadságszereteten.

És most, hogy Makedónia szabad, virágozni is fog, mert a szabad Makedónia nem marad népei börtöne.

Irta: D-r Lih Antal

A HULLADÉKGYŪJTÉS

Mint minden háború, úgy a most befejezett hatéves pusztítás is azokat az országokat, melyek szenvedői voltak, gazdasági téren teljesen tönkře tette. Az általános közszükségleti cikkek kivül a nyersanyagok közül legnagyobb mértékben a vasat merítette ki. Most gazdasági életünk újjászervezése kezdetén látuk meg, hogy a német vandalizmus nemcsak az eilenséges népek minél nagyobb számban való kiirtásában merült ki, hanem főcélja a megszállott területek minél alaposabb kirablása volt. Részben, hogy önmagát gazdagítsa, részben, hogy a tönkře vert fasiszmusnak hátha valamilyen csodafegyvert tartogat az idő és azt nagyobb fölkészültséggel bőjtölhesse át.

Közép- és Nyugat-Európa gyárainak termelőképesége Németországot kivéve főképp a békebeli szükségletek fedezéséhez alkalmazkodott és ezt a szerepet békés időkben el is látták. Vszont a háború alatt nem törődve az egyes államok szükségletével a gyáratok bányákat — az egész termelést a német hadigépezet szolgálatába állították és az ismert német alapossággal és porosz kíméletlenséggel megindult az európai államok tervszerű kirablása. A nyersanyag készleteknek ez az első kimerítési formája azt eredményezte, hogy a gazdaságot életben konás és elhasználódás útján tönkře ment dolgokat négy éven át nem javították és nem pótoították.

A második rablási művelet a iárművek elhurcolása volt, amely a régi Jugoszlávia álamvasutainak 1939-es állományát a minimum alá csökkentette. Az így beállott hiányt a háború befejezése után Németországból kocsinkat visszaszármaztatva nem pótoíthatjuk, mert az odahurcolt európai államok vasúti parkiának legnagyobb része a szövetséges bombázások szőnyegeiben végezte be szereplését.

Német, olasz és magyar fasiszták harmadik rombolás: ténykedése a hidak elpusztítása volt, melynek következtében gazdasági életünk még ma is nagy károkat szenved. Hazánk területén közel kétezer híd robbantottak föl. A Duna, Tisza és Száva minden hidját. Ezeknek felépítése ma elsőrendű feladatunk, mert

csak ez teszi lehetővé gazdasági életünk vérkeringésének gyors újjáéledését és működését. Eppen ezért tapasztaljuk és szenvedjük végig a fa és szén inségét, ami csaknem kizárólag a közlekedési akadályok következménye.

Jugoszlávia vastermelése fedezte hékebeli szükségleteinket. Ma a nyersanyag kimerítése folytán még nem érte el az 1939-es színvonalat, pedig a mai szükséglet az 1939-esnek a sokszorososa. A négyéves pusztítás és gazdasági életünk gyökeres változása megköveteli, hogy vastermelésünk a legrövidebb időn belül a békebelinek sokszorosára emelkedjék.

A háború befejezése után a gazdasági élet újjászervezése lett főfeladatunk. Ezt pusztán rendeletekkel, hivatalból megoldanunk nem lehet, és érvényre kell hogy jusson államvezetésünknek az az egészséges elgondolása »ha nagy nehézségek előtt állunk, forduljunk a néphez és a nép segít.« Ez a megoldás mindig bevált. Bevált többek között a vasgyűjtésnél is, mert népünk teljes betekintéssel bír gazdasági életünkbe és a multban szemtanúja volt annak a folyamatnak, amelynek célja kizárólag a dolgozó nép elien irányult. Amikor a vasúti szerelvények szállítottak el minden fém-et az országból, hogy azt gyilkos fegyverekké öntve a fasiszták háborújának gonosz eszközeivé tegyék.

A vasgyűjtés nálunk augusztus elsején kezdődött el és sikerével megmutatta, hogy népünk az antifasiszta szervezetek vezetésével úgy politikai, mint gazdasági helyzetét tökéletesen ismeri. A csak Szubotica város területén augusztus végéig összegyűjtött 44 vagon ócska-vas — melyből tízet a katonaság hordott össze — bizonyítja, hogy hazánk-nak úgy a polgári lakósága, mint a katonasága tudatában van annak, hogy ennek az országnak ő a tulajdonosa és a munkának ő lesz a haszonélvezője is. Amikor megmagyarázták, hogy az öntődék megindításához vas kell, a vasgyá-
rak üzembehelyezéséhez szintén ócska-vas kell, népünk ezt megértette és munkáját önfeláldozóan végezte. Az uc-cákon és uccasarkokon szaporodó és emelkedő ócskavas halmok bizonyították ennek a szervezetnek öntudatos és cél-ratörő munkáját. Katonaságunk éveken keresztül kellő élelmezés és ruházat nél-
kül harcolt a mi szabadságunkért és megmutatta, hogy a fegyver kezelésén kívül megtanulta az államépítés szük-ségességét is. És a polgársággal váll-

vetve végezte az újjáépítésből ráhá-ruló munkát.

Úgy a vasgyűjtésnek, mint a gumigyűjtésnek és hasonló társadalmi akciók-nak tudóságait levonva joggal állíthat-juk, hogy hazánk hamarabb éri el a gaz-dasági élet normális kerékvágását, mint bármelyik más európai állam. Ezen ta-pasztalatok alapján joggal reménykedve folytatjuk erőfeszítéseinket abban a nagy munkában, amelyet a lebombázott és föl-égetett ország teljes újjáépítése kíván. Évek multán, ha már az egész, a fasis-mus által föliődezett tragédia csak mint rossz emlék él emlékezetünkben és le-rombolt városainkban és falvainkban is-mét virágzó élet zsong, akkor joggal mondhatjuk, hogy »ez a miénk, mert ezt mi teremtettük«.

Székely Sándor

A DOLGOZÓK HÁROM KONGRESSZUSA

Azt a lényeges különbséget, amely a dolgozók, a munkásság helyzetét, a fasiszta megszállás alatti időkről nem is beszélve, a régi népellenes Jugoszlá-viában és ma jellemzi, a népfelszabadító harcok ezen hatalmas vívmányát, mi sem mutatja jobban, mint a felszabadult munkásság szabad kongresszusai, Veliković Budimir, St. Pazovai földmunkás, aki a szakszervezeti mozgalomban immár negyven éve részt vesz, kitűnően jelle-mezte ezt a különbséget, amikor kijel-entette hogy: ...»életemben először veszek részt olyan kongresszuson, melyet csendőri és puskatus jelenléte nél-kül tartanak meg.« Hatalmas vívmánya ez harcunknak és új országunknak.

Ezek a kongresszusok szemmelátha-tó tünetei annak a tökéletes népi de-mokráciának, amely országunk társadal-mi rendjének alapja.

A régi Jugoszláviában, mint minden más tőkés országban, a munkásság ér-dekei homlokegyenest ellenkeztek mun-kaadók érdekeivel. Akkor a munkás-ságnak érdekei ellen volt, hogy többet és jobbat termeljen, mert azzal csak kizsákmányolóit erősítette volna. Ma azonban a munkásság és annak szervezetei tisztában vannak azzal a ténnyel, hogy minél többet és jobbat termelnek azzal annál közelebb hoz-zák az időt, amikor majd mindenki meg-kaphatja munkájáért amit megérdemel: nyugodt életet, betegség esetén gyógyí-tást és anyagilag biztosított öregséget. Ennek az álláspontnak tudatosságát tükrözik vissza a megtartott munkás-

kongresszusok munkamenete és határozataik.

Ámde lássuk őket egyenként.

1) A mezőgazdasági munkások és alkalmazottak szövetségének kongresszusa Noviszádon 1945 november 25—28-án.

A szövetségnek 505 helyi bizottsága működik 103 ezer taggal. Ez természetesen kis szám országunk mezőgazdasági munkásságának milliányi tömegeivel szemben, de ha figyelembe vesszük, hogy a régi Jugoszláviában csak 23 ezer tagja volt a szövetségnek, láthatjuk, hogy újjáalakulása óta, pár hónap alatt a szövetség e téren is szép munkát végzett. A szervezési munkálatok eddigi menetéről a szövetség elnöke Kovresan Emil tartott beszámolót és leszögezte a következő eljövendő sürgős és fontos feladatokat. Nemcsak a szövetségen belül álló munkásságot kell demokratikus szellemben továbbnevelni, hanem a még kívül álló hatalmas tömegeket is be kell vonni a munkába és meg kell velük ismertetni a szakszervezeti mozgalom igazi feladatait.

A mezőgazdasági munkásság, amely ezelőtt a társadalom legelnyomottabb, legkiszaroltabb rétege volt, most elérte, hogy gazdasági és szociális helyzete kiegyenlítődött az ipari munkásság helyzetével, be tudja és be fogja bizonyítani, hogy életszínvonalát gazdasági, politikai és kulturális szempontból méltó magasságra tudja emelni.

A fenti cél eléréséhez mindenekelőtt szükséges, hogy a mezőgazdasági munkások szociális biztosítása is minél jobban működjön, amelyre a változó munkahelyek miatt különleges nehézségek is tornyosulnak. Valamint, hogy a szövetség helyi csoportjai minél szorosabb együttműködést teremtsenek néphatalóságainkkal, különösen pedig az »Uprava narodnih dobara«-val. Ez az együttműködés eddig sok kívánni valót hagyott maga után, és emiatt bizony sokszor előfordult, hogy a kollektív szerződésekről és a szociális biztosításokról szóló rendelkezéseket nem alkalmazták teljes mértékben.

Fontos és komoly befolyással lesz a mezőgazdasági munkásság, a földteleneknek és nincstelének helyzetére az agrárreform keresztülvitele. Ezzel kapcsolatosan a kongresszus elítélte a pásztorlevél aláíróit, akik azáltal, hogy az egyház földvagyonát ki szeretnék volna vonni a törvény hatálya alól, határozottan ellenséges magatartást tanúsítottak a földterületen mezőgazdasági munkásság és a földszegény félproletár

kisparasztsággal szemben. Leszögezte a kongresszus azt is, hogy törvényhozással ezzel a gyökeres társadalmi reformmal a dolgozó nép évszázados vágyait elégíti ki.

A kongresszus kimondta, hogy azt a harcot, melyben Nagy Koszta altábornagy félreérthetetlen szavai szerint a földmunkásságnak oroszlánrész jutott, tovább kell folytatni és a földmunkásság tovább is folytatja, még pedig szívvel, lélekkel, midőn megfeszített erővel dolgozik az idegen megszállás, a politikai és szociális elnyomás és a gazdasági kizsárolás alól felszabadult haza újjáépítéséért.

Egyike a ma legfontosabb feladatainak — állapítja meg a kongresszus — a munkafejyelem kérdésének megvitatása. Ma, mikor a mezőgazdasági munkásság teljesen szabadon gyakorolhatja jogait, tudnia kell, hogyan kell a jogokkal élni és nem visszaélni. Törvényeink kellőképpen gondoskodnak a mezőgazdasági munkásság jólétének lehetőségéről, a mezőgazdasági munkásságnak is tisztában kell lennie azzal a hatalmas feladattal, amely az újjáépítés nehéz, tövises útján megoldásra vár. Tudnia kell, hogy országunk élelmezése csak úgy lehet kielégítő, ha mindenki átérzi feladatainak magasztosságát és a kiharcolt szabadságot a köz és önmaga javára felhasználva, végzi áldásos munkáját. Felszabadult hazánkban mindenkinek vállalnia kell a reáhárurolt, közel szembeni kötelezettségeket, és becsülettel helyt kell állnia, hogy azoknak eleget tehessen. Előfordultak esetek, amikor egyes mezőgazdasági munkások, vagy egyes csoportok a vállalt kötelezettségeknek nem tettek eleget, a megkezdett munkát abbahagyták és azt a megállapított bérek mellett nem voltak hajlandók folytatni, hanem jogtalanul magasabb bért kérve a közösségnek károkat okoztak. A kongresszus elhatározta, hogy a szervezet helyi csoportjai útján oda fog hatni, hogy hasonló esetek ne forduljanak elő, és hogy a mezőgazdasági munkások öntudatosítása útján a munkafejyelem a lehető legnagyobb mértékben kifejlődjön.

Ehhez a kérdéshez csatlakozik az a feladat is, hogy a mezőgazdasági munkások soraiból is minél nagyobb számban kerüljenek ki rohammunkások.

2) A szövőipari munkások szövetségének kongresszusa.

A szövőipar, mely a háború előtti Jugoszlávia ipari munkásságának kevés híján 25%-át foglalkoztatta és termel-

se, ipari termelésünk több, mint 18°/_o-át tetto ki és az összes ipari befektetések 12°/_o-át emésztette fel, egyik legfontosabb iparágunk.

Annak dacára, hogy a szövőipar ennyire fontos ága nemzetgazdaságunknak a régi Jugoszláviában e téren is, mint mindenütt másutt rablógazdálkodás folyt. Nem elég, hogy állatenyésztésünk e-hanyagolása folytán gyapjúnk rosszabb minőségű volt a külföldinél és ezáltal függőségre kerültünk a világpiactól, de ezt a függőséget még fokozta rossz kereskedelmi politikánk is. Kb. 86 ezer tonna szövőnyersanyag szükségletünk 71%-át termeltük idehaza. Ennek a mennyiségnek 52°/_o-ét külföldre szállítottuk, hogy azután teljes szükségletünknek 67°/_o-ét ismét külföldről kelljen behoznunk.

Hadseregünk és lemeztelepedett lakosságunk fejlődtetésének szükségessége, ma a szövőipar fontosságát még jobban emelte.

A kongresszus, mely határozott fordulópontot jelent a szövőiparunk fejlődésének útján, nagyfontosságú döntéseket hozott. Kimondta, hogy szükségessnek látja az egész szövőipar állami ellenőrzését, miután csak ezen a módon fejlethet ki a szükséges keretekig és vállalhat nagyságához méltó mértékben országunk hasznára. Hogy a szövőiparnak minden gazdasági alapja és lehetősége megvan arra, hogy az ország egész szükségletét ellássa, bebizonyították a háború előtti évek, mikor a háborús készülődések miatt behozatalunk már nem volt.

A kongresszus eihatórozta azt is, hogy a munkafegyelmet jobban ki kell fejleszteni, mert bár a szövőipari munkásság seha nem látott önálló kezdeményezési erőről, bátorságról és kitartásról tett tanúbizonyosságot, a felszabadulásunk óta celt rövid idő alatt, mégis voltak egyesek, akik a mai népállam fogalmát a dolgozók államának lényegét rosszul fogták fel. A rohammunkát és a munkaversenyeket, melyek eddig nem jutottak eléggé kifejezéshez, a jövőben jobban ki kell fejleszteni. Nem elég, ha ilyen munkaversenyekkel szórványosan kísérleteznek, hanem ennek a szellemnek át kell hatnia egész szövőiparunkat, sőt a többi iparágakat, mert csak ez esetben lehet gyors javulásra számítani.

Új szakmunkás tömeget kell nevelni, hogy a szövőipar jövőjét biztosítsassuk.

A kongresszus eihatórozta azt is, hogy a jövőben szorosabb együttműködést teremj a szakszervezetek és a termelésvezetőségek között, hogy ezzel is hoz-

zájáruljon a termelés megszervezésének tökéletesítéséhez, valamint — a kongresszus bezárása előtt — megtárgyalta a szövőipari munkásság kultúr színvonalának emelésének kérdését is.

A megbízottak azzal az eihatórozással hagyták el a kongresszust, hogy szakszervezetek útján gondoskodnak a kongresszus nagy és a szövőipar szempontjából korszakalkotó határozatainak keresztüviteléről.

3) A bank-, biztosító- és magánalkalmazottak szövetségének kongresszusa.

A háború előtt a munkásság egyetlen részének sem voltak olyan súlyos belső harcrai, sehol sem lehetett annyira a világnézeti és szervezeti szíjjelhúzást érezni, mint a magánalkalmazottaknál. Különböző szervezetek, különböző felfogások, különböző oldalakra húzták társainkat. Ez természetesen sokban hozzájárult ahhoz, hogy a magánalkalmazottak szociális helyzetén alig lehet javítani. Ma azonban, állapítja meg a kongresszus, mikor új törvényeink rendezték a munkások és magánalkalmazottak helyzetét, megállapították a munkaidőt, a fizetéseket, mikor törvényes jogunk van bizalmiakat választani és kollektív szerződéseket kötni; tehát mikor a törvény minden önkény és kizsárolástól véd, annál inkább kell éreznie minden magánalkalmazottnak, hogy milyen nagy feladatok várnak megoldásra és milyen komoly felelőséget kell vállalnunk országunk újjáépítésének nehéz munkájában. Be kell bizonyítanunk, hogy nagyobb mesterek vagyunk az újjáépítésben, mint a régi rossz rendszer lerombolásában.

A hivatalnokság amely a nemzet életében elfoglalt helyzeténél fogva, bizonyos szervezési úzókra tehetett szert és amely megtanulhatta a munka és a gazdasági élet szervezésének munkáját, most ezt a felkészültségét és tudását a nép és az ország szolgálatába állítja, és nem csak segíteni akar, hanem részt kell vennie a vezetésben is mint népi egysegünk és a társadalom újjáépítésének pionírjai, ahogy ezt Szereten Zsüjevics pénzügyminiszter a kongresszuson kifejezte.

Szükséges mondta ki a kongresszus, hogy a szakszervezetek vezető befolyására tegyenek szert egész szövetkezeti rendszerünk életében, hogy gazdasági rendszerünk mindhárom részének összehangolásában komoly szerepet játszanak, hogy gazdasági életünk javulását minél jobban elősegíthessék, mert csak így

lehet elérni, hogy összes vállalataink minden fölük telhetőt megtegyenek népünk boldogulásáért, országunk gyors újjáépítéséért és felvirágoztatásáért.

★

A dolgozók fentebb bemutatott három kongresszusa népi demokráciánk feltűnő

kifejezései és biztosítékot nyújtanak minden állampolgárnak arra, hogy a megkezdett helyes úton országunk gyors és biztos rendeződés és népünk nyugodt és boldog fejlődés felé halad.

Szenes György

S Z E M L E

HARC INDONÉZIÁBAN

Röviddel Japán feltétel nélküli megadása után a dényugatázsiai szövetséges főparancsrok Lord Mountbatten, a Reuter ügynökség jelentése szerint, felhívást intéztek a japán csapatokhoz, hogy az indonéziai holland gyarmatokon ne adják át a hatalmat semmiféle indonéziai szervezetnek. »Holland Keletindia megszállása« írja a Reuter, »a délkeletázsiai szövetséges csapatok feladata, miután a hollandok szállítási nehézségeik miatt képtelenek csapatukat Hollandiából a Távolkeletre átdobni. »Az angol csapatok Mountbatten vezénylete miatt szeptemberben kezdték meg nagy sietséggel indonéziai parttraszállásukat.

Időközben az indonézek, akik a háboru alatt partizán harcot folytattak a japánok ellen, átvették a hatalmat országukban és hatalmat gyakoroltak Jáva, Szumátra és Borneó nagy területei felett. Midőn a japán és angol csapatok ezt el akarták tőlük ragadni, az indonézek fegyveres ellenállást kezdtek. Az indonéziai későbbi eseményeket és az egyes nagyhatalmak szerepét ezzel kapcsolatban csakis ezen ország gazdasági fontosságának megvilágításában érthetjük meg.

Indonézia legnagyobb része Jáva, Borneó, Szumátra. Celebesz háboru előtt a Holland gyarmatbirodalomhoz tartozott. Ezek a szigetek a világ legsűrűbben lakott területeihez tartoznak, ahol két millió négyzetméter területen hetven millió lakos él, főleg malájok. A legnagyobb sziget Jáva, amelynek negyven millió lakosa van. Itt is, mint a többi szigeten a lakosok többnyire szegény parasztok kevés földdel vagy föld nélkül.

Majdnem az egész föld a holland kormány tulajdona, amely azt amerikai, holland, angol és japán trösztöknek adja bérbe. Így az amerikai gumi

trösztök: »U. S. Robert«, »Godyear«, Hawai—Szumátra Robert« óriási területekkel rendelkeznek Szumátrán, ahol gumi ültvényekkel foglalkoznak. Rockefeller olaj trösztje a Standar Oil szintén óriási területekkel rendelkezik Indonéziában. Az amszterdami Harcok Vereingén részvénytársaság, élén dr. Kollinnal, a volt holland miniszterelnökkel, Szumátrának majdnem fejt birtokolja.

Ezek a szigetek a világ leggazdagabb gyarmatai. Hollandia háboru előtt évenként hat milliárdnyi dinár hasznot húzott belőlük. A termékeny föld és a forró éghajlat lehetővé teszi a legkülönbözőbb tápl. és gyáripari növények termesztését. Háború előtt Indonézia adta a világ chinin természetének 98%-át, gumi természetének 87%-át, pálmaolaj természetének 44%-át, tea természetének 16%-át és cukortermelésének 3%-át. Indonézia ásványi kincsekben is igen gazdag, különösen cinben, vasban és aranyban. Háboru előtt Indonézia a világ cin természetének 20%-át adta. Az indonéziai termelés főbb ágai Hollandia, az Egyesült Államok és Anglia nagy bankárainak és gyáriparosainak kezében vannak. Az 1940-ből származó adatok szerint a 4.6 milliárd hollandi forintot kitevő idegen tőke befektetéséből 2.5 milliárd holland, 760 millió angol, 400 millió amerikai és százhetvenöt millió japán befektetés. A hazai tőkének igen kis szerepe van Indonézia gazdasági életében.

Egyelőre nem ismeretes ki a vezetője az indonéz katonai és politikai ellenállásnak. Angol és amerikai újságok azt jelentették, hogy a mozgalmat bizonyos dr. Szukarno vezeti, aki több ízben kérte az amerikai kormány segítségét. Az amerikai külügyminiszter Burns október 25-én a következőket jelentette ki: »A brit és holland csapatok politikai célok érdekében olyan

amerikai fegyvereket használnak, melyeknek birtokába a kölcsön és bérlet törvény alapján jutottak és az Egyesült Államok ezt ellenzik». Amint a Reuter írja Berns ehhez még hozzátette, hogy kérte az angol és holland kormányokat, hogy vegyék le Indonéziában használt fegyvereikről az amerikai gyári jeleket. Az angol miniszterelnök Attlee kijelentette a parlamentben, hogy Nagy Británia azért küld megerősítéseket Indonéziába, hogy megtarthassa Hollandiának adott szavát. Az angol és amerikai újságok jelentik, hogy dr. Szukarno az angol és holland parancsnokokkal való tárgyalásai után felhívta az Indonézeket, hogy hagyják abba a harcot és dr. Szukarno kénytelen volt elítélni a tovább harcoló »szélsőségeket«. Az egyezséget követő napon a Reuter jelentése szerint az indonézek megölték dr. Szukarnót.

A szurabajai rádió állomás Reuter jelentése szerint november 4-én felhívta az indonézeket, hogy ne vegyék figyelembe dr. Szukarno megadási felhívását és utasította az indonézeket, hogy folytassák harcukat minden eszközzel és minden erejükkel az Indonéz köztársaság szabadságáért. Az indonéz szabadság mozgalom rokonszenvet váltott ki Délkelet Ázsia lakossága és a többi gyarmati népek körében.

Djavarlat Neru hindu népevezér üdvözölte az indonéz szabadságharcot és kérte a világ közvéleményét, hogy nyújtson segítséget India, Indonézia és a többi gyarmati országok szabadságának kivívásához. (»Trideset dana«)

A MAGYAR IMPERIALISTA KLIKK

A magyar igazságügyminisztérium hivatalos lapjában okiratokat közöl Horthy és Hitler közötti levelezésről. Azon tényeken kívül, amelyeket a közvélemény a Bárdossy-féle perből már ismer, kiegészítő képet ad a fasiszta diplomácia módszereiről és arról a szoros kapcsolatról, amely a magyar imperialista klikket Hitlerhez fűzte.

1941 március 27-én Hitler a berlini magyar követ, Sztójay által üzenetet küldött Horthynak, amelyben kijelentette, hogy elismeri Magyarországnak Jugoszláviával szemben fennálló követeléseit. Sztójay titkos táviratot menesztett Horthyhoz, melyben elmondta, hogy Hitler tudja, hogy Magyarország nincs megelégedve az eddigi revízióval, hogy Jugoszlá-

viával szemben követelései vannak. Hitler üzeni Horthynak, hogy a magyar revíziós követeléseket teljes egészében elismeri, pl. Bácskát és Bánátot, tudja, hogy a kormányzó Fiumét szeretné és hogy Magyarországnak szüksége van szabad kikötőre. Bár Fiume egyelőre olasz birtok, Hitler mégis odaigéri Horthynak. Hitler üzenetére Horthy másnap válaszolt. Válaszában kifejtette, hogy a területi követelések kielégítésre várnak és hogy a kormánya sohasem titkolta, hogy területi követelései vannak Jugoszláviával szemben, még akkor sem, amikor Jugoszláviával az örök barátsági szerződést aláírta.

Az igazságügyminisztérium közlése szerint a külügyminisztérium adatai alapján pontosan megállapítható, hogy a magyarok Jugoszlávia ellen folytatott háborújukat már 1941 március 28-án elhatározták. Ebben az időben az összes magyar felelős személyek között Werth Henrik volt a legradikálisabb, aki a következőket mondotta: »A háború csak az ellenség teljes vereségével végződhetik. Tehát a magyar hadseregnek végig kell vívnia a háborút a jugoszláv hadsereg teljes megsemmisítéséig. Jugoszlávia elleni háborúnk nem szűnik meg avval, hogyha mi a Dunavonalat elfoglaltuk.«

Épen ilyen jellegzetes volt Magyarország hadbalépése a Szovjetunió ellen. Hitler ezt a tervet még 1941 tavaszán említette Sztójaynak. Sztójay ugyanez év június 8-án jelentette Horthynak, hogy az összeütközés elkerülhetetlen és hogy Magyarországnak ajánlatot kell tennie a szovjetellenes katonai együttműködés tekintetében. Midőn június 22-én a német a következőket mondotta: »Ami pedig Magyarország magatartását illeti, meg vagyok győződve, hogy miután öntudatos és hazafias, helyeselné fogja elhatározásomat.«

Megköszönte a kormányszónak, hogy megerősítette a magyar határokat, mert evvel meghiúsítja az esetleges szovjet elmentáadásokat és jelentős szovjeteroket bír majd lekötni.

Erre Horthy június 28-án válaszolt, azon a napon, amikor a magyar hadsereg átlépte a szovjethatárt. Levelében megköszönte Hitler levelét és kifejezte meggyőződését, hogy Hitler elhatározása az egyedüli lépés azon az úton, amellyel majd megmenti az európai kultúrát és civilizációt. »Tudjuk, hogy ez a háború csakis Németország és szövetségesei győzelmével végződhetik« fejezte be Horthy válaszáat. »Borba«